

Bibliothèque numérique

medic@

**Fabre, Pierre-Jean. Chirurgia
spagyrica**

Tolosae : apud Petrum Bosc, 1626.

Cote : 30454x02

(c) Bibliothèque interuniversitaire de médecine (Paris)

Adresse permanente : <http://www.bium.univ-paris5.fr/hist/med/medica/cote?30454x02>

CHIRURGIA
SPAGYRICA

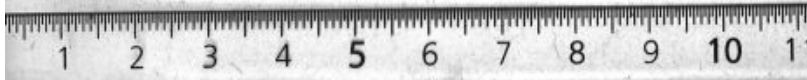
PETRI IOANNIS FABRI
DOCTORIS MEDICI
Monspeliensis.

IN QVA DE MORBIS CVTA-
neis omnibus Spagyricè & Methodicè
agitur, & curatio eorum cita, tuta,
& iucunda tractatur.

TOLOSÆ,
Apud PETRVM BOSC, Bibliopolarum.

M. DC. XXVI.
Cum Privilegio Regis.

CHIRURGIA
 SPAGYRICA
 PETRI IOANNIS FABRI
 DOCTORIS MEDICI
 Montpelienſis.

IN QVA DE MORBIS ENTA-
 rum omnium Spagyricè & Medicè
 agitur, & curatio continetur,
 & in quibus tractantur.

APUD HERRMANNUM B. O. & B. H. P. O. S. T.
 M. D. C. XXVI.
 Cur. Jo. Baptistae.

DOMINO DOM.
DE BVET,
 D. DELBERNET,
 ET IN SVPREMA
 TOLOSATVM CVRIA,
 Senatori clarissimo &
 integerrimo.

CHYMICO-CHI-
 rurgicum opus, sacro di-
 vine Themidis Antistiti,
 aduersus huiusce temporis
 Zoilorum impetus, tuen-
 dum offerre, non solum huius operis tenui-
 tas, & imbecillitas; ac etiam ratio ipsa, &
 decor, clarè admodum dictant, absonum
 esse, & incongruum. Nefas enim est, tan-

A 2

tum virum, à sacris iustitiæ exercitijs auer-
 tere, quibus adeò totus, totis datur & occu-
 patur, ut momenta temporis maximo sint
 pretio: veri, tamen legitimi que (ut me decet)
 decoris ne sim oblitus, & æqui veri que peni-
 tus immemor, humanitatem immensa lite-
 raturæ indissolubili vinculo conglutinatam,
 qua illum præstare præ cæteris prædicant
 omnes, supplicem habere cogar, ut hoc
 πρὸς δόξαν, tamquam veri simillimum, ne di-
 cam ἐν δόξαν, defendere mihi concedatur:
 Chirurgiam iustitiæ veram esse: hæc enim
 cum sit constans perpetuæque voluntas, ius
 suum cuique tribuendi, compescendique vio-
 lentos, & præter gentium leges, concitatos
 humani animi motus & impetus, extra lan-
 ces æqui bonique libratos. Illa vero intem-
 peratas naturæ humanæ constitutiones, so-
 luta unitate confusas, in temperatam erige-
 re consonantiam & harmoniam nata sit:
 iure merito videtur Chirurgiam iustitiæ
 quamdam speciem esse, solutam enim resti-
 tuit partium unitatem, vitali neectare quo

ARTIO DEDICATORIA. 5

uiuunt hac solutione defraudatam, tamquam ius peculiare & naturale, partibus omnibus natum. Quod enim exterius hominibus ius & commodum dici potest, vita balsamum viuificumque nectar, quo uiuimus & conseruamur, meliori titulo ius nostrum, verum & legitimum dici poterit, Chirurgiamque iustitiam veram esse, cum deperditum illud balsamum tamquam ius nostrum verum & legitimum nobis restituat, libratim aequaliter secundum naturae leges & artis, cuiuscumque partis, corporis nostri mensuris & ponderibus. Non ergo dissonum erit, SENATOR CLARISSIME ET INTEGERRIME, Chirurgicam hanc iustitiam, sacro tuae Themidis templo recondere, ut ab inuidorum liuidis vnguibus defendatur: quamplurimi enim eorum turmatim in hanc ad vituperandum insurgent, ac concitato aëri simillimus, quae me excitabunt ea ipsa frangam & disperdam, tuo potissimum clypeo tectus, victoriaeque istius spolia, ampla quidem, memoriae per-

6 EPISTOLA DEDICATORIA.

*petuae templi tholis appendam, in laudem &
gloriam nominis tui, teque Theseum verè
meum, & Herculem, hinc & vbique terra-
rum proclamabo. Vale. Pridie Calendas
Aprilis, anni CIO. DC. XXVI.*

**Tux H. M. Q. Deuotus
PETRVS IOANNES FABER
Medicus Philochymicus.**

P R A E F A T I O

IN CHIRVRGIAM

SPAGYRICAM.

HIRVRGIA est pars
 Medicinæ adeo nobi-
 lis & præstans vt ante-
 cellat omnibus alijs
 eiusdē Medicinæ par-
 tibus, honorēque &
 titulum sibi vendicet, primam inuen-
 tam fuisse, primamque corpori huma-
 no opem tulisse. Nam quos primos
 medicos celebrat antiquitas, Chirur-
 gos fuisse clarum est: Chiron, Podali-
 rius & Machaon, diuini Æsculapij so-
 boles, Chirurghi potius fuere aut Chi-

*Antiquitas
 Chyrurgia.*

§ P R Æ F A T I O

rurgiam exercere artem, quàm
 aliam Medicinæ nostræ partem, ut
 videre est passim apud Homerum,
 qui carminibus eos Chirugos in-
 signes celebrat & decantat, vulnera
 Græcorum in Iliaco bello methodicè
 & dogmaticè curantes. Ratio etiam
 postulat hanc Medicinæ partem pri-
 mò inuentam fuisse, humanóque cor-
 pori salubres & auxiliares intulisse ma-
 nus, quòd morbos quos ipsa tractat
 manifestos prius fuisse, & intellectui
 humano prius patefactos & cognitos
 fuisse, alijs omnibus internis affecti-
 bus, quos tractat Diætetica & Phar-
 maceutica medicina, qui solo intel-
 lectu comprehenduntur. Alij verò
 quos Chirurgia tractat, sensibus ex-
 ternis percipiuntur, vnde necessitas
 ipsa, coëgit ipsos homines indagare
 prius medelam curaneorù affectuum
 tamquam palpabilium, quàm inuisibi-
 lium, & ratione sola, & mentis vi com-

*Chirurgia
 quare prima
 inuenta.*

prehenforum, in quorum cognitione coniecturis certis semper vtendum est, quibus tanquam fallibilibus ipsa ars nostra, à Zoilis vituperatur & contemnitur. At Chirurgia nullis hisce coniecturis, ambiguisque subiectis intricatur, quia ea omnia quæ tractat visibilia sunt & palpabilia, ea etiam visibiliter curat & sanat, ideò mirabilis est eius theoria & practica. A quibus partibus miram definitionem eliciunt Medici Spagyrici his verbis: Chirurgia est scientia, quæ cognoscitur balsamum internum naturale corporis humani, quo partes omnes singulæ conseruantur, nutriuntur, & fouentur, quo cognito, docet applicationem externam alterius balsami illi similis & homogenei, ad curationem omniũ cutaneorum affectuũ, qui vlceribus, tumoribus, vulneribus, fractionibus, & luxationibus comprehenduntur: hæc definitio dogmaticas excellit

10 P R Æ F A T I O
definitiones, quòd in ea lateat arca-
num certum & verum curandi om-
nes affectus cutaneos, & verum subie-
ctum totius Chirurgiæ circa quod
versatur, quapropter anteponenda est
omnibus alijs, & Chirurgia Spagyri-
ca summopere indaganda, tanquam
Chirurgorum omnium decus & ho-
nor, & ægrorum vera salus & tuta.
Insurget Zoilus? me Hippocraticũ &
Galenicum Medicum non debere tot
laudibus & encomijs hanc nouam do-
cendi methodum extollere, quæ cum
noua sit erroribus plenam esse non
diffidendum, cum certum sit Hippo-
cratem scientiæ patrem, & Galenum
Medicinæ coryphæum non approbasse
vllò pacto hanc scientiam cum de ea
nullam mentionem fecerint, & idcirco
futilem & inanem eam existimasse cre-
dendum est: me autem prudentio-
rem & intellectu acutiorem Hippo-
crate & Galeno existimare vanitatis &

gloriæ summum esse symbolum, Respondeo hanc scientiam quæ Spagyrica dicitur, & quæ Medicinæ famulatur & arcana infinita subministrat, nouam minimè esse, sed antiquissimam, Hermete eius Professore testante, & Democrito qui tempore florebat Hippocratis. Quòd si Hippocrates & Galenus hanc non nouerint scientiam, hoc est quòd in Ægypto nunquam peregrinarint in qua sola terræ parte uigebat, tunc temporis scientia Spagyrica, & apud Ægyptios in arcanis & secretis erat, & cabalisticè tantùm amicis & filijs demonstrabatur. Adde etiam quòd hæc scientia rationibus perquàm maximis & experiencijs abundet & ueritate, ueritatem potiùs, & rationem sequar quàm auctoritatem & fidem alicuius auctoris, dictante Hippocrate & Galeno infinitis fere locis, ueritatem & naturam in physicis esse sequendam. Quapropter si Spagy-

12 PRÆF. IN CHIRVR. SPARGY.

ricam artem sequar, & palàm argu-
mentis defendam, hoc est, quòd in
ea veritas, & ratio eluceſcat, quibus
tueri meretur, non contemptâ vllò
pacto Galenicâ & Hippocraticâ
doctrina, quibus iunctis

**Medicus fit admi-
randus.**

[Faint, mirrored bleed-through text from the reverse side of the page, including words like 'medicus', 'admirandus', 'doctrina', 'pacto', 'veritas', 'ratio', 'eluceſcat', 'tueri', 'meretur', 'contemptâ', 'vllò', 'pacto', 'galenicâ', 'hippocraticâ', 'doctrina', 'quibus', 'iunctis']

SECTIO I.

DE TVMORIBVS CONTRA NATVRAM.

QVVD SIT TVMOR APVD
Spagyricos Medicos.

CAPVT I.

PVD Spagyricos Chirurgo
tumor præter naturam in cor-
pore natus dicitur : materia-
lis intemperies balsami natu-
ralis, quod corruptione pri-
mordialium suarum substan-
tiarum salis, sulphuris & mer-
curij, dissoluit vnionem par-
tium : & vitiat earum debitam magnitudinem fi-
guram & naturalem situm : hæc definitio secum
continet quidquid est necessarium ad cognitio-
nem tumoris præter naturam & curam illius, &
indicat necessariam fore cognitionem balsami na-
turalis, omni Chirurgo, qui laudem, & honorem

in arte sua quæritat; ideò antequam de tumori-
bus verba faciamus, balsamum illud naturale cor-
poris nostri pabulum & forum, inuestigabimus, &
notum faciemus.

Balsamum naturale quid sit.

C A P V T II.

*Balsamum
naturale
quid sit.*

QUOD Chymici Philosophi balsamum
naturale dicitant, Hippocrates, Ga-
lenus, & alij Medici omnes eiusdem
sectæ, humidum radicale appellant
partium proximum alimentum, humorem vitæ,
substantiam vitalem, & alijs fere infinitis nomi-
bus vtuntur, vt his, virtutes, proprietates, & ener-
gias illius substantiæ indicare valeant, Chymici
præterea communi illorum idiomate Mercurium
vitæ illam substantiam vocant, quòd humorem
omnem qui secum continet vitæ spiritum inclu-
sum, mercurium dicitant, & quia balsamum istud
naturale quod & aliud humidum radicale dici-
tur, turgeat spiritu vitæ, ideò iure merito mercuri-
dicitur: hæc nomina humidum radicale, substan-
tia vitalis, humor vitæ; balsamum naturale & alia
similia, non habent tantam significandi energiam
neque possunt ostendere virtutes & proprietates
istius substantiæ tam efficaciter, & energiticos
quam vocabulum istud (Mercurius) quia cum
Mercuri⁹ planeta cœlestis soli cōnectitur, est Sol,
cum verò lunæ copulatur est luna, cum Ioui Iupi-
ter, & sic de reliquis, cum communis sit omni-

bus & habeat easdem ferè virtutes & proprietates planetarum quibus connectitur; sic pariter humor iste vitæ, quæ cælum & elementa constituunt, ad generationem & conseruationem rerum omnium, mercurius dicitur ob sympathiam quam habet cum mercurio cœlesti: dum enim carni annectitur caro fit, dum ossi, os generatur, & sic de reliquis corporis nostri partibus in quas per alimentum transformatur, habens virtutes & proprietates easdem, cum partibus quibus connectitur ad conseruationem earum & nutritionem: Et quemadmodum fabulosa & mysteriosa antiquitas mercurium deorum nuncium esse testatur, Iouisque filium & Alumnum: Pari ratione mercurius noster, est elementorum nuncius; mixtiones eorum & vniones sua compage constituens, filius est Iouis, hoc est, Dei veri, verus est filius, & vera creatura, ex qua omnia quæ extant in rerum natura per creationem in instanti facta fuerunt, hinc fit quod humor iste vitæ, seu mercurius in omnibus rebus reperiatur, & in cœlo præcipuè, ex quo in terris descendit influentiarum radiorumque cœlestium ope, & miscetur præcipuè aëri quo animalia, vegetantis & mineralia opus habent ad conseruationem & generationem ipsorum, quod in aëre latet plus spiritus vitæ, quam in reliquis alijs omnibus elementis. Antiqui præterea poëtæ mercurium cœli & diei filium fecerunt, mercurius itidem noster substantia vitalis, & quod balsamum naturale dicimus, nonne filius est cœli & diei, cum indefinente fluxu à cœlo descendat in elementa, & cum humiditas quæ reperitur in circumferentia mediæ regionis secum rapiat & con-

cludat illam vim vitæ, solæque, surgente, & aurorâ radiante, humiditas illa spiritu vitæ impregnata, in rorem descendat super terram ad alimentum & conseruationem & generationem omnium rerum. Cælum hanc vim vitæ spiritualiter ex se ipso elicit, elicitâque in aëris humiditatem immittit, quæ aurora surgente & sole, cadit in terram beneficio roris, hinc percipimus oculis antiquos omnes Philosophos, multa cum ratione, & profunda rerum speculatione, has mysteriorum naturæ fabulas excogitasse, eaque sic occultasse rerum mysteria: colligimus etiam Medicos chymicos substantiam vitalem & humidum radicale, re-ctissimè & optime Mercurium vocasse, quod eo solo nomine, occultâque sua historia proprietates omnes & virtutes illius substantiæ percipi queant, & definitionem ipsam ipsius substantiæ valeamus colligere: Quam definitionem sic construemus, Mercurius est spiritus vitæ, quem Deus creauit ad fabricationem mundi & conseruationem. Aut, Mercurius est quinta essentia omnium elementorum spiritu cœlesti impregnata ad generationem & conseruationem rerum omnium. Aut, Mercurius est humidum radicale totius mundi, ex quo omnia fiunt, nutriuntur, fouentur & conseruantur. Aut si ad solum hominem definitionem illius accommodare velimus, Mercurius erit substantia proxima ex qua immediatè partes corporis humani fiunt, nutriuntur & conseruantur in statu naturali.

*Definitio-
nes Mercurij.*

Ex

Ex quibus substantijs balsamum naturale seu Mercurius vita componatur.

CAPVT III.

MEDICI Spagyrici constituunt, *Compositio rerum omnium ex quibus fiat.* compositionem rerum omnium immediate fieri ex tribus diuersis substantijs, quas vocant, sal, sulphur, & mercurium. Dixi immediate, quod Chymici non negent, & improbent mixtionem rerum omnium mediatam ex quatuor elementis, hanc autem admittunt compositionem, ex sulphure, sale, & mercurio, non dispari ratione, ac Medici Hippocratici compositionem admittunt, corporis humani, ex sanguine, pituita & vtraque bile, Medicos Chymicos hac in resensio, & iudicio subtiliores, in rerum cognitione, quam alios, quia manifestum est, & omnibus apparet, in sanguinea massa mercurium, sale, & sulphur latitare. *Mercurius vita in quibus reperitur humoribus.* Mercurius apparet clarissime, cum sit humor vitæ, ex quo viuimus, hunc autem humorem fatentur omnes Medici, in sanguinea massa latitare, sub alio tamen nomine, humidum nempe radicale: sal autem apparet in vrina, in sudoribus, in saliuâ, in quibus omnibus maxime turget, & verum sal solutum est, in eorum substantijs. Sulphur verb manifestum apparet in Axungijs, & pinguedinibus, quæ in corporibus nostris reperiuntur. & in meteoris igneis, quæ ex corpore humano, & alijs animalibus, equis, & canibus, eliciuntur, qui be-

B

ne curata cute, solo frictu igneos radios, & flammâs incomburentes emittunt, quod nunquam posset fieri, nisi actu & verè esset, in eorum corporibus sulphur inflammabile, & combustibile, cuius subtiliores & tenuiores partes tamquam flores, circa cutem animalium efflorescunt, ibique solo frictu excalescunt, in flammâs abeunt, & sic manifestæ sunt hæc substantiæ sal, sulphur, & mercurius, in massa sanguinea, in qua mercurius omnibus alijs prænitet, & præcellit, cum sit ut diximus humor vitæ ex quo partes omnes nutriuntur, & conseruantur. At insurget aliquis? Est ne possibile ut mercurius componatur mercurio, & seipso constet? ita est veluti humidum radicale componitur humido. Nam Chymici omnem substantiam aqueam mercurium dicunt, & sulphur omne humidum ignibile, & sal omne humidum quod frigido & humido dissoluitur, & calido & sicco congelatur. Facile iam est asserere, hanc ternam chymicorum, in substantijs omnibus compositionem, cum oculitus & manifestè reperiantur hæc substantiæ in mixtis omnibus, & cum natura sagax & prudens, chymicis omnibus quotidie per experientiam, circa separationem harum substantiarum prædicta ostendat, ut separet purum ab impuro, & vindicet humidum radicale & balsamum naturale ab omnibus rebus heterogeneis. Nam illæ substantiæ quæ separantur ab humido mixti, non sunt similes in qualitate, his substantijs quæ remanent; nam hæc sunt acres & mordaces, aliæ verò quæ remanent, ut partibus sint alimento, dulces sunt, nec differunt inter se essentialiter in compositione humidi radicalis. Etsi hanc

*Mercurium
sulphur &
sal generaliter
dicuntur.*

compositionem ternā admittam & approbem, non propterea medicorū Galenicorum compositionem ex sanguine, pituita, bile, & melancholia improbare volo, at summopere probō, & tamquam excogitatu miram & doctam laudo. Attamen in illa ipsa compositione sanguinea pituitosa, biliosa, & melancholica, & in illa massa sanguinea ut aiunt, reperio meam ipsam, & chymicorum compositionem, ex sulphure, sale, & mercurio. Quamobrem ne in cognitione naturæ (quæ cum sit vna, varias scientias & cognitiones veras producere non potest) Medicos chymicos & Galenicos contrarios faciamus, dicemus compositionem balsami naturalis, seu mercurij vitæ, quatuor constare humoribus, sanguine, pituita, & vtraque bile, tamquam vehiculis harum substantiarum, mercurij scilicet, salis & sulphuris, quæ substantiæ latitāt in massa sanguinea, non secus ac alij tres humores, pituita, bilis & melancholia in sanguine. In venis nihil est manifestum, nisi sanguis, reliqui humores occulti sunt, massam hanc sanguineam chymicatione mercurij nomine insignire possumus, propter mercurium in eo abundantem, & turgentem: bilem verò, quæ reperitur separata in chyfite fellis, dicere possumus mercurium sulphuris, corrupti & adusti, nam humidum calidum & dulce, forti coctione mutatur in amarum, & alium colorem suscipit. Pituitam vocare possumus mercurium spiritu vitæ priuatum, ideò natura expellit illum, tamquam inutilem, & nimis aquosum: melancholiam verò dicimus, mercurium terrestrem & fœculentum & vnico nomine tartarum quod chymici omnes fœculentum, & scoriam tar-

*Sanguis
quid sit
apud Chy-
mico, Bilis,
quid sit a-
pud eosdem.
Pituita,
quid apud
chymicos.*

tarum dicant ad imitationem tartari vinosi, quod separatum dum spiritus vitæ vini, vinum ipsum depurat, & conflat in dolijs, fæcem & amurcam separando, & omne durum & terrestre excrementum, illud ipsum chymici tartarum dicunt, & ita non admodum contrarij videntur Medici Galenici, Chymicis.

De differentia tumorum ex chymica doctrina.

CAPVT IV.

Differentia tumorum secundum chymicos.

VE M A D M O D V M Medici Galenici tumorum differentias definiunt ex humorum corpus constituentium differentijs. Alios enim faciunt sanguineos tumores, pituitosos alios, melancholicos & biliosos, sic & Chymici pari ratione secundum substantias quas constituentes statuunt tumorum differentias desumere possunt. Nam flegmonas simplices tumores sanguineos chymici appellant mercuriales tumores, quod his mercurius prædominetur, E. yselata verò dicunt sulphureos tumores, quod humor igneus & sulphureus ibi excellat, & œdematosos tumores faciunt salitos & ex sale suo ortos, quod in phlegmate & pituitoso humore, sal chymicorum comprehendatur: & scyrrhosos humores tartareos dicunt, quia quod illis tartarum est, est fæx. & amurca reliquorum humorum qui balsamum vitæ constituunt: hoc autem excrementum tartareum

humori melancholico Galenicorum perquam optime quadrat, nam ut humor melancholicus est excrementum massæ sanguinæ, sic humor tartareus est excrementum balsami naturalis.

Obijciat Zoilus, cum humor tartareus faciat & *Obiectio an* constituat scyrrhos deberet etiam ingredi compo- *tartarus sit* sitionem balsami naturalis nostri, quem tamen *humor ve-* omisimus. Respondemus nullum excrementum *ralis.*

tâquam reiectaneum inutile posse & debere com- *Solutio.* positionem balsami vitæ constituere. Attramen cum vitatur, separatur, & incommodum malumque vitæ adfert, potest adnumerari malis reliquis & morbis. En iam quatuor simplices differentias tumorum, quas chymici philosophi & medici possunt deducere ex his quatuor simplicibus substantijs, sale, sulphure, mercurio, & tartaro. Quæ substantiæ cum inuicem possint permisceri, permixtæ faciunt etiam permixtas & compositas humorum doctrinas, non dissimili ratione ac humores Galenicorû permixti permixtos cõstituunt humores: nam mercurialis sulphureus tumor respondet quadam ratione phlegmoni erysipelatofo Galenicorum, & tumor mercurialis salitus tumori phlegmoni pituitoso quadrat, œdema verò scyrrosum respondet tumori salito tartareo chymicorum.

Cùm particularium & singulorum tumorum notas & capita perquiremus, eorum etiam differentias maiori & longiori eloquio pertractabimus. Iam verò concludendo dicemus omnes doctrinas tumorum siue simplicium aut compositorum quæ à chymicis aut Galenicis Medicis possunt excogitari, in relatas differentias in præsentî capite

posse resolui, quod clarius in capitulis subsequen-
tibus Deo dante exponetur.

*De causis efficientibus tumorum omnium ex doctrina
Chymica.*

CAPITULUM V.

*Causa effi-
cientis tu-
morum.*

M

EDICI Chymici admittunt, & con-
cedunt, vt & Medici Galenici, inter-
nas & externas causas antecedentes &
consequentes, ad generationem tumo-
rum, ad doctrinam faciliorem: etsi enim causas ma-
teriales coniunctas admittant diuersas nomine &
re, nihilominus tamen concedere necesse est alias
similes causas, quæ concurrunt ad generationem
tumorum. Alioquin falsam sustineremus doctri-
nam Hippocraticam quod absit, non enim Chy-
micam doctrinam sustineremus & amplectimur vt
Hippocraticam abnegemus sed subtiliorem & acu-
tiorē in arcanis naturæ indagandis Chymicum,
ostendimus. Si tamen hæ doctrinæ diuersis lo-
quantur terminis, non tamen contrariæ sunt, quod
diuersitas terminorum consistat tantum sæpissi-
me nomine non re, vnde fundamentaliter & es-
sentialiter consentiunt & in eandem abeunt sen-
tentiam, Sermo enim & loquendi facultas, non
est scientia ipsa, sed tantum cortex & tegumen-
tum, quo scientia inuoluitur. Homo vestibus holo-
sericis tectus & ornatus, non differt essentialiter
ab homine, attritis & vilibus tecto/vestmentis,
ambo enim sunt homines. Pari ratione se habent

*Chymica &
Galenica
scientia non
discordant.*

scientia Chymica, & scientia Galenica, ambæ do-
 cent naturæ centrum & naturæ purum, at vna fa-
 cilis quàm alia & verbis efficacioribus, sed in his
 omnibus latitat scientiæ fundamentum vnicum
 & solum quod summopere necesse est, vt ambæ
 sint scientiæ, cum enim scientia vnica sit, funda-
 menta etiam & principia illius vnica esse debent,
 quod Chymici obseruant & verè dogmatici sunt
 vt & alij, & in præsentis capite huius libri mani-
 festum est, non eos contrariari medicis Galenicis
 quoad medicinæ fundamentum. Medici enim
 Hippocratici admittunt inter causas materiales
 coniunctas, omnes humores liquidos qui præter
 naturam fluunt in partem affectam, ibique intu-
 mescent: Medici vero Chymici illum humorem
 fluentem in partes tumore affectas vocant balsa-
 mum naturale, mercurium vitæ, qui cum trinus
 sit in essentia, constituit etiam tria genera tumorum
 quæ ex tribus substantiis materialibus con-
 iunctis ortum habent, ex sulphure scilicet, sale &
 mercurio; & quia hæ tres substantiæ excremen-
 tum fundunt, quod tartarus dicitur, admittunt
 aliam causam naturalem coniunctam per acci-
 dens, constituentem vnum genus peculiare &
 particulare tumorum, & sic quatuor causas agnos-
 cunt materiales coniunctas tumorum omnium.
 Vt & Medici Galenici qui humorem fluentem in
 partem, materialem coniunctam causam tumorum
 omnium dicunt, & hæc causa cum quater-
 nis constet humoribus, sanguine, pituita & vtraq;
 bile, diuiditur in quatuor causas materiales
 coniunctas tumorum, & sic in re conueniunt,
 & quadrant hæ scientiæ, Chymicæ & Hippocraticæ.

*Conferuntur
 hæc scientiæ
 Galenica &
 Chymica.*

ea, quamuis vocabulis discrepare videantur: humores Galenicorum admittunt Chymici; at in his latitare sulphur, sal & mercurium, omnino contendunt, & humores Galenicorum esse vehicula harum nostrarum substantiarum, tumores & morbos omnes constituentium, ex diuersitate corruptionis, & læsionis partium omnium, dum enim sal, sulphur, aut Mercurius corrumpatur, aut alterantur, à causis præter naturam, liquores & humores, quibus coërcentur hæ substantiæ alterari & corrumpi etiam necesse est, ex qua corruptione & alteratione, in toto, aut in parte, sequitur morbus.

De Temporibus tumorum secundum Chymicam doctrinam.

CAPITULUM VI.

MEDICI Spagyrici, præter quatuor Galenicorum Medicorum tempora, principium, augmentum, statum, & declinationem, quæ in tumorum generatione constituunt, admittunt & alia tempora, quæ ab his aliqua ratione differunt, quæ tempora desumunt ex motu interni humoris, tumorem causantis, constituentes hac methodo, tempus peculiare definitum, & terminatum vnicuique tumori, vt curetur, & desinat in bonam aut malam crifim, modo sciant, prædominantem humorem, & substantiam tumorem facientem, ex hac enim materia dependet tempus illud, in quo

crisis fit tumoris. Vt enim perperacuti morbi, quarto terminantur, acutissimi septimo, & acuti decimo-quarto, sic & apud Chymicos, tumores singuli, statutas habent crises, & finita tempora, suæ coctionis, quæ diuersa sunt, ex diuersitate tumorum: tempore enim longiori vni quàm alij finiuntur & terminantur tumores; Ignei siquidem, saliti, & sulphurei, puri, & simplices, quarto terminantur, vel in salutem, vel in mortem: Si verò mixti sint septimo, veluti est gangrena, carbunculus & Antrax. At mercuriales, saliti, & tartarei, nulla sulphuris portione dominantis per mixti, longo tempore terminantur, & tarde percurrunt sua tempora, antequam maturentur, resoluantur, indurentur, aut putrescant, quibus modis, natura tumores omnes ad laudatam crism reducit. In hisce omnibus tartareis & salitis resoluendis, & ad crism perducendis Chymici Medici constituunt tempora longissima, sapissimè enim vni tribuitur annus integer, alteri verò quatuor, alijs septem, vndecim nonnullis tribuuntur anni, quamplurimi verò nunquam resoluuntur; at indurati ægris commoriuntur, propter copiam tartarei humoris, spiritu salis coagulati, qui impedit coctionem & maturitatem tumorum omnium, & est sola indurationis eorum causa. Principium verò & fundamentum coctionis, & pepasmi in tumoribus, est spiritus vitæ, qui permiscetur balsami naturalis substantijs, quæ dum alterantur & immoderationem patiuntur, tumores præter naturam in corpore constituunt, & hi tumores, qui plus illius vitalis spiritus habent, citius ad pepasmm perducuntur, qui verò minus, tar-

*Dixi ratio-
nem huius
rei in Pal-
ladio.*

*Tempus
quale tumorum.*

dius etiam coquantur. At verò hi, qui nullo vitali spiritu perfunduntur, ita indurantur, ut verè lapidescant in corpore, quod historijs confirmatur quamplurimis: vidi enim & ipse scyrrhos lapidosos, & nodos arthritidis lapides factos, & audiui, & legi, apud optimos authores factum ipsum in utero prægnantis mulieris, lapideum factum fuisse, & toto vitæ suæ tempore, hunc lapidem, pro fœtu in utero mulierem gestasse, quia cum spiritu vitali, & balsamo priuaretur, alterationem etiam subire non poterat, nec tempore legitimo, & à natura constituto ex utero excludi, & ideo commortua est mulier illa, cum tali fœtu, quæ tamen poterat liberari, à Chirurgo prudenti, absciso utero, & abstracto tali lapideo fœtu. Pari etiam methodo, scyrrhi lapidosi debent tractari, à prudentibus Chirurgis, indurati enim à natura, arte nostra debent extrahi. Itaque tempora quæ Medici Spagyrici observant in generatione tumorum omnium, sunt tempora, & limites coctionis, & pepasmi tumorum. Qui termini incerti semper reperiuntur, propter confusam & permixtam humorum substantiam, quæ tumores generat, quæ cum simplex, & pura nunquam reperiatur in tumoribus constituendis, ideo etiam terminus, & finis ultimus coctionis tumorum, nunquam certus & verus est.

*Quid agendum in curatione tumorum omnium
ex chymicis.*

CAPIT. VII.

IN principio tumorum omnium calidorum, mercurialium & sulphureorum, Spagyrici Medici solent, ut dissolvere eos valeant & eorum accretionem impedire, ne in magnam molem extendantur, repercussione frigida & astringenti uti, purgato prius corpore, pilula ynica mercurij, seu aquilæ chymicæ, vel pilula panchymagogi, ut humores, qui sunt aliquando in motu & turgentes, & in partem tumore affectam defluentes, foras expellant, vel etiam prius misso sanguine ad eundem scopum, & balsamum vitæ nostræ refrigerant, detracto (vna cū sanguine) caloris febrilis foco, qui in omnibus præter naturam tumoribus, per sympathiam in corde excandescit: hæc autem repercussio frigida & astringens fit, appositione aquæ distillatæ, ex vitriolo, vel alumine, calore leuissimo balnei aquæ tepidæ, ne spiritus acres & mordaces vitrioli, & aluminis, calore fortiori exeant & aquam acriorem, quam postulat usus repercutiendi, reddant; hæc verò aqua ex vitriolo & alumine distillata, subtilis admodum est, & penetrans interiora tumoris, eaque cum frigidissima sit, temperat internum tumoris calorem & sic partem tumore affectam roborat, & spiritu

*In principio
tumorum
quid agendum.*

salis, quo mediocriter abundat, impedit ne balsamum partis subito corrumpatur & sequatur intentiones coniunctarum causarum : salis enim solus spiritus, est causa conseruationis rerum omnium, & dum ipse integer manet, manet & mixtum integrum & à corruptione liberum ; si verò corrumpatur, corrumpitur & mixtum. Itaque dum spiritus salis integer & incorruptus aduenit alicui parti, ad corruptionem ruenti, tunc temporis spiritus illius partis roboratur simili spiritu, & impedit corruptionem balsami naturalis illius partis, propter vitales spiritus quibus turget & abundat: Hinc Cabalists omnes Ægyptij & Arabes communi omnium consensu asseruerunt in sale latere omnia secreta, & vitæ conseruationem, & morborum omnium curationem, perfectionem actionum & facultatum animalium, fertilitatem vegetantium, splendorem & radios lapidum pretiosorum, & rerum omnium vegetabilium animalium & mineralium perfectiones & proprietates, ab spiritu vnico salis dependere : & in Chirurgia summum & tutum arcanum est, ad curandos omnes morbos cutaneos, quod modo optimè præparatur, est balsamum homogeneum & simile nostro interiori quo viuimus, & conseruamur, cuius virtutes & miranda secreta detexi in Palladio Spagyrico, & præparationem docui in Myrothecio Spagyrico, capite vndecimo libri tertij. At quia multi sales sunt, diuersi generis & proprietatis, diuersi etiam erunt, & multi spiritus eorundem salium, diuersarum proprietatum nihilominus potentissimarum : Et qui extractionem alicuius illius spiritus perfecte sciet, fixationem & dulcifica-

Quid impediat corruptionem in tumoribus.

tionem, perueniet ad summum naturæ arc-
num.

Scopus præcipuus totius Chirurgiæ therapeu-
ticæ, est extractio salis humani, & ex eo puro &
puto, purum elicere spiritum, & hunc denuo sali
suo fixo coniungere vt vnum fiant inseparabile,
homogeneum & incorruptibile, quo Chirurgus
gratias summas Deo poterit agere, tamquam ha-
bito medicamento diuino, quod erit morborum
omnium cutaneorum tuta, cita, & iucunda cura.
Docui præparationem huius medicamēti in primo
libro mei Myrothecij Spagyrici, octauo capite, cum
proprietas illius, vsu, & dosi, quo poteris vti
intrepide & audacter ad curationem vlcera &
tumorum omnium in omni tempore, exterius &
interius, quo habito alia floccipendenda sunt. At-
tamen quia difficilimum paratu est, nec omnibus
licet adire Corinthum, alia medicamenta docebi-
mus paratu facilliora, quæ breui tempore fiunt
nullis fere expensis, & potentissimæ sunt virtutis,
vt ostendamus Medicinam Chymicam abundare
medicamentis omnis generis Vulcano præparatis,
ad subleuamen & curam morborum.

*Scopus to-
ticus Chi-
rurgica
Chymica
circa sua eli-
genda me-
dicamenta
qualis sit.*

In principio ergo tumoris alicuius mercurialis, *In principio*
saliti, aut sulphurei poterit Chirurgus Chymicus *tumoris*
vti, aqua aluminis, & vitrioli cum pari quantita- *qualia me-
dicamenta*
te aquæ iusculami papaueris, lentis aquaticæ, qui- *applicanda.*
bus poterit imbuere & madefacere stupas, quibus
superponetur albumem oui in spumam agitarum
spiritu tartareo irroratum, & hoc cataplasmate
repercutere poterit, calorem natium partis, tu-
morem patientis, & frænare intemperatos balsa-
mi interioris spiritus, ne ruant in corruptionem,

at sensim dissoluant materiam fluentem & per poros inuisibiliter expellant, vt sepius visum est.

In augmento qualia applicari debeant medicamenta.

Si hoc cataplasmate tumor non dissoluatur, at magis accrescat & inflametur, mutanda sunt remedia, & accipiendum est vitellum oui, cui admiscebis parum spiritus therebentinae, parum olei ceræ, & olei de lateribus, & hisce permixtis facies basilicon Chymicum, ad suppurationem tumorum calidorum aptum, in statu addes aliquid olei caryophyllorum, aut cinnamomi, ad augendam coctionem & accelerandum pepsimum, & ad roborandum calorem naturalem partis. Suppuratum tumorem aperies scalpello Chirurgico, vel caustico potenciali, aut actuali: educto pure vlcus apertum tenendum est & detergendum ter in die, inductis penicillis oleo de lateribus, vel oleo myrrhæ, vel oleo ex vitellis ouorum, & iniecto in vlcus per siphonem extracto aristologiæ rotundæ, quod fit ex spiritu vini infuso in radicem contusam aristologiæ, donec coloretur vini instar: spiritu deinde balneo mariæ abstracto, manet in fundo alembici tinctura Aristologiæ rotundæ, quæ dissoluenda est in aqua plantaginis, aut linguæ serpentis ad vlcera detergenda, & tumores omnes apertos detergendos.

In tumoribus frigidis quid agendum.

In tumoribus frigidis, quos vocant Chymici tartareos & salitos, qui respondent tumoribus à Galenicis scyrrhosis vocatis & œdematosis, purgato corpore & præparato medicamento è Chymico fonte desumptis, ad antecedentes causas tollendas, sudorificis demum medicamento iterum præparandû corpus, vt antimonio sudorifico, quod alij dicunt minerale bezoar, vel auro tonanti et su-

dorifico, aqua cinamomi permixto, & deinde super
 tumorem vnguetum hoc applicandú. ℞. olei gum-
 mi ammoniaci vnciam vnam, olei de lateribus
 vnciâ semis, perolei dragmas tres, olei caryophil-
 lörü. ʒj. incorporentur omnia cum sapone nigro,
 & gummi caramzæ, & reducantur in vnguen-
 ti consistentiam, quod erit potentissimum ad re-
 soluendum tumore tartareum & scyrrhosum tu-
 mori applicatum; ante tamen applicationem il-
 lius vnguenti siccabis tumorem diu linteis duris &
 perunges spiritu tartari: si ad suppurationem hac
 methò deueniat, tractandum erit vlcus simili
 methò, ac præcedentes tumores, si verò, post
 quindecim, aut viginti dies applicato vnguento
 non suppuretur, ad indurationem & lapidificatio-
 nem deueniendum est, frigidis, astringentibus ap-
 plicatis, vt salepetra in aceto stillatio dissoluta, &
 linteis imbutis tumor madefaciendus, dum autem
 optimè induruerit, ferro & igne tollendus est, &
 vlcus, deinde communi methò ad cicatricem
 perducendum est; cui operationi intensionis pri-
 mæ vacandum est, ni euidentissime pateat Chirur-
 go, suppurationis possibilitas, citius enim hac
 methò curantur, tales tumores, aliàs verò de-
 sinunt in cancrum.

*De Flegmone & eius cura secundum
Chymicos.*

C A P V T. VIII.

*Flegmone
quid.*

*Diuisio fleg-
monis.*

LEGMONE apud Chymicos potest
definiri: materialis intemperies balsa-
mi naturalis alicuius partis, quod cor-
rumpitur in suo sulphure & Mercurio
lædens & vitians actiones naturales il-
lius partis, & figuram situmque naturalem. Aut
aliter: est materialis intemperies Mercurij vitæ ali-
cuius partis, qui excessu suo intemperato lædit
actiones naturales, figuram situmque vitiando na-
turalem corruptione salis sui & sulphuris. Diuersa
sunt genera flegmonum quæ Spagyricè diuidi pos-
sunt in simplex & compositum, & hæc genera, in
astralia & constellata, venenata & maligna diui-
duntur. Astralia & constellata dicuntur quibus
præter communem corruptionem balsami natu-
ralis aduenit, peculiaris aliqua malignitas, & ve-
nenata qualitas ab astris dependens, vt buboni-
bus pestilentibus, carbunculis, & flegmonosis tu-
moribus variolarum & morbillorum, qui iure me-
rito possunt deduci in numerum Mercurialium tu-
morum. Est enim hoc genus, ebullitio & excan-
descencia vniuersalis balsami naturalis & Mercu-
rij vitæ, de quo Deo dante peculiariter tractabi-
mus in pathologia Chymica, quàm breui tempo-
re in lucem dabimus: in præsentiarum verò hoc
in

In capitulo agetur tantum de flegmone communi, cuius cum duplex gen⁹ statuerimus simplex & compositum, vtriusque curam, pertractabimus, vna eademque methodo, aut saltem parum dissimili, flegmone enim quamuis simplex non sit; at alijs etiam substantijs, sale puta & sulphure æqualiter aut diuersimode prædominantibus & corruptis componatur, medicamenta tamen quæ inferuiunt corruptioni harum substantiarum, possunt & inferuire corruptioni Mercurialis substantiæ simpliciter dominantis, habenda tamen est cautela in refrigerantibus repercutientibus adhibendis, plus enim in compositis flegmonis (vbi sulphur dominans corrumpitur) refrigerandum est, & repercutiendum, quàm in alijs. In salitis, vbi sale dominatur plus suppurandum quàm refrigerandum, ne in tartareos transeant tumores, hac cautela adhibita, sequens cura omnibus idonea erit. In primis laxata aluo emollienti & refrigeranti enemate, tundenda erit vena basilicæ brachij oppositi humori, vt secundum arabes medicos, debita fiat reuulsio, ad quantitatem virium, robori, ætati, consuetudini, tempori & regioni conuenientem, in senibus enim parum sanguinis est mittendum, in iuuenibus verò & adolescentibus, in maiori quantitate licet mittere sanguinem, laxata aluo, & misso sanguine, ad purgationem deueniendum erit, si tumore affectus cachochymus sit, & humoribus plenus, malignis, & tumoribus obnoxius. Poterit autem purgari syrupo rosato solu: iuo Chymico, aut panchymagogo Chymico, aut antimonio præparato, sequenti. ℞. Antimonij & Mercurij sublimati an æquales partes, ponantur in retorta

Cura flegmones.

C

ta & distillentur leuissimo igne, aqua egressa re-
 stificetur ter aut quater, donec glaciei candorem
 imittetur, nam statim dum sentit aërem frigidum
 condensatur in glaciem claram, & pellucidam,
 hanc glaciem accipe, in aquam fontis clari & pel-
 lucidi projice, donec tota glacies conuertatur in
 puluerem albissimum, & permisceatur aquæ fon-
 tis, & fiant ambo brodium album, seu lac, huic
 adhuc adde, magnam quantitatem aquæ fontis, &
 id omne fiat in vitreo vase magno & amplo, vt
 ambo possint agitari, & deinde quiescere possint,
 vt in fundo subsideant feces albissimæ: Deinde per
 inclinationem aqua clara & limpida, quæ super-
 natat fecibus, à recipiente tollitur & aufertur, hæc
 prima aqua poterit seruari in vasis vitreis ad disso-
 lutionem corallosum, margaritarum, & similibus, &
 ad vlcera venerea curanda, & scabiem omnem,
 fecibus verò quæ supersunt in fundo, super ad-
 denda est aqua recentis fontis, & roties cum noua
 aqua recenti, lauandæ sunt feces & abluendæ, do-
 nec aqua quæ super imponitur dulcis egrediatur,
 & acrimonia omni priuetur, tunc temporis feces
 illæ albissimæ ponendæ sunt in crucibulo seu tigil-
 lo testaceo, & in leuissimo calore exsiccandæ, &
 seruandæ ad vsus varios, ad purgandos humores
 quoscumque sursum & deorsum: absque vilo
 periculo hypercatharsis, dosis huius pulueris est
 quindecim grana ad summum in pueris verò gra-
 na duo, aut vnum sufficiunt.

Purgato corpore, & sic dogmatice præparato,
 deueniendum est, ad partem affectam tumore cor-
 ruptam, quàm in principio refrigerabis aliquantulum
 vt calor naturalis, hac repercussione, fouen-

tur, oclusis poris, & collectis suis viribus & ad centrum detrasis, vt ipsemet calor operationum omnium author, vel ad resolutionem insensibilem tendat, vel ad supurationem, quo cognito, sequendus est naturæ motus, si ad resolutionem insensibilem inclinatur continuandus est vsus refrigerantium, & repercutientium vt sunt butyrum saturni; aqua prima vitrioli, quàm rorem nonnulli dicunt, vel aqua aluminis: Si verò ad supurationem inclinet, parti applicanda sunt, supurantia medicamenta, qualia sunt oleum ceræ, oleum vitellorum ouorum, balsamum sulphuris, oleum ex lateribus, & galbani, vel ex his omnibus composita balsama, cum spiritu therebentinæ, cui dissoluta sit camphora, hæc omnia simplicia, vel composita medicamenta, possunt parti flegmone affectæ applicari, donec supuretur pars, quod breuissimo tempore fiet, aperto deinde tumore, continuenda sunt adhuc aliquandiu supurantia dicta, deinde cum extracto Aristologiæ, rotundæ & aqua salis & mellis æqualiter mixtis, ad cicatricem deueniendum est, & callositas, & durities quæ relinquuntur post curationem tollendæ sunt hoc solo litu sequenti. ℞ Aquæ rosarum ℥i. salis communis vulgarijs culcinati ℥iij. mellis ℥ij. extracti Aristologiæ ℥iij. misce fiat litus, quo foueatur pars affecta donec dissoluantur, callositates & durities flegmonum.

Quod verò pertinet ad curationem flegmonum malignarum & pestilentialium tractatu de peste dicemus.

De Carbunculo ex Chymicorum
Doctrina.

CAPVT IX.

Realgar
quid.

QUOD carbunculus aut Auatraz dicitur apud Galenicos, apud Chymicos tumoris Realgarini nomine afficitur, quod tumores Mercuriales malignos & pestilentes adurentes & causticos, ex Realgare Mercurij ortum habere asserant, vocant autem Realgar, Mercurij excrementum terreum malignum & acre, & mordax, quod excrementum seu realgar, in omnibus constituunt elementis Spagyrici Medici, in omnibus quidem elementis, tum macrocosmi, & microcosmi, imò & in influxu ipsorum astrorum realgar constituunt: nam malignum illud quod tempore pestis, ex astris dependet, Realgar astrale dicunt, Realgar autem cuiuscumque elementi, præter realgar terræ & aquæ inuisibile est, & solo conceptu mentis percipitur, nisi ab effectis. terræ vero & aquæ, inuenitur & palpabile est, & ut istud reperitur in macrocosmo, quod est excrementum Mercurij salis & sulphuris ex quibus metalla fiunt, maligna qualitate & venenosa præditum, ob imperfectionem & cruditatem suam, quodque applicatum partibus humanis adurit, vesicas excitat, & virali spiritu priuat, sic pariter voluerunt Spagyrici Medici In microcosmo reperiri, Realgar, quod à facultate expultrice & separatrice, ex tribus principijs suis electum &

in partes exteriores corporis detrusam, scarram, vesicas, inflammationem, & partium mortem inducens id ipsum pari Realgaris nomine notarunt, tumoresque corporis humani, in quibus hæc symptomata reperiuntur, tumores ex Realgare dixerunt. Et quatenus Mercurius macrocosmi, seu vitalis humidi substantia, suum Realgar habet: eatenus etiam voluerunt Chymici, viuisfici nectaris substantia quæ microcosmum constituit, suum habere Realgar, quod similia in microcosmo ageret, habent enim ambo, macrocosmus & microcosmus inter se, simile symbolum, nihil in vno potest reperiri, quin & in altero potentia & virtute reperiat, itaque cum in microcosmo reperiantur Autraces & carbunculi, qui sua maligna qualitate, superiora symptomata excitent, ex Realgare humani corporis ortum habere dixerunt, & similibus verbis, definitionem horum tumorum complexi sunt.

Carbunculus seu Antrax nihil aliud est, quàm *Carbunculus* tumor factus ex Realgare Mercurij humani corporis, quod virtute excreticis facultatis, in partes ignobiles detruditur solutionem continui excitans sua fluxione, cum rubore maximo, liuido, nigro, calore, duritie, seu callositate & dolore, & scarra & vesicca, quæ omnia symptomata comitantur assidue hos tumores. Realgar enim illud tumorem excitans, corrumpit partem in quam detruditur, & in alienam naturam conuertit, vnde solutio continui, & reliqua sequuntur symptomata. Antrax & carbunculus ex se non differunt, nisi secundum magis & minus: Antrax enim dicitur, dum scarram nigram excitat, vnde antrax, quod

fatius carbo dicatur, & scarra nigra seu caro combusta similitudinem carbonis habeat, Autrax græcè dicitur, carbunculus verò dicitur, quod suo rubore & inflammatione ingenti, rutilantis carbonis & prunæ imaginem repræsentet, vel lapidis prætiosi, carbunculi dicti, nitorem & splendorem rubni imitetur.

Dolor est maximus in hisce tumoribus, durities, & callositas, quod in Realgare tumores hos constituyente, reperiatur sal, maxime causticum & adurens, quod pungit vellicat & lancinat partem affectam. Durities verò & callositas, ab eodem sale dependent, quod coagulat & constringit partes Mercurij & sulphuris, quæ vna cum sale in partem affectam fluxerunt, crises seu termini, quo terminantur & finiunt, vel in mortem, vel in salutem, hi tumores, sunt septimus, decimus-quartus, aut vigesimus primus dies, in quibus solent terminari, & suum omne virus exercere, eo communicato cordi per arterias, quæ in partem affectam desinunt, periculum consistit in quantitate Realgaris, nam si copiosum sit aded vt non possit vinci & domari, à calore naturali, tunc temporis conclamatum est, de salute ægrotantis, si verò minimum sit in quantitate, ita vt facile vincatur, vacat omni periculo: id autem cognoscitur breuitate & tarditate temporis, quo pars affecta symptomatis varijs afficitur, nam si in breuissimo tempore grauissima appareant symptomata, suspicandum est, magnum esse & copiosum Realgar, si verò tarde & lente, symptomata nascantur, minimum arguant Realgar, & proinde in tuto esse ægrotantis salutem, quod tamen non est negligendum, nam

si optimis remedijs, intus & extra assumptis, & admotis non caretur affectus, crescit virus ipsius Realgaris, & ex benigno fit malignus & periculo plenus Autrax, quòd tamen sequenti methodo Deo dante, euitare possumus.

Si febris adsit ingens, & ægotantis vires, temperis constitutio, ætas, & reliqua ferant, mittendus *Cura carbunculi.* est sanguis ex parte opposita parti antraci affectæ, & illico succurendum est cordi, alexiterijs medicamentis, nec vllatenus purgandum vllò medicamento quamvis benignissimo, quòd virus ad centrum retraheretur. Alexiteria autem quibus opem afferre valemus, sunt quàm plurima apud Chymicos, eaque potentissima & efficacissima, inter quæ sunt momia vitæ, quæ est sanguis florentis & bene valentis hominis, lento calore exsiccatus spiritu limonũ & acido vitrioli liquore impregnat, & in trochiscos cum pauca myrrha paratus, dosis huius medicamenti est dragma semis, in aqua cinnamomi, summo manè ieiuno stomacho.

Est etiam summum alexiterium medicamentum, spiritus salis communis, si auri calcinati aliqua portio in eo soluatur, oleum etiam aridum vitrioli, ter aut quater rectificatum, & à suo phlegmate priuatum, tinctura auri impregnatum, summum est medicamentum, ad cor tuendum contra vim pestilentis carbunculi: aqua theriacalis, succus limonum coctus & à suo phlegmate vindicatus & in miuam, (vt a solet fieri in Cydonijs) reductus, antimonium sudorificum, Mercurius sudorificus, aurum tonans, aurum potabile, & auri tinctura, & corallum & margaritæ solutæ in spiritu salis, summa sunt medicamenta alexiteria,

quibus venenum omne, & pestilentem auram e corpore fugare possumus, & irritam facere, sumuntur in iusculis assuetis, aut in aqua communi potabili, aut syrupis cardiacis, & acidis.

Postquam remedia ad internas partes attuleris, deueniendum statim ad externas, & præcipue ad partem affectam, quam statim multis scarificationibus paruis vellicanda est, vt citius foras venenum erumpat, deinde oleo Mercurij seu liquore ex antimonio & sublimato æqualiter mixto, profluente, centrum antracis inungendum est, & causticandum, postquam scarra deciderit, emplastro ex magnete arcenicali, pars tota tegenda est, vt virtute illius emplastri virus omne foras eliciatur, deinde aqua sclopetaria, seu extracti aristologie rotundæ, pars ad cicatricem conducenda est, quod breui fiet tempore.

De Bubone.

CAPUT X.

Bubo quid.

B

UBO est, ex Chymicorum doctrina tumor apostematofus in emunctorijs partium nobiliu originem habens ex corruptione & alteratione Mercurij humani corporis, qui in hisce partibus per facultatem expultricem demandatur, cum pulsatione, tensione, dolore, vomitu defectu animi & cordis tremore, ex diuersa corruptione istius mercurij, in hisce tumoribus, variam sortiuntur bu-

bones diuisionem, nam si coniuncta est corruptio hæc, cum peculiari malignitate, malignos constituit bubones, si verb nulla malignitas & pestilens qualitas in hac corruptione insit, non maligni fiunt bubones, vnde diuiduntur in malignos & benignos, malignitas, seu pestilens aut venenosa qualitas bubonum, dependet ex peculiari corruptione & alteratione sulphuris & salis, quæ vna cum Mercurio confluunt, ad partem bubone affectam, ibique corruptione suarum substantiarum, similem tumorem constituunt, excrementis suis turgentibus, excrementa enim harum substantiarum, similes tumores faciunt, non enim Mercurius sal & sulphur, per se, tumores constituunt vltos, at ratione suorum excrementorum, quæ cum præter naturam sint, harum substantiarum Mercurij puta salis & sulphuris, pugnant, & agunt in has substantias, & alterant & corrumpunt, & in eandem naturam conuertere satagunt, vt moris est omnibus agentibus: id autem fieri nequit sine læsione partium in quibus fit hæc pugna, & actio, cum præcipue tota natura & virtus eius, suo calore viuifico, tendat, ad expurgationem horum excrementorum, vt amandet ea, ad enunctoria, tamquam ad partes minus nobiles, & vitæ minus inseruientes vt ibi calor naturalis ad pepasmm reducat, & eorum venenum extinguat, & domet. Excrementa Mercurij, non tantum conflunt ad generationem bubonum: at etiam salis & sulphuris, dicuntur tamen bubones, Mercuriales tumores quodd excrementa Mercurij, in his prædominentur, cæteris salis scilicet, & sulphuris excrementis, sal in omnibus bubonibus suum colchotar constituit & ac-

cumulat ex quo durities, callositas, & difficultas resolutionis fiunt: sulphur verò, saluginem suam, & nitromenphytim, ex qua inflammatio, rubor ingens, & colores varij omnes ortum habent & multa alia symptomata.

Materiales hæc omnes causæ & efficientes, ex centro Mercurij salis, & sulphuris nostri, originem ducere possunt, sunt enim ex se capaces & sufficientes, hæc omnia excitare, absque præsidio & auxilio causarum externarum. In bubonibus tamen malignis & pestilentibus, semper, hæc causæ internæ ab externis coadiuvantur. Cælum enim & astra spiritualiter influunt, in hæc inferiora, spiritus mercuriales, quæ cum nequeant esse, sine excrementis, pariter ac Mercurius vitæ noster, ex quo vivimus, hinc fit, ut suis excrementis, excrementum Mercurij humani augeatur & crescat, unde inevitabilis est morborum ortus, cum & id quòd nobis vitam quotidianam, & cibum imperiat nobis etiam mortem tribuat, ità ut vna & eadem offa, vita & mors deglutiantur.

¶ Aër etiam in quo vivimus & ex quo vitalem auram inspiramus, multis terræ exhalationibus, & vaporibus atris, vna cum influentijs cælestibus, inficitur & contaminatur, quibus præcipuè conspurcatur, vitalis nostra substantia, & hinc varij oriuntur morbi, secundum variam & peculiarem corruptionem, in ea substantia existentem, præsertim bubones, & omnes alij maligni seu pestilentes tumores. Quin imò & venerei bubones ab aère excitantur, & astris, ut videre est apud iudos meridionales, ubi magna gaiaci copia crescit, ibi enim sæpissimè morbus venereus fit epidemi-

cus & generalis, ità vt hic morbus non ab hominum venereis actibus, seu pollutionibus deditorum proluuic, & spurcitià ortum habeat, sed etiam ab aère & astris, quæ peculiarem infectionem & contuminationem Mercurio vitali nostro infundunt.

Curatur bubo cuiuscumque sit generis, missio- *Cura bubo-*
 ne sanguinis, ex parte opposita parti bubone affe- *nis.*
 & Deinde verò si pestilens non sit bubo, at beni-
 gnior, sit aut venereus, medicamento aliquo beni-
 gno Spagyrico, eoque cathartico ad purgationem
 deuenire possumus: dari poterit yncià semice sy-
 rupi rosati laxatiui in dragma vnica, aut duabus
 cremoris tartari, si verò pestilens sit & malignus
 abstinendum est, ab omni purgatione, ne retra-
 hatur venenum à circumferentià, ad centrum, at
 illico deueniendum ad sudorifica & alexiteria me-
 dicamenta, vt his cor foueatur, & defendatur à
 veneno interiori, poterunt autem omnia ad vsum
 reuocari, quæ superiori capite de carbunculo enar-
 rata fuerunt; tum topica omnia, nisi quòd in bu-
 bone suppurandum est, & materia coquenda est
 & digerenda, vt ad supurationem laudabilem de-
 ueniat, præsertim in bubonibus venereis & beni-
 gnis, in pestilentibus verò, suppurandum quidem
 est, at non expectanda est absoluta & perfecta sup-
 puratio, sed statim ad aperturam caustico actuali
 deueniendum est, propter venenatam qualitatem
 quæ in ibi latet ne intro recurrat, cui scopæ
 poterunt esse in vfu cucurbitulæ sacrificatæ, circa
 partem affectam, & per totum corpus, vt attraha-
 tur venenum, seu maligna qualitas, quæ in centro
 corporis latitat, & quiescit.

De Gangrena, & Sphacelo.

CAPVT XI.

Gangrena
quid.

ANGRENA, Sphacelus, est iomenos & syderatio Galenicorum, sunt eiusdem espeiiei, ac ea omnia quæ apud Chymicos dicuntur vitæ priuationes extinctiones spirituum vitalium, corruptiones substantiæ vitalis, mortificationes partium, & vltimo calcinationes salis balsami naturalis, Galenistæ asserunt hos morbos succedere & sequi inflammationes partium tumoribus malignis, aut vulneribus correptarum Chymici verbò Medici, Galenicis hæc in parte, non refrangantur, & causam incognitam Galenicis indicant, asserendo, gangrenas sphacelos, & eiusmodi alios similes morbos, qui partes vitali spiritu & nectare priuant, dependere à calcinatione salis balsami naturalis, quòd violentia, sui sulphuris inflammanti acquirat acrimoniam maximam, & virtutem adurentem, & causticantem, qua partes vitali nectare denudantur & vt mortuæ separantur à viuis.

Itaque definiunt Chymici, gangrenas & syderationes Galenicorum, calcinationes salis balsami naturalis, ad talem vsque acrimoniam, vt aduret & corrodat sua acrimonia, reliquas omnes partes quas antea, suo naturali esse fouebat, conseruabat, & in vitam custodibat.

Causæ antecedentes internæ gangrenarum, ex definitione ipsa possumus colligere, nihil enim sal, excalfacere potest balsami naturalis, præter quàm febres omnes & inflàmationes omnes vniuersales & particulares, quæ virtute sulphuris inflàmati salem sublimant & separant, & amandant in partem aliquam, quòd sal, sic separatum calore & sulphure ipsiusmet partis, in quam amandatum est, calcinatur iterum magis ac magis, & incineratur, donec virtutem acquirat adurendi, & causticandi, priuationem sui Mercurij naturalis, qui suo dulci humore ob eius acrimoniam temperabat, & sic partes adurit & vesficat, & tandem vita priuat. Sic sal istud in partem amandatum, & ibi calcinatum est causa coniuncta & immediata gangrenarum, sal verò quòd est in balsamo vitæ, antequàm separetur ab eo balsamo, est causa antecedens & mediata horum affectuum. Sunt & aliæ causæ antecedentes externæ gangrenarum, quæ disponunt salem ad separationem & calcinationem eiusdem, veluti sunt astra quædam, quæ peculiari suo influxu, calcinant & desiccant salem, balsami naturalis, vnde à latinis syderationes dictæ sunt gangrenæ, quòd ab astris & syderibus originem habeant, fulgura etiam & tonitrua aliquando gangrenas sæpissimè constituunt, suo nitroso spiritu, qui salem vitæ destruit & desiccatur, magnum quoque frigus etiam gangrenas constituit, hac simili ratione, natura cum tendat semper ad conseruationem sui ipsius, & frigore magno, aliqua illius pars tentetur & affligatur, in eam ipsam partem natura calorem maximum immittit, tamquam frigeris hostem potentissimum, illo autem calore, sal ipsius partis

frigore affectæ, desiccatur & ad calcinationem reducitur. Experientia ipsa comprobantur hæ omnes rationes, nam videmus quotidie, salis quàm plurima genera reperiri, qui dum calcinata sunt & humore omni priuata, adurunt partes & caustificant quibus applicantur, dum verò adhuc soluta sunt & in humore permixta talem non habent adurendi potentiam, vt in causticis potentialibus cernere licet, quæ fiunt ex sale fabarù, ficus, & tartaro calcinato & salepetra, sunt tamen quàm plurima salium genera, quæ etsi calcinentur desiccantur, & humore priuentur omni, nullam tamen adurendi facultatem habent, nec vllam potentiam gangrenas faciendi. Vnde sal in quibusdam hominibus adeò dulce est, vt quamuis desiccetur, nullas gangrenas, imò nullas scabies excitare potest: vt cernere licet in quibusdam hæcticorum & rabidorum corporibus, in quibus nulla scabies, aut vlcus reperitur, nisi sola ariditas & totius corporis marcor & siccitas, propter salis balsami naturalis desiccationem & calcinationem. Sunt verò multi qui semper scabiosi sunt, malignis herpetibus scatent & alijs abundant cutis exulcerationibus, hi omnes sale acri & mordaci abundant, quòd si tumore aliquo & ingenti inflammatione tententur, aut vlcere aliquo, aut vulnere, periculum est, ne in gangrenam incidant, propter salem hunc acrem & mordacem, quò turget eorum balsamum naturale, quòd leuissima sui sulphuris inflammatione, salem illum calcinat & mordaciorem reddit, adeò vt adurendi & causticandi potentiam habeat; Alij vero homines qui numquam scabiosi, nec vllis cutis vlcusculis scatent, numquam etiam

gangrena affligi possunt nisi causa aliqua externa violentissima coadiuvante.

Cura horum affectuum, consistit in extinguendo ignis salis calcinati balsami naturalis, ignis autem eiusmodi potest extinguere medicamentis Chymicis & assumptis & admotis, quæ sunt interius assumenda, ut causas antecedentes tollamus istius desiccationis, & calcinationis ut sunt iulapia Chymica refrigerantia & hmectantia, quæ multum profunt huic rei faciendæ, veluti sunt sequentia.

℞. Aquæ rosaceæ, plantaginis & nenupharis & acetosæ, an tibi. Syrupi violati syrupi nenupharis & de granatis acidis an. ʒij. aceti sulphuris per compositionem facti & olei vitrioli an. ʒj. spiritus salis communis rectificati. ʒiij. misce fiat Iulep clarum, sumat sero & mane ad quantitatem. ʒvj. longo tempore à pastu, iuscula quibus utitur æger alteranda sunt, lactuca & acetosa, & succo acido limonũ, aut granatorum, vel spiritu salis, tota enim cura consistit in efficacia & virtute istius spiritus, nam eo liquore sal calcinarum & desiccatum reducitur ad suum naturale temperamentum, quod unusquisque experientia cernere potest, nam sal quodcumque acre & mordax, si in spiritu salis rectificato solvatur, ad miram dulcedinem reducitur, imò spiritus iste salis optimè præparatus, externis applicatis gangrenis & vlcibus absque dolore narcoticum summum remedium est. Possunt & exterius applicari remedia ignea, qualia sunt caustica potentialia, oleum Mercurii, aqua fortis & stigialis, ut horum medicamentorum igne potentiali, extinguatur ignis potentialis salis gangrenæ, eo enim extincto, extinguatur & gangrena

nisi aliud sal causticans & adurens succedat à causa antecedente, postquam gangrena extincta est, ad cicatricem vlcus facillimè deducitur, oleo mirrhæ, vel oleo ex vitellis ouorum, vel balsamo sulphuris sequenti. ℞. florum sulphuris. ℥i. olei violati. ℔i. bulliant simul in vase testaceo agitando bacculo, donec coloretur oleum violatum in rubicundissimum colorem, tunc auferendum est ab igne & addentur olei ex vitellis ouorum. ℥i. & reponendum ad vsus.

De Erysipelate & eius speciebus.

CAPVT XII.

*Erysipelas
quid.*

QUOD Galenistæ Erysipelatem dicunt, tumorem biliosum, ex subtilissima bilis parte, ad cutem amandata, tamquam ad vniuersale partium omnium emunctorium id idem ipsum dicunt Medici Chymici, tumorem sulphureum quem ità definiunt florem sulphuris balsami naturalis, ad cutem amandatum, inflammationem & dolorem causantem, huic sæpissimè flori, permiscetur flos balsami naturalis, differentias omnes & species Erysipelatis constituens, nam erysipelata sæpissimè coniuncta, sunt cum correptione aliqua cutanea, & vlcusculis, quæ non possunt dependere, & originem trahere à solo sulphuris balsami naturalis flore: at trahunt originem à flore salis balsami naturalis, qui vnà cum flore sulphuris, ad cutem sublimatur, ibique parit omnes differentias erysipelatum

tam: nam quod Medici vulgares miliarem erysipelatem asserunt, id ipsum Medici Spagyrici, ex tenuissima sulphuris parte & flore salis, originem trahere dicunt: tenuissima portio salis, quæ ad cutem, vna cum flore sulphuris sublimatur, constituit vlcuscula illa, milij granis simillima. Sic omnia erysipelatum genera quæ composita sunt, quæ vna cum inflammatione, & dolore vlcera pariunt, dependent à sale balsami naturalis, qui secundum variam sui ipsius acrimoniam & mordacitatem varia in cute generat vlcuscula superficialia, vel profunda, varias producit erysipelatum differentias, siue sint hydroz, Ephalides, phlyctenes, & epinyctides, & similes aliæ, quas Galenistæ fecerunt ob variam cutis excoiationem, quas itidem, Medici Spagyrici, ad variam & diuersam salis balsami naturalis, acrimoniam & mordacitatem retulerunt.

Causæ Erysipelatum omnium, vel externæ, vel internæ sunt. Internæ, vel sunt antecedentes & coniunctæ, antecedentes sunt (si erysipelata simplicia sint) tenuissima sulphuris balsami naturalis portio, quæ leuissimo calore ad cutem sublimatur ibique inflammationes illas parit, si verbò composita sint, & vna cum inflammatione coniuncta sint vlcuscula quædam & cutis excoiationes, tunc temporis, flos salis balsami naturalis, vna cum flore sulphuris connectitur, & sunt causæ antecedentes internæ, erysipelatum compositorum: coniunctæ vero causæ horum affectuum, sunt hidem flores salis & sulphuris, si composita sint erysipelata, si simplicia, sunt flores sulphuris tantum, hæ causæ coniunctæ dicuntur seu immediatæ, dum

D

CHIRURGIA

50
flores, hi ad partem tumore affectam incuneantur, & à balsamo naturali ad cutem particularem partem detruduntur, facultate expultrice dum turgent & abundant in eo balsamo naturali.

Causæ vero eorundem affectuum externæ, sunt omnes res, quæ excalfacere possunt balsamum naturale in eoque producere possunt, copiam sulphuris & salis, quales sunt, vini potio copiosa, frequens & iterata, motus violenti, tum animi, tum corporis, ut ira, & excandescencia frequens deambulatio ad solem fortem, balneum calidum, & ciborum acrium & mordacium frequens usus ut allij, cepæ, & similia, hæc omnes res possunt excalfacere præter naturam balsamum naturale, in eoque producere copiam sulphuris & salis, quæ deinde cum turgent in eodem balsamo, calore ipsius balsami ad cutem sublimantur ibique incuneantur, & pariunt diuersa erysipelatum genera secundum variam salis & sulphuris sublimationem, ut ante dictum est.

*Cura Erysi-
pelatum.*

Cura omnium erysipelatum simplicium, vel compositorum dependet à sequenti methodo, laxata aluo, clystere emolliente & refrigerante, mittendus est sanguis ex parte, opposita parti affectæ, & seruanda quantitas, ætati regione & viribus ægri proportionata, misso sanguine, præscribendus viuendi usus refrigerans & humectans, ut temperetur calor excedens balsami naturalis, itaque iuscula omnia quibus vititur aeger, temperata erunt & alterata succo pomorum acrium, aceto, succo limonum, granatorum, acetosa, endiuiæ, & lactuca; interdiceretur æger interim omni viniusu, phthisana utetur alterata aqua, lactucæ, acetosæ, &

posca veterum, vel aceto sulphuris per companam facto, vel oleo vitrioli acido, quæ omnia possunt calorem præter naturam balsami naturalis, temperare, & acrimoniam salis extinguere. Instituto victus regimine, ad topica deueniendum est, butyrum saturni sufficet ad curam absolendam erysipelatis simplicis, frigide externis applicatum, fit autem butyrum saturni sequenti modo. ℞. Acetum distillatum in quo bullierit, frustulum litargirij aut minij, per horæ quadrantem agitando cum baculo, postquam acetum deposuerit fecem & hypostasim suam, & clarum erit, & limpîdum. ℞. huius aceti parum in paropside terrea aut alia, & cum oleo violaceo cum digitis simul agita, & incorpora donec in butyri albissimi consistentiam conuertatur, adde sæpe aliquid eiusdem aceti, sale litargirij, aut minij impregnati & aliquid olei violacei semper agitando, donec sufficientem habeas butyri quantitatem, quod butyrum reserua-bis ad curam erysipelatum simplicium, si verò composita sint eodem etiam butyro, vti poteris, sed vt curam absolnas, & vlcuscula cures, oportet, vt aceto litargirij sale impregnato, laues vlcus-cula, antequàm butyro saturni vtaris, vel etiam curantur hæc vlcera lacte saturni, quod fit hoc, & eodem aceto, cum oleo tartari simul mixtis & in vitreo vase agitatis donec in lac candidissimum conuertantur, hæc solo litu vtire.

D.

De Oedemate & eius speciebus.

CAPVT. XIII.

Oedema
quid.

Edemata Galenicorum, sunt apud Spagyricos tumores præter naturam ex Mercurij excrementis ortum habentes, Mercurius enim apud Chymicos, vt antea dictum est, lato sumpto vocabulo, est qualiscumque liquor & humor in corpore existens, vnde phlegma Galenicorum cum liquor sit, seu humor, Mercurij nomine indicari potest, & tumores ex phlegmate & pituita ortum ducentes, tumores Mercuriales dici possunt, & quemadmodum pituita Galenicorum, cæteris humoribus permiscetur, & composita & permixta oedemata constituit, sic & Mercurius Chymicorum cæteris constitutivis substantijs permiscetur, & permixtis constituit Mercuriales tumores, nam aliquando coniunctus reperitur Mercurius cum sulphure, & constituit Mercuriales & sulphureos tumores, quæ dicuntur à Galenicis oedemata erysipelatodea, aliquando & cum tartaro connectitur Mercurius, & constituit tumores tartareos Mercuriales, qui dicuntur à Galenicis oedemata scyrrhosa, aliquando & coniungitur cum Mercurio vitæ, & constituit tumores à Galenicis nuncupatos, oedemata phlegmonosa, sic quatuor sunt species, oedematum compositorum ex compositione quadruplici humorum in corpore stagnantium, simplicia tamen aliquando repe-

riantur œdemata in corpore humano vt & composita : composita tamen frequentiora sunt, quam simplicia , quia semper Mercurius humanus siue excrementitius, siue alimentitius , connexas habet alias secum substantias , secum permixtas , quæ vna cum mercurio prædominium habent in constitutione œdematum, secundum quod prædominium in his œdematibus, dant nomen ipsis tumoribus. Simplex œdema potest definiri ex Chymicorum doctrina : tumor mercurialis ex congestione & fluxione Mercurij aquosi siue excrementitij in partem aliquam corporis humani, in quam amandatur ex balsamo naturali vitali , tamquam quid inutile vitæ , ibi constituens, humorem indolentem, laxum , & mollem, absque inflammatione. Est indolens œdema si priuetur sale, nam sal in tumoribus dolorem constituit, inflammationem vero sulphur , vnde œdemata simplicia seu tumores Mercuriales simplices , indolentes sunt quod sale priuentur acri & mordaci , à quo dolor ortum habet, tum in tumoribus , tum in vlceribus , vt videbimus in eorum tractatu , hi tumores simplices mercuriales ad suppurationem non deueniunt, quod humor mercurialis excrementitius hos tumores faciens priuetur , spiritibus vitæ, aut sulphuris, à quibus pepasimus & coctio, seu suppuratio in tumoribus dependet , at resoluuntur per insensibilem transpirationem per poros cutis, calidis medicamentis appositis , quæ suo innato calore & proprijs spiritibus sulphureis, coquant & ad pepasimum deducunt crudam , & incoctam Mercurij aquosi substantiam , aut insensibiliter resoluunt quod frequentius operatur quàm aliud,

*Cura ede-
mata.*

Cura horum omnium affectuum, tam simplicium quam compositorum consistit in regimine victus, & in appositione medicamentorum subtilium & calidissimorum, ut causa materialis cedematum frigida, cruda & incocta, tollatur & evanescat, aut saltem, ad pepasum reducat. Victus ergo calidus & subtilis erit, vino albo subtili & optimo utetur, & iusculis aqua cinnamoni alteratis, & pane anifato, & carne euchyma, caryophyllis condita, medicamenta autem quae interiorius assumi debent, erunt cathartica & purgantia medicamenta, qualia sunt antimonium præcipitatum quod ita fit. ℞. Antimonij & mercurij sublimati, an æquales partes reducantur in alcohol, & imponentur retortæ vitreæ ad distillandum leuissimo calore: gumma seu liquor, crassus, egressus rectificetur ter aut quater. Deinde permisceatur aqua communi clara & munda, pulvis qui præcipitatur in fundo albissimus, lotionibus multis aquæ communis edulcoretur, donec nullam habeat acrimoniam, sed dulcis penitus & insipidus sit, hic pulvis erit catholicum chymicum summum, quo uti poteris ad purgationem omnium morborum, supra & infra purgat absque vlla læsione, dosis eius est quindecim grana, in vino optimo aut iusculo; Pulvis hic albus si permisceatur æquali quantitati salispetræ, in tigilloque forti ambo comburentur, ter aut quater iterata combustione simili, postquam lotionem aquæ communis salispetra sublata fuerit, & iterum edulcoratus pulvis, tunc temporis non est purgans villo pacto medicamentum, sed sodorificum medicamentum, cuius dragma vnica in aqua cardui benedicti af-

sumpta, copiosos elicit sudores, quo etiam vti poteris ad curationem horum œdematum, post purgationem, itaque ex vno & eodem medicamento, absolutam habebis curationem istius affectus. Quod verò attinet ad medicamenta, parti apponenda, vt per insensibilem transpirationem resoluantur tumor vel ad suppurationem raducatur, multa poterunt in vsum reduci, qualia sunt spiritus vini ab omni phlegmate denudatus, vel oleum tartari, vel essentia rosmarini, vel essentia saluæ & stœcados, vel oleum philosophorum quod & laterinum dicunt, vel petroleum. Quod si petroleum aut essentia aliqua alia supradicta, lateres imbibantur coctiles, & contusi in retorta vitrea positi distillentur, secundum artem prodibit oleum, oleo philosophorum communi & vulgari longe efficacius, ad curationem istius œdematosi affectus. Poterit etiam regio hepatis inungi oleo cinnamomi, aut catyphillorum, aut essentia carabes seu succini, quæ essentia potentissima est ad roborandum hepar, vt non serosum producat mercurium & aquosum, sed vt spiritibus vitæ abundet, potens etiam hæc essentia est ad cerebri facultates omnes roborandas, vnde sistit omnes catharrhosas defluxiones, quæ sunt fontes & origines œdematum omnium, vnde eius vsus frequens utilissimus erit ad causas horum affectuum antecedentes tollendas, vt euanescant tandem. Ad hoc peculiare œdematum caput, posset referri tractatus de scrofulis, cum hæc œdemata sint: Sed ad tractatum seu sectionem de vlceribus, hunc tractatum remitemus.

De Scyrrho secundum chymicorum doctrinam.

CAPVT XIV.

*Scyrrhus
apud Gale-
nicos quid.*

SCYRRHVS qui & apud Galenicos Medicos dicitur tumor præter naturam ex melancholico humore natus frigidus & terrestris valde, quem naturalis calor, virtute & facultate excretrice, ad cutem pellit, & amandat ibique in lapidem aut lapideam substantiam mucilaginosam conuertit & permutat, vnde indolentes duri & suppurationis incapaces fiunt hi tumores, quod sua virtute & lapidea materia comprimat arterias & venas partis tumore simili affectas, aded vt impediatur commercium & aditus vitalium & naturalium spirituum, qui sunt suppurationis & pepasmi vera causa efficiens, calor enim innatus horum spirituum massas illas & tartareas materias emollit nisi omnino extingatur.

Est autem tartarus apud chimicos excrementum fæculentum, seu magma cuiuscumque humoris vitæ inseruentis, quod excrementum priuatur omni fere vitali spiritu, vnde tumores fiunt omnes indolentes & duri, & curatu difficillimi quia materia est difficilis resolutionis & pepasmi incapax, ob rationem dictam. Hi ergo tumores præter naturam à tartaro seu magmate balsami naturalis ortum habentes, quod suo sale coagulentur in lapideam quasi substantiam, partem affectam inde efficiunt duram frigidam & absque vlla

inflammatione & sensibili dolore : hæc descriptio suo ambitu complectitur veros & legitimos scyrrhos, qui dependent à tartaro chymicorum, quod comparari potest pituitæ frigidæ Galenicorum, quæ cum sit ex sententia eorum excrementum frigidum massæ sanguinæ. Sic & tartarus est excrementum balsami naturalis, quo viuimus nutrimur & sustentamur, Quia tamen balsamum istud naturale compositum est ex tribus substantijs, sale scilicet sulphure & mercurio, trina etiam erunt excrementa diuersa quæ nomine tartari possunt efferri, vnde tartarus erit mercurij, salis & sulphuris, que tartara differentiam constituent inter hos tumores, duros & scyrrhosos. Nam sæpissimè *Scyrrhusa* tartarei hi tumores sunt verè simplices, hoc est ex *erysipelato-* solo tartaro simplici compositi : vt sæpe tartarus *des.* salis permiscetur tartaro mercurij & sulphuris, & sic constituunt tumores dicti à Galenicis scyrrhi erysipelatodes, & hi absolute non sunt indolentes, quia propter salis portionem, quam obtinent, corrosionem quamdam habent, & vlcerationem internam carnis, partis affectæ : vnde à solutione continui, dolor quidam oritur, in hisce tumoribus : & nonnulla etiam inflammatio propter sulphuris portionem, à quo fit inflammatio, & leuis quædam suppuratio, non tamen vera & laudata, quia, quod suppuratur, in hisce tumoribus, crudum & incoctum est, & aquosum, quod calor naturalis sulphuris inflammati exprimit & separat, ex tartaro mercurij inutilis balsamo vitæ : ex partibus quidem mercurij non adhuc coagulati, ab spiritu salis, qui semper in scyrrhosis tumoribus reperitur, & duritiem & firmitatem,

horum tumorum cansans. Si verb sal istud seu tartarus dominium habeat in hisce tumoribus, cæteris humoribus tartareis, ex ista combinatione, fiunt cancri occulti Galenicorum maligni, & curatu omnino difficiles, iquam difficultatem noscens Hippocrates, in Aphorismis annotavit, hos non esse, curatione agrediendos, quia citius inquit pereunt curati, quam intacti. Ratio in promptu est huius rei apud Chymicos, quod in hisce tartareis tumoribus, & cancrois, magna copia salis, acri & mordaciis latitet, qui acrior & mordacior redditur medicamentorum curantium appositione, hæc enim medicamenta, cum calida sint, acriorem & mordacior, suo calore reddunt sallem: vnde eo modo efferatur, magis ac magis morbus, vsque ad interitum.

Habes hæc medicamēta descripta sine fraude, in 3. lib. myrethesij mei suis peculiaribus capitibus.

Non tamen incurabiles sunt, quod sal istud adurens & causticans edulcoretur, & eius ignis extinguatur, medicamento aliquo, ad hoc idoneo, veluti erit liquor Mercurialis dulcis, vel oleum lunę dulce, vel auri Chymici: his enim certissimum est, curari posse crudelem hunc morbum, vnde si Hippocrates horum medicamentorum notitiam habuisset, absolutum & generalem non fecisset de cancri occultis aphorismum, & omnes suos de morbis incurabilibus mutasset aphorismos: sunt enim hæc medicamenta morborum omnium verum, & vnicum remedium, existimo etiam posse curari oleo salis dulci rectificato, in cuius applicatione sola, extinguitur ignis salis calcinati, & dissolvitur eius durities, & coagulatio Ex his paucissimis verbis posset Chymicus Philosophus, integram & absolutam habere tumorum scyrroso-

rum curam : at eam, in gratiam filiorum artis, amplioribus lineis, expandamus.

Cura ergo integra & absoluta tumorum scyrrhorum omnium, sequenti fiet methodo; purgabitur imprimis ægrotus, puluere antimonij, supra descripti ter aut quater, diuersis in diebus seruato regimine, & custodia : Deinde per octo dies, sudabit in lecto coopertus, omni arte adhibita, assumpto puluere, eiusdem antimonij sudorifici, supra etiam descripti bezoar minerale dicti, & assumet ad quantitatem, dragmæ vnus, cum vncia vna, aquæ cardui benedicti, & inter sudandum assumet cocleatia nonnulla spiritus vini, tartari sati, vt copiosius & abundantius sudet, tartareolæque materia vniuersi corporis dissoluatur, & in tenues dissipetur partes, & fricabitur scyrrhus & pars affecta, oleo laterino, vel oleo salis, interim præscribetur, victus regimen calidum & humidum & euechymum, cum moderata corporis exercitatione, vt incalescat corpus, & refocilletur naturalis calor, vt dissoluat per insensibilem, transpirationem humores illos crudos, & serosos. Balnea etiam thermalia, & lutum quòd in his aliquando sulphureum & nitrosum reperitur, post purgationes varias prædictas, multum conferunt ad curam absoluendam, propter salem solutum mineralium quem secum coërcent, qui multum confert, ad causas antecedentes & cõiunctas tollendas. Quantum ad topica attinet medicamenta, sequens vnguentum præstantissimum est. ℞. Salis armoniaci ter, aut quater, à sale communi decrepitate & calcinato, sublimati, vnciam vnam, floris salis vrinæ humanæ, vnciam semis, aquæ vitæ tar-

tarifata, vnciam vnam misce, & agitando in phiala vitrea conuerte in butyri consistentiam, de quorum vti poteris ad curationem scyrrhosorum, tumorum, vngendo partem affectam, ter aut quater, in die, superimponendo emplastrum gummi ammoniaci, aqua vitæ dissoluti.

Spiritus omnium lapidum, & ossium humanorum, qui extrahitur ex eorum sale, fortissima distillatione, vt artis est, mirandum præbet spectaculum in curationibus, horum tumorum, & præcipue in curatione cancri occulti, nam absque dolore, & curis apertione insensibiliter dissoluit & disperdit, lapideas & nodosas illas substantias, & omnis salis ignis extinguit ardorem; At aurum Chymicum dissolutum omnibus præstat intrinsecus assumptum & extrinsecus applicatum, Renouat enim totum corpus, & ad æquale reducit temperamentum: quicquid dicant hi, qui illud irrident.

CONCLUSIO SECTIONIS

P R I M A.

TUMORUM infinitus est ferè numerus, qui corpus humanum infestant, quorum nulla fit mentio, in supradicta sectione, quòd omnes qualescúmque sint, referri queant, ad

tumores antea citatos & descriptos, quales esse possunt, verrucarum omnia genera, qua ad tartareos tumores referuntur, & simili methodo curentur, nec pariter loquutus sum, de igne volatili, maculis, lentiginibus, natis, & similibus alijs, qua possunt referri ad œdematum, aut erysipelatorum genus, & in eorum cura, observanda est similis, & eadem methodus, ut agrotis satisfacere valeamus. Itaque transeundum est ad sectionem secundam huius operis, in qua vulnerum dabitur tractatio.

SECTIO II.

DE VVLNERIBVS.

QVVD SIT VVLNVS,
 quæ sint eius causæ, & diffe-
 rentiæ.

CAPVT I.

VVLNERVM tractatus, se-
 cundum Chymicorum doctri-
 nam, differt aliqua ratione, à
 tractatu eorundem vulne-
 rum, secundum Galenicorum
 doctriam: possunt tamen
 ambo conciliari, leuissima ver-
 borum explicatione, nam quod Medici Galenici,
 solutionem continui à causa externa violenta, in
 parte molli, cum effusione sanguinis dicitur, id-
 que vulnus simplex vocant, id ipsum Medici Spa-
 gyrici, diuulsionem seu separationem partium vni-
 tarum per balsamum naturale, cum effusione eius-

*Vulnus
 quid.*

dem balsami, à causa violenta externa appellant. Quod solutionem continui cum effusione sanguinis dicunt Galenici, quadrare videtur & convenire cum diuulsione & separatione partium vnitarum per balsamum naturale, cum effusione eiusdem balsami, est tamen aliqua differentia in eo quod balsamum naturale, plus dicat quam sanguis, & ea ratione, definitio Chymicorum plus indicat & ostendit, quid necessarium sit in curatione vulnorum, quam ostendat definitio Galenicorum, nam ostendit balsami naturalis conseruationem debere fieri, si vnionem eius spectemus, quæ est cura totius continui solutionis, nam natura antequam vniat partes diuulsas & separatas, oportet vt habeat copiam balsami, integri & illæsi, ex vtraque parte, vt partes se inuicem tangentes & se deofculantes, vnire se valeant, nam si putrescat & corruptum sit aliqua ratione balsamum naturale, nunquam coalescet vulnus, quin prius euanescat illa corruptio, & separetur. Vnde supurationem euitandam esse, in vulneribus curandis omni studio indicat, hæc Chymicorum definitio; Quam supurationem euitabis per applicationem balsami alicuius externi, quod potentiam habeat & facultatem, arcendi & impediendi corruptionem omnem.

○ Causæ vulnerum communium externæ sunt, *Causa vul-*
 etsi aliquando pars interior aliqua rumpatur & *nerum.*
 vulneretur, quod motu aliquo violento, & præ-
 ter naturam, exterius facto, id oriatur, causa sem-
 per externa est, etsi effectus internus sit, fluxione
 etiam aliquando interna possunt fieri vulnera.

Differentiæ vulnerum desumuntur, ex varijs *Differentia*
vulnerum.

causis, aliquando enim ex partibus, quas afficiunt; nam si nervos afficiant, nervosa vulnera, & punctiones, si carnes carnosa vulnera, & contusiones. Si ossa, ossa vulnera & fractiones dicuntur. Aliquando autem desumuntur eorum differentia, ex figura, unde dicuntur profunda vulnera, lata rotunda & magna, aliquando verò habent differentiam ex rebus à quibus dependent vt sunt morsus diuersorum animalium, & scorpionum ictus de quibus omnibus in capitulis particularibus Deo dante dicemus.

*De prognostico vulnerum & eorum cura
in genere.*

CAPITULUM

*Vulnerum
periculum
unde de-
pendeat.*

VERVM veròque verius est, ex comunium medicorum doctrina, vulnera (& morbi alij omnes) periculosiora esse, quo nobiliores occupat partes corporis humani, vitæ inseruientes, his omnibus vulneribus, quæ ignobiles occupant partes, nam vulnus brachij, manus, pedis, carnis, & similibus partium, non adeò periculosum est, ac vulnus capitis, cordis, hepatis, ventriculi, intestinorum & similibus partium vitæ inseruentium, nam cum vita in hisce partibus fundamentum radicale habeat, & hæ partes sint fontes vitæ, à quibus dimanat & communicatur vita, cæteris partibus non potest fieri, quin vita læsa in ipso fonte, percat in partibus, quibus communicatur. Itaque non

non caput læsum est, & vulnere aliquo affectum, si profundum sit vulnus, aut meninges lædantur aut substantia ipsius cerebri, grauiſſima ſint ſymptomata, verbum amiſſum, conuulſiones, vomitus & ſtridor dentium adſit, ſanguis effluat per nares aut aures, tunc temporis conſeclamatum eſt de ſalute ipſius vulnerati & ſtultus omnino eſſet Chirurgus; qui medicamentis Chymicis hunc vulneratum curare vellet. Sic de reliquis partibus nobilibus aut vitæ inferuentibus; prænoſticum faciendum eſt, cum magno vulnere & profundo tentantur, vt ſi ventriculus vulceretur, & ſtatim ſequatur vomitus, ſingultus, conuulſio, dolor magnus, ventriculi, tunc temporis Chirurgus certiffimam mortem prædicere debet, & mente careret omni, ſi diceret bene eſt, hoc vulnus, ego curabo illud, intra paucos dies, balſama mea hæc efficient, & reliqua verba vanitatis plena, quibus ſolent vt circumforanei iſti chymiculi, ardeliones, qui modo balſamum aliquod habeant, regna percurrunt omnia, & omnibus morbis vnico medicamento ſuccurrunt & deludunt omnes & Chymicæ arti ſunt dedecori, & veri latrones, & publici ſycophantæ ſunt, nec pœnas dant vllas, nec iuſtitia huic publico malo, dat remedium. Mittamus autem hos circumforaneos Chymicos, vt redeamus ad noſtram Chirurgiam.

Si quæ pars ergo nobilis & vitæ inferuens vulnere læſa magno, mors prædicanda eſt, & remedia quædam ad ſolacium parentum ægrotantis adhibenda ſunt. Si verò partes aliæ ignobiles, lædantur, ſi magnū non ſit vulnus, & profundum, & valeant vires vulnerati & ſuadeat regio, ætaſ

E

constitutio temporis, & mos regionis, mittendus est sanguis ex parte opposita parti vulneratæ, vt fiat reuulsio, balsami naturalis tendentis ad partem vulneratam vt succurrat ei. At nimia quantitas nocet potius, quam profit, quia eius quantitas & nimia copia opilationem parit & prohibet euetilationem natiui caloris, vnde corruptio oritur, & vt huic succurramus malo, sanguinem mittimus ad reuulsionem faciendam & retinendum istius balsami concursus; misso sanguine aqua frigida eluendum est vulnus, & detergendum ab omni sanguinis grumo. Deinde balsamo sequenti aglutinandum est vulnus, aut si sanguis effluat magna quantitate, comescendum est croco martis superimposito, antequam balsamum sequens applicetur. ℞. Decocti Aristologiæ rotundæ in vino albo tenui facti, ℞j. Olei communis & rubei hypericonis. ℞j. Therebentinæ venetæ. ℞ss. Succii consolidæ maioris ex eius radice extracti. ℞vj. misceantur omnia in testaceo vase & bulliant simul ad consumptionem decocti Aristologiæ & succii consolidæ maioris, & redeant omnia ad consistentiam balsami, de quo vulnera perungendo mirabiliter ad cicatricem perduces brevissimo tempore. Si verò vulnera sint composita & magna, auferendū imprimis est, ante applicationē istius balsami, quicquid est heterogeneum vulnere, vt ossa, fracta, carnes contusæ, fragmenta vestitiū tela, pilæ plumbeæ & similia, quæ in capitulis particularibus subsequētibz Deo dante videbimus, & de his copiosior erit sermo.

De Vulnere simplici.

CAPUT III.

HYMICI vulnus simplex dicunt, cum superficies ipsius cutis, quàm græci *ἐπὶ τῆς ἐπιπέδου*, dicunt, cum carne subsequente læditur, solutione ipsius continuitatis, cum effusione balsami naturalis, quòd continuitatem constituit, & hæc effusio fit sine tumore, & inflammatione partium circumiacentium, aut cum vulnus factum est absque deperditione magna substantiæ, ubi nec os fractum est, nec nervus punctus, nec symptomata gravissima sunt, itaque duplici ratione vulnus simplex dici potest, primo, quod in eo vulnere fiat simplex effusio balsami naturalis, per solutionem leuem & superficialiam continui. Secundò quòd in eo non sint symptomata gravissima, & portentosa, at leuissima, & nihil mali prædicentia. Ità ut vulnus simplex sic breuiter definiatur, est deperditio seu effusio balsami naturalis, partium similarium per solutionem earum, absque magno detrimento ipsarum, & absque sequela symptomatum violentorum, & magnorum accidentium. Causæ efficientes, externæ sunt, omnes res quæ possunt diuidere, scindere & separare partes vnitas, humani corporis, quæ continent balsamum naturale ad sui nutritionem & conseruationem.

Vulnus simplex quid.

Differentiæ horum vulnerum simplicium su-

E A

antur, ex partibus quibus infliguntur, & ex figura externa, quàm habent, ex profunda scilicet figura quadrata longa, triangulari, rotunda, quadrata, longa, triangularia dicuntur vulnera, quæ figuræ & formæ externæ; variant eorum vulnerum curam, & prognosim, vt videre est in rotundo vulnere, cuius labia cum æqualiter inter se distent difficillimè coalescunt, propter eorum longinquitatem (& vt ità loquar) deosculationis difficultatem.

*Cura simplicium
vulnerum.*

Cura consistit in vnione simplici harum partium, quæ separationem & solutionem continui passæ sunt: Nam modo ligamento aliquo inter se, deosculari se possint, superimposito balsamo superius descripto capite 2. Huius sectionis, ad cicatricem deducuntur laudatam breuissimo tempore, aut sola virtute ipsius ligamenti, quia balsamum naturale internum modo ne putrefiat & corrumpatur, hanc agglutinationem & cicatrificationem, per se facit & tentat, tamquam ad finem suæ conseruationis, poterit etiam inungi vulnus, ad eius agglutinationem sequenti balsamo, quod ad hæc est superiori præstantius, & citius agglutinat. ℞. momiæ optimæ. Vncias duas, mellis albi vncias quinque, mirrhæ vnciam vnã, radicis aristologiæ rotundæ, & symphiti maioris an. Vncias duas croci martis vnciam vnã, hæc omnia puluerata indentur in matratio vitreo, cum libris duabus aquæ ardentis optimæ, & maneat in digestionem per duodecim, aut quindecim dies, quotidie agitando materiam, vt facilius spiritus vini extrahat tincturam rerum. Deinde per iuclinationem extrahendus est spiritus tinctus & feces comprimen-

De vulnere quod & contusio dicitur.

CAPVT IV.

*Contusionis
descriptio.*

*Corruptio
balsami vi-
de vide de-
pendat.*

CONTUSIO secundum Chymicos; potest dici, quando ictu aliquo violento, non ipsissimo; sed comprimente, carnis, sub cute, balsamum naturale, & sanguis partium contusarum, vasa sua linquit, & fugit cum violentia, iterumque redit cum motu violento, vt ferat opem, parti solutionem patienti, ita vt accursu balsami & sanguinis tumescat pars, & ibi corrumpatur balsamum & sanguis cum sint extra vasa sua, per illam contusionem, & corruptio, illa sanguinis, & balsami quæ fit, in contusione dicitur à græcis *εγγυμοσις*, quæ est sanguis coagulatus in parte contusa. balsamum ergo istud, & sanguis aut alius liquor vitæ inseruiens, qui accurrit parti contusæ, cum sint, extra vasa sua naturalia, non possunt longo tempore incorrupta perdurari, hinc videmus carnes contusas, nigrescere liuescere, alijsque caloribus variegari secundum diuersos sulphuris colores, qui in corruptione per digestionem enascuntur; sulphur enim quod reperitur in balsamo naturali, est pater, & origo omnium harum secundarum qualitarum, dum fit quædam alteratio in eo balsamo, corrumpitur autem extrauasatum balsamum naturale, quod sal eius fixum & naturale, copia adundetij ferofi humoris seu Mercurialis dissoluatur, & sic sua siccitate priuetur, humidum ac-

quirendo, cui calor naturalis ipsius balsami, & partium connectitur, & agendo in illud humidum copiosum, fit inde putredo, & corruptio in ipso balsamo, ni succurratur à Medicis, medicamentis putredinem inhibentibus, quæ ex sequenti metho- do poterunt desumi.

Contusio vel est particularis alicuius partis, vel vniuersalis totius corporis, casu aliquo altissimi loci, vel contusione arenæ sacculis per vniuersum corpus facta. Tunc temporis si sit vniuersalis, mittendus est sanguis, è basiliccha brachij dextri ad quantitatem sufficientem & correspondentem viribus, & ætati ægrotantis, & regioni, ne sanguis ex venis internis occurrat magna copia ad partes contusas, & magnas producat enchymoses. Deinde dandum est contuso balsamum mumiæ simplex ad quantitatem dragmæ vnius cum vncia vna succi limonum, ad refrigerandas partes internas, & ad enchymosim cuitandam, & Iulapia præscribenda, ex succo limonum, aqua rosacea, & decoctione acetosæ, & syrupo granatorum acidorum. Ultimo ad topica medicamenta deueniendum, perungendus est ægrotus, vniuersaliter toto corpore, balsomo mumiæ composito, superius descripto, & pelle arietina recenti inuoluendus est ægrotus, nam in tali pelle recenti, adhuc spiritus naturales ipsius animalis sunt qui summopere succurrunt partibus contusis, & roborant omnino partes. Victu interim humido & refrigeranti est vtendum propter periculum febris, propter internas enchymoses, donec decimus quartus dies transierit, vnde iuscula sua erunt alterata acetosa, portulaca, succo limonum, &

arantiorum aqua rosacea, & potus eius erit ptisana. Ab omni medicamento purgante abstinendum est violento, & forti, quia eo multiplicatur febris & enchymosis, sed si aluus non fluat enematis emolientibus & refrigerantibus utendum.

Quantum attinet ad contusionem particularem alicuius partis, cum ferro aliquo, in aqua & aceto madefacto, comprimenda est contusio, pedetentim, ut balsamum, & sanguis qui est in parte contusa cumularis, redeat ad suas partes, tum ultimo forti ligamento liganda est, superposito emplastro astringenti, ex fermento, aceto, & croco marris parato. Quod si intra viginti quatuor horas, contusio sanata & curata non est, at enchymosis magna sit, aperienda est scalpello contusio, & lauanda, extracto Aristologiae rotundae, ter aut quater in die, donec perfecte cicatrifetur vlcus & curetur.

De vulneribus cum solutione vena & arteria.

CAPITULUM V.

*Vulnera ex
solutione
venae.*

VVLNERA in quibus venae aut arteriae rumpuntur, differunt omnino, ab alijs, propter hanc haemorrhagiam, seu sanguinis fluxum copiosum, qui in his contingit, praesertim in ruptione magnarum venarum aut articularium, is enim sanguinis fluxus, illico compescendus est, cum sanguis sit thesaurus vitae, & spiri-

ritum, qui vna cum sanguine per totum corpus sparguntur, & deportantur, ad balsami naturalis nutritionem & conseruationem. Itaque si fluat sanguis, & pereat, & vna cum sanguine spiritus vitæ, & balsami fomes perire necesse est. Itaque compescendus est hic sanguinis fluxus, antequam curam vulneris aggrediaris; Vt autem hunc scopum pertingere valeamus, perpendendum est primo. An vulnerati permotus sit animus, ira aut aliqua alia animi passione, quæ quidem compescenda est & quiescenda, antequam media sanguinem compescentia adhibeas, quia tunc temporis natura non recipit virtutes & efficacias remediorum cum sit in motu violento, & moueat sanguinem ad fluxum, Perpendendum etiam est, si sanguinis fluxus ex vena rupta dependeat ex coitu venereo, vel ex ebrietate, & ciborum repletionem, vel ex motu violento aliquo corporis, vt saltu, tripudio, aut similibus, qui omnes motus, tum animi, tum corporis, temperandi sunt, & quiete aliqua extinguendi, antequam remedia nostra adhibeamus, alioquin enim periculum est, ne pars tumefiat in phlegmonem, & aliquando, in gangrenam & superaccidat febris vniuersalis, varijs symptomatis & periculis concomitata, quibus sapissimè & citissimè succurrendum, relicta cura præcipua & principali vulneris nostri, vnde in longius tempus quam par sit, & postulet prudentia Chyrurgiæ, differtur, vulnerati solatium.

Postquam ergo sagaci mentis examine consideratæ fuerunt hæ omnes rationes supradictæ, deueniendum erit, ad sanguinis fluxum sistendum astringendo & ligando si fieri possit orificia vena-

Cura vulnerum ex solutione vena.

rum aut arteriarum quæ sanguinem fundunt superimponendo medicamenta Chymica astringentia & sanguinem innata virtute sistentia. Qualia sunt, terra exanimata, seu mortua vitrioli calcinati. Postquam enim vitriolum violentissimo igne calcinatum est ad rubedinem vsque, & solutum in aqua communi, feces quæ relinquuntur ex solutione illa, modoedulcorentur omnino, & priuentur omni sale suo, qui sua est anima, terra illa deinde dicitur mortua & exanimata vitrioli, quæ citissime compescit & sistit, omnes hæmorrhagias tam externas, quam internas. Exterius applicatur cum albumine oui malaxando simul & agitando, & parti vulneratæ frigide applicando, interius vero sumitur cum succo granatorum acidorum, aut limonum, aut cydoniorum, ad quantitatem dragmæ vnus, & sistit omnes fluxus ventris & diarrhæas. Crocus etiam martis pollet virtute efficaci, ad sanguinem compescendum, & præsertim ille, qui paratur à Chymicis, ex chalybe candenti in aceto extincto, donec chalybs in rubiginem conuertatur, aut puluerem subrubicundum, qui puluis in aceto stillatio digestus, donec coloretur acetum, & acrum euaporatum, linquit melleum liquamen in fundo alembici, qui liquor malaxatus & incorporatus farinæ fabarum, vel bolo armenæ, efficacissimum prebet emplastrum, ad sanguinem compescendum. Oleum etiam mercurij superius descriptum idem præstat, causticando partes & orificia venarum & arteriarum modo palea aliqua, hoc oleo delibuta pertangantur, quod caute petendum est, propter inflammationem, quæ solet, ex caustico isto exoriri, si in magna

copia, oleum istud superimponatur, superiora iam dicta huic præstant, & anteponenda sunt. Præstat huic, lapis magnetis calcinatus & aceto extinctus, donec in puluerem conuertatur & albumini oni malaxatus & vulneratis superimpositus, gypsum etiã calcinatum & lotum, & sale suo per lotiones varias & iteratas priuatum, valet, & confert ad eundem effectum vulneribus superimpositum. Postquam sanguinem fluentem compescuimus; Vulnere deinde communi methodo antea descripta, ad cicatricem laudatam conducenda sunt, balsamis adhibitis.

De vulnere cum solutione nerui.

CAPVT VI.

NERVVS cum habeat originem à sale, quod est in humido radicali, seu balsamo vitæ, in quo spiritus vitæ turgent, qui sunt ignes inuisibiles humido aquoso, & humido fixo, seu terrestri puro, & limpido circumdati, vnde soliditas & transparentia in neruo est, neruus hic inquam compositus & constatus ex tribus his substantiis mercurio, sale & sulphure, tubus & canalis, quo spiritus vitæ defertur vndique per vniuersa corporis membra, ad eorum nutritionem & conseruationem: Si lædatur in ipsa sua substantia, necesse est, corpori ipsi superuenire, & accidere, symptomata præter naturam complurima, vt con-

Neruus

quibus substantiis componatur.

uulsiōe, spasmus, motus, sensusque priuationes,
 & alia multa grauissima propter neruis miram ar-
 moniam & ad vitam, eiusdem necessitatem. Qui-
 bus vitæ malis vt medeamur necesse est, primo sci-
 re, quo genere læsionis, lædatur ipse neruus, vel
 enim læditur punctiōe, vel ruptiōe, vel conta-
 sione, his enim tribus tantum vulneribus lædi so-
 let: quod vt præcul dubio sciamus, vulnus dila-
 tandum est, in parte cornosa, vt optime nerui læ-
 sionem videamus, id autem faciendum est, subtili
 scalpello & subtili manu, & cauendum ne ner-
 uus, iterum lædatur. Si punctus sit tantum super-
 ficialiter, & punctura non sit, profunda, & ma-
 gna, at perceptibilis, vnctiōe olei therebenti-
 næ rubei, calide superimpositi citissime curatur.
 Si verò magna sit, & appatens, & aliqua nerua
 substantia seu pars scissa sit, scindendus est omni-
 nio neruus, & deinde oleum iterum therebentinæ
 rubeum rectificatum, calide superimponendum,
 vel tinctura mumix, ex spiritu therebentinæ ex-
 tracta, superimponenda est calide, hæc enim citis-
 sime curat, omnia neruorum vulnera, præscripto
 idoneo victus regimine, & misso semper sanguine,
 è parte aduersa & opposita parti vulneratæ, ad re-
 uulsiōem faciendam, & inflammationem im-
 pediendam, id enim semper prius faciendum est,
 antequam remedia adhibeas parti læsæ. Essentiæ
 euphorbij, rutæ, rorismarini, saluix, vermium
 terrestrium, vitellorum oui, sabinæ, resinæ, ceræ,
 picis, & mellis præstantissimæ sunt, & curant ci-
 tissime & tutissime vulnera neruorum. At datur
 ad vulnera compositum balsamum cæteris prædictis præstan-
 tius, & nobilius, illud autem componitur sequenti

methodo. ℞. Olei mellis rectificati. ℥vj. Olei
 feminis ebuli & mirrhę an. ℥v. Balsami mumie
 superius descripti. ℥ij. Misce seruetur ad vsus in
 vasis vitreis optime clausis, balsamum etiam quod
 per descensum elicitur ex catulis, si ter aut quater
 rectificetur, præstantissimum etiam est remedium,
 ad hæc vulnera curanda.

De vulnere cum solutione ossis.

CAPVT VII.

IN vulnere cum solutione ossis, mul-
 ta consideranda sunt: primo, an os
 fractum ruptumque sit, intra carnes
 ipsas, absque læsione carnis aperta:
 secundo an ipsius ossis fractura intra
 carnes ipsas, sit cum fragmentis & frustulis, vel
 tantum raphanidon (vt inquiunt Galenici) sit
 fractum os, vel in longum scissum : tertio an fra-
 gmenta ipsius ossis fracti adhæreant & iungantur
 omnino periostio, quod est membrana, qua im-
 mediate, ossa circumteguntur & beneficio cuius
 ipsa ossa sugunt alimentum ex carne & venis, si
 enim non adhæreant, tollenda sunt ipsa ossa &
 fragmenta omnia, antequam remedia adhibeamus
 vlla, si vero os tantum transversim rumpatur ra-
 phani instar colloquanda est pars, seu membrum;
 quod patitur vulnus, in suo esse naturali & ligan-
 da secundum artem & quies omnino toti membro,
 & corpori imperanda, donec natura callum ob-
 ducat & peritum vt dicunt, vice ossis, quod solet fieri

*De vulnere
 cum solutio-
 ne ossis &
 eius cura.*

intra quadraginta dies. Interim victus refrigerans & humectans aegroto est imperandus, sanguis mittendus, ex parte opposita parti vulnerata. Ad febrem & inflammationes quascumque impediendas & arcendas, si in longum sit scissum, & adherat periostio, non auferendum est os, sed pars liganda, & in suo naturali situ, & esse collocanda, & eadem methodus obseruanda in hac fractione, vt in ea quæ sit raphani instar. Postquam ligata sunt membra, possunt exterius applicari balsa- ma aglutinantis superiori capite enarrata, conferunt enim maxime omnia & præsertim balsamum mumiæ compositum & simplex, & balsamum ex catulis quibus balsamis, ad maiorem efficaciam: poterit permisceri oleum ex ossibus humanis extractum, & rectificatum, & oleum simphyti maioris seu consolidæ maioris, quæ omnia balsama multiplicanti, & adaugent virtutes & emergias prædictorum balsamorum, ita vt mirandos præstent effectus, in aglutinatione ossium fractorum.

De Vulnere animalium venenatorum.

CAPVT. VIII.

*De vulnere
venenato &
sine cura.*

VULNERA quæ infliguntur ab animalibus venenatis, non differunt inter se, ab alijs, nisi ratione veneni, quod animalia ipsa, suis moribus infundunt, in ipsa vulnera, ratione cuius veneni, particularem & peculiarem exigunt curam, ratione solutionis & aglutinationis ipsius solutionis con-

veniunt & quadrant omnino, at in hisce vulneribus venenatis, solutionis ipsius continui aglutinatio, non est magni momenti: imò ratione ipsius curæ, est vltima in executione, præcipuum quod vrget, est venenum, quod in primis, est extinguendum, & è vulnere tollendum, & erradicandum. Ve autem methodicè id fieri possit, sciendum primo est, quid venenum sit, & qua ratione, suam exercet vim, & facultatem lethiferam, vt autem id sciatur, sciendum etiam est, quid sit alimentum & qua ratione sint inter se contraria, alimentum & venenum, contrariorum enim eadem est scientia, alimentum ergo, ex Chymicorum Philosophorum sententia (quæ quidem hac in re aliorum Philosophorum sententijs, & opinionibus præponderatur) est substantia similis & homogenea substantiæ, qua nos nutrimur & conseruamur, & partes corporis nostri conflatæ sunt, vel est substantia similis & homogenea humido radicali nostro quo vivimus, quæ substantia separatur à calore & attrahitur, per similitudinem suæ substantiæ, ab his omnibus quæ in alimentum sumuntur. Vnde verissimum est, alimentum esse substantiam puram quatuor elementorum virtute cœlesti, seu spiritu æthereo, & vitali, impregnatam, quæ à calore naturali, animalium separatur ab esculentis, & poculentis omnibus, vt fomentum & conseruationem sui ipsius recipiat, hinc veneni definitionem colligere facillimum est, tamquam aliquid alimento contrarium, & sic verè definitur, venenum est substantia, quædam impura, dissimilis, & etherogenea, substantiæ, qua vivimus, & partes nostri corporis conflatæ sunt, vel

est substantia dissimilis, & contraria humido radi-
 cali nostro, quo vivimus, quæ substantia crescit,
 & ortum habet, ex excrementis vitalis substantiæ,
 in quibus vis & efficacia mortis consistit. Vel in
 genere, venenum dicemus impuram & excremen-
 titiam elementorum nostrorum substantiam, nul-
 lo cœlesti spiritu æthereo & vitali, impregnatam,
 at realgarinis virtutibus scatentem, & turgentem
 quibus vitæ spiritus suffocatur, & extinguitur.
 Itaque cum iam sciatur quid sit venenum, potest
 facili negotio medicamentum & remedium, & ap-
 poni, vt virtus eius euanescat, nec in vulneri-
 bus quibus infunditur, suam exeret facultatem, &
 retundatur & disperdatur.

*Cura vul-
 neris veni-
 ca.* Cum ergo vulnus aliquod venenatum, tibi oc-
 currit, quod in imprimis agendum est, balsamo
 vitæ, tum ipsius vulneris, tum totius corporis
 succurrendum est, alexiterijs, quibus turget Chy-
 micorum myrothecium. Si quis morsus fuit &
 vulneratus ab apibus, à vespis, à serpentibus & ab
 alijs animalibus venenatis, quibus terra nostra &
 regio scater, illi ipsi succurres, solæ aquæ theria-
 calis lorione, cum sale communi calcinato, cucur-
 bitulam prius applicando vulnere, vt fortius, &
 citius attrahatur virus veneni, quod adhuc in su-
 perficie vulneris residet, quod si profundius quàm
 in superficie ei aculatum sit, oleum myrtæ, est
 applicandum, & vulnus lauandum aliquo sale ser-
 pentis, in aqua theriacali, cuius etiam serpentis
 salis, in aqua theriacali soluti, dragma vna petanda
 est, vt vicus veneni penitus extinguatur: obser-
 uato victus regimine refrigeranti & astringenti,
 vt in febribus pestilentibus, si vulneris ita postulet
 & exi-

& exigit periculi ratio. Si verò vulnus infligatur ab aliquo alio animali, quod potentissimum, & lethale habeat omnino venenum, quale est venenum rabidi canis, viperæ, scorpionis & similibus animalium, quæ venenum subtilissimum & acutissimum habent, quod citissime penetret totum vitæ balsamum, & suis inficiat qualitatibus, huic vulnere possumus mederi vnico remedio chymico, quod potentiam habet & efficaciam, omnia venena euincendi: est autem istud remedium, spiritus salis purus, & rectificatione multoties iterata, ab omnibus excrementis vindicatus, & corpori suo itidem puro, & calcinationibus multis, & sæpe iteratis, cum lotionem multiplici, ab omni excremento terrestri vindicato, coniunctus: hic spiritus & corpus suum, simul iuncta, sunt remedium potentissimum & efficacissimum, imò & certissimum vulnere omnium venenatorum, quæ ab animalibus venenatis infliguntur. Qui huic certissimæ veritati fidem recusant, perpendant quæso, & rationis lance præponderent virtutem aquæ marinæ in curandis vulneribus rabidi canis; hæc enim solo aquæ marinæ balneo curantur, ratio autem est, quod mare abundet tali spiritu qui incoagulatus & infixus, suas permeat, aquas & inflat, vnde cum quis vulnere venenato infectus his proluitur aquis, spiritus salis statim penetrat vulnus, & venenum ibi latitans, sua innata facultate extinguit, imò & alijs suis manifestis qualitatibus, balsamum naturale ipsius partis, à putredine conseruat. Ità vt sic præseruatum, ad naturale suum esse, seipsum ipsummet redigat, & solutionem continuè curare aggrediatur, hoc autem

F

remedium paratur difficillimè, & postulat, doctum & patientem artificem, propter difficultates & longinquitatem suæ præparationis, quòd pharmacopolis nostris durum penitus est, & nimis arduum; nihil enim amant, nisi quod paratu facillimum est, & quòd citò crumenas implet, ità ut faciant & parent remedia, non sanitatis ergo, sed avaritiæ, & ditandi causa. Si quis medicorum noctes, & dies, annos & menses, & totum vitæ suæ cursum impendat præparationibus Chymicis, & inquisitioni noui alicuius medicamenti, ut locupletius antidotarium reddat, & maiorem constituat medicamentorum supellestem, statim omnes eum ipsum inuidiæ stimulis lancinant & mordicant, & audacem prædicant, & temerarium medicum, qui omni sprete ratione & methodo, ægrotos præcipitat, leui quacumque occasione, ut medicamenta sua tenter, & probeat, quod mihi contigit in natali mea ipsa ciuitate Castronouodarensi, in qua semper omnes pharmacopolas, imò & medicos alios omnes, non commilitones, sed Zoilos inuidiæ plenos habui. At non me terruit vnquam hoc humanæ miseræ telum, imò potiùs, aduersus ipsum fortior, contractis supercilijs steti, & audentior iui, ut medelam ferre possem omnibus malis, assumptis vndiquaque medicamentis, & quòd ex Galenico fonte haurire non poteram, id ipsum ex mari Chymico, expiscari non erubesceram. Itaque si in cura vulnerum canis rabidi, non satis valeant medicamenta Galenica, eritne dedecus medico, si recurrat, ad fontes Chymicorum, ut inde hauriat aquas tanti veneni victrices? si verbò non habeat salis spiritum, ut

huic veneno subuenire possit, poterit medicus Spagyricus sequenti vti methodo.

Scarificetur vndiquaque vulnus & dilatetur: vt ex paruo fiat magnum & sanguis effluat: quamdiu effluere poterit, deinde comprimendo vulnus & aqua salita lauando, iterum compelletur ad sanguinis fluxum, vt venenum vnà cum sanguine, & sanie foras effluat. Deinde adhuc cucurbitulæ, cum multa flamma applicentur vulneri, vt attractio maior fiat, applicatis cucurbitulis, & sæpe iteratis, vngatur vulnus oleo Mercurij, vel aqua forti, aut causticis, in aqua ardenti dissolutis, vt si quid veneni adhuc latet in partibus ipsius vulneris, aduratur & in aliam conuertatur naturam, adurentibus hisce medicamentis, quæ potentiali suo igne profundissimè penetrant, & vulnus ipsum summopere inflammant, ita vt per inflammationem attrahant superficialiter humores adhuc profundos: & sic natura ipsa ex toto corpore, vt extinguat illum ignem, humorem illuc admittit, vnde in illa admissione, venenum etiam admittatur vnà cum humoribus, ibique ambo putrescunt & formæ veneni exeunt, illæso corporis totius balsamo, interim dum hæc fiunt, partibus internis & cordi præcipuè est succurrendum aqua theriacali, assumpta, cum oleo Spagyricè præparato ferri, seu martis, ad quantitatem guttularum decem, aut duodecim in vncia & semisse aquæ theriacalis si non adsit febris, si verbò febris adsit, in vncia vna succi limonum dari etiam poterit: caro serpentis alicuius sale communi decrepitato condita, vel sal serpentis alicuius, quod potentissimum est remedium, aduersus omnia venena, si sumatur in aqua

cardui benedicti aut vlmariæ , ad quantitatem dragmæ vnius , supersudando quantum fieri potest , per decem aut octo dies , iteratis iisdem portionibus , vt venenum ad superficiem è centro pelatur , potest etiam dari ad maiorem efficaciam , Deique gloriam & laudem qui benigne vbi malum , ibi remedium posuerit , sal ipsius canis rabidi , qui ex combustione ipsius corporis elici potest vt artis est , quique purificatus & lotus filtrationibus & lotionibus , ad quantitatem dragmæ vnius in vncia vnica aquæ theriacalis , vel vlmariæ poterit propinari singulis matutinis horis ieiuno stomacho , donec conualuerit omnino æger , & quadraginta dies transierint , per quod omne tempus vulnus semper apertum tenendum est , & ne coalescat & cicatrizetur impediendum omni arte adhibita , vt venenum inde exire possit facilius , quàm per reliquas corporis partes , sic Deo dante habebis absolutam canis rabidi vulneris curam , medicamentis hisce Chymicis , quæ cum putredinem nesciant , putredini maximè resistunt , & hinc omnibus rebus quæ inducunt putredinem , etiam obsistunt , quod in curandis vulneribus , præcipuus debet esse scopus : Si enim medicamenta quæ foras applicantur corruptioni obnoxia sunt , imò & corrupta ipsamet , qua ratione & qua mente potest concipi , vt vulnus ipsis medicamentis curari possit , nihil enim dat quod non habet , sanitas & incorruptibilitas (vt ità loquar) in vnum concurrunt , si ergo medicamenta communia incorruptibilitatem non habeant , imò ipsa corrupta sint (nam pulueres radicum , & herbarum , & ipsamet olea , quæ compositionem eorum ingrediunt

zur, cariem & rancorem effugere non possunt, unde tetrus odor & fœtor in emplastris, & unguentis communi methodo paratis (si ergo hæc medicamenta communia corrupta sint, qua ratione poterunt dare vulneri sanitatem, si incorruptibilitatem, ipsi vulneri præstare nequeant, neque eius balsamum impedire, quin corrumpatur, & putrescat? hoc est velle curare putredinem putredine, & Hippocratis oraculo, fidem non adhibere, quod iubeat, contraria contrarijs esse curanda. Resipiant quæso Medici Galenici, qui omni sprete rationis lance, medicamenta Chymicæ, imò, & totam artem Chymicam floccipendunt, in eamque vlulant, veluti canes in lunam, at eorum vlulatus, nec splendorem eius diminuet nec extinguet, quin radijs suis collustret infinitos Hermetis filios & alumnos, qui precium suum, condignis verbis extollent, eique templa & altaria honoris & laudis, mentè pura, & non fucata construunt, in eiusque tholis spolia ampla inimicorum omnium suorum suspendent.

De Vulneribus Sclopetorum, armorumque aliorum igneorum.

C A P V T IX.

VULNERA omnia quæ ab armis igneis sunt, non differunt ab alijs quæ in superioribus capitulis tractauimus; habent enim solutionem continui omnia communem, & multa alia quam plurima sympto-

mata, nempe solutionem nervi, venæ, arteriæ & ossis, & præterea dolorem, inflammationes & totius corporis febrem: at hæc tamen vulnera differunt ab alijs, quod in his fit adustio partis vulneratæ, veluti facta fuerit ab aliquo ferro candenti & ignito, propter illam adustionem & aggregata omnia dicta symptomata, quæ in his vulneribus reperiuntur, hæc vulnera peculiarem exoptulant curam. Ità vt cum hoc vulnus sit quasi compendium reliquorum omnium vulnerum, cum in solo ipso vulnere, alia cætera comperiantur, necesse etiam est excogitare remedia quæ propria sint & conueniant omnibus vulneribus, & simul curent eorum omnium symptomata. Adustio quæ in hisce vulneribus comperitur, aduenit ex motu illo violentissimo, quo voluitur & fertur pila illa plumbea aut ferrea, quæ ex illis instrumentis ferreis, igneo puluere & tormentario plenis, igne concepto foras cum violentia pelluntur & emittuntur; in illo enim motu violentissimo, incalcescit pila illa, ità vt candeat & ignescat: quocirca dum aliquas corporis partes vulnerat, suam ignitam & candentem facultatem parti imprimat, eamque adurit, ac si esset aliquod ferrum, igne ipso concalescit & ignitum. Adde & ego quod ex puluere tormentario ipso, quod componatur & fiat ex sulphure saleptra & carbonibus, simul malaxatis & alcoholizatis permixtis, crusta quædam salita igne potenciali plena, cooperiatur pila illa plumbea, qua vti solent milites, ad instrumenta sua bellica implenda & sarcienda, beneficio cuius crustæ salitæ & ignitæ, carnes vulnerum aduruntur, & causticantur, vnde necesse

*Vulnera
sclopetorum
qua ratione
differant ab
alijs.*

est medicamentis proprijs & convenientibus illam
 adustionem tollere, quod sequenti methodo fiet.
 Imprimis applicandū est vulnere recenti unguen-
 tum refrigerans saturni, descriptum capite de cry-
 sipelate, sectionis primæ huius operis, quod ex
 aceto stillatio & minio, litargyrio, aut calce plum-
 bi paratur, cum oleo rosaceo: postquam viginti
 quatuor horæ transferint, ab applicato unguento
 illo sæpius iterato intra illud tempus, ut virtus
 caustica omnino tollatur & extinguatur, mitten-
 dus est sanguis ex parte opposita parti vulneratæ,
 ad reuulsionem faciendam, ne balsamum vitæ, ni-
 mia copia ruat, in partem vulneratam, & copia sua
 producat obstructions, & hinc caloris naturalis
 euentilationis prohibitiones, vnde inflammatio-
 nes & multa alia grauissima symptomata: Missio
 sanguine ad quantitatem viribus ægrotantis cor-
 respondentem, immittendum est in ipsum vulnus
 ipsum oleum myrrhæ, permixtum in æquali
 quantitate cum extracto Aristolochiæ rotundæ, vel
 cum extracto symphyti maioris, cum aliquibus
 guttulis spiritus salis, & olei rectificati garyo-
 phyllorum: hoc balsamum mirum est, in curandis
 hisce vulneribus, modo syphone aliquo in omnes
 eius sinus penetret & immittatur, & si vulnus ha-
 beat exitum, oportet ut balsamum istud exeat, ab
 illa parte, & sic perfectè colluat totum vulnus.
 Quod si vulnus non habeat exitum, ac vnum tan-
 tum profundum foramen, in quo adhuc pila
 plumbea superstes est, quod in hoc vulnere facien-
 dum est, ante applicationem balsami, est pilæ il-
 lius plumbeæ extractio, aliarumque rerum hete-
 rogenearum, ut sunt fragmenta ossis, & vestimen-

*Cura vul-
 neris sclope-
 torum.*

ti, & alia multa quæ in instrumentis bellicis reposita inueniuntur, quæ omnino extrahenda sunt, vt vulnera agglutinari & curari possint: postquam ergo extracta sunt volcellis, & alijs instrumentis Chirurgicis illa omnia, applicandum est balsamum superius dictum, & continuandum donec curatum absolutè sit vulnus: imperandum est etiã vulnerato vt partem vulneratam immotam teneat, nam si ligamenti id facere cogatur, periculum est ne propter ligamenti violentiam, dolorem patiatur multum & grauem, quod omnino euitandum est, vnde ligamenta omnia stricta fortia, & pixides cupreæ vel ligneæ, quas Chirurghi excogitarunt ad partes vulneratas inuitis vulneratis, immotas tenendas, improbandæ omnino sunt, quod dolorem excitent, quod omnino euitandum: nam natura dum molitur curam, nullum excitat dolorem: vnde Chirurgus prudens & doctus, cum sit nature seruus, sequi omnino debet naturam & imitari, vt autem ad hunc scopum queat collimare Chirurgus, multa sunt apud Chymicos Medicos balsama, vulnera omnia curantia absque vlllo dolore. At inter ea ipsa, quæ ego in scriptis Chymicis reperi, tria tantum notatu dignissima comperi, quibus Chirurgus vti poterit. Primam sic componitur: Accipienda est caro humana recens & sani hominis, ad quantitatem trium aut quatuor librarum, deinde ℞. Pulueris radicis Aristolochiæ libram semis, radicis symphyti maioris libram vnam, rhapontici vncias duas: Rheubarbari optimi vnciam vnam, baccarum succi vnciam vnam, croci martis vncias tres, minij vnciam vnam, florum hypericonis manipulos duos, pilocellæ & mille-

folij an. m. j. linguæ serpentis m. vj. folij serpentariæ
 maioris m. j. iarri m. ß. foliorum lauri m. j. betonica
 & florum eius an. m. ij. corticis mali granati, &
 quercini an. ß. j. fructuum rubi. ß. ij. omnia con-
 tundantur, & caro rumpatur in frustula, & bul-
 liant simul per duos dies, in vase duplici optimè
 obturato, cum optimo vino rubeo, imponendo
 semper vinum, dum inter bulliendum consumit-
 tur, peracta hac coctione, materia prælo est tor-
 quenda, vt exprimatur vinum, & succus rerum
 quæ motionem passæ sunt, magma quod ex expres-
 sione relinquitur magno igni committendum vt
 calcinetur, & reducatur in cineres albissimos, qui
 coniungendi sunt decoctioni præcedenti, & huic
 addendæ sunt olei therebentinæ vnciæ tres, olei
 myrrhæ ʒ. ij. olei garyophyllorū, ʒ. ß. olei ceræ ʒ.
 iiij. olei mastichis ʒ. iiij. olei Sacchari ʒ. iiij. Extracti
 sanguinis humani, seu tincturæ ipsius ß. ß. mis-
 ceantur, & in phiala vitrea forti & capaci, impo-
 nantur & obturentur, & digerantur in cineribus
 tepidis per decem, aut quindecim dies, deinde
 bulliant simul aperto vase, donec consumatur, &
 euaporetur liquor humidus & aquosus, relicto
 tantum oleoginoso: deinde dum adhuc calet fil-
 trandum oleum vt separetur à cineribus, & par-
 tibus crassis & terrestribus, & reponendum in va-
 sis vitreis obturatis, ad vsus nostros mirandos &
 stupendos.

Secundum balsamum quod ego miratus sum *Balsamum*
 sapiissime, est ex Antimonio, sequenti methodo. *Antimonij.*
 ℞. Antimonij crudi & Mercurij sublimati an. ß. ii.
 reduceantur, in alcohol tenuissimum, & deinde
 misceantur simul & indantur vitreæ retortæ, &

distillentur lento igne, gummi quod egreditur re-
ctificetur semel in noua retorta, deinde postquam
rectificatum fuerit gummi istud, ponatur in phia-
la vitrea capaci & super illud proiciatur magna,
quantitas aquæ laudati fontis, limpidæ & claræ,
& permisceantur simul, & conuertantur in lac,
super sedeant deinde, vasque quiescat, vt hypostasi
facta, aqua clara quæ supernatat pulueri albo, per
inclinationem auferatur, addendo nouam aquam
laudati fontis, & iterum agitentur simul & mo-
ueantur & quiescant: vt iterum hypostasi facta,
per inclinationem, auferatur eadem aqua clara, &
coniungatur priori in vase aliquo vitreo reserva-
tæ, opus hoc iteretur tamdiu, quamdiu aqua quæ
superfunditur pulueri albo, acris est & acetosa,
pulis hic albus sic lotus & dulcoratus: potest re-
seruari ad purgationem vniuersalem cuiuscumque
morbi, aqua verò acetosa distillanda est, calore
leui cinerum, donec guttæ quæ exeunt, acescant,
tunc temporis finienda est distillatio, & quod re-
manet in fundo alembici acre, & valde acetosum
accipiendū & superfundendū est, Antimonio cru-
do in puluerem tenuissimum reducto, in vase vi-
treo oblongi colli, & per mensem integrum di-
gerendū in cineribus tepidis, donec coloretur An-
timonii acetum, seu spiritus acetosus, in rubicun-
dissimum colorem, instar sanguinis: hæc deinde
tinctura auferenda est per inclinationem, & nouus
spiritus acetosus eiusdem antimonii superfunden-
dus & iterum digerendus, donec coloretur vt ante,
& sic tota tinctura antimonii extrahenda est, quæ
distillanda est leuissimo calore balnei, donec gut-
tæ flauescant, tunc temporis cessanda est distilla-

tio, & magmati melleo, quod in fundo alembici remanet, superfundendus est vini spiritus rectificatus, & digerendus donec coloretur, & auferendus per inclinationem post colorationem, & iterum superfundendus nouus est spiritus, & digerendus, donec iterum tota extrahatur tinctura beneficio viui spiritus, hic spiritus tinctus, distillandus est leui calore, donec eius guttæ flavescent: tunc temporis mutandum est recipiens, & vera tinctura Antimonii recipienda, quæ est balsamum mirum, quo uti possumus ad vulnera omnia absque dolore curanda, imò omnia vulnera tam interna, quam externa, & optimum est arcanum ad lepræ moderanda symptomata, & leniendam eius ferocitatem. Multi sunt Chymicorum, qui in descriptione istius balsami, acetum commune stillatitium assumunt, at decipiuntur omnino, nulla enim tinctura elicitur aceto communi stillatitio, nam ipsemet expertus sum tincturam antimonii extrahi solo suo spiritu acetoso, ut experientia ipsa testari poterit cuilibet Chymico.

Tertium balsamum quo uti possumus ad vulnera nostra curanda, potest desumi ex carne hominis vel carne cerui, sequenti methodo. ℞. Carnis humanæ, vel ceruinæ, lb. vj. Scindantur in minuta frustula, & indantur in phiala vitrea obturata, & bulliant in balneo mariæ per quatuor horas continuas: deinde dum adhuc calet vas, aperiat, & per inclinationem auferatur liquor carnis humanæ, aut ceruinæ, magma vero quod in fundo vas remanet comburendum est, & calcinandum fortissimo igne, ad cineres vsque; ex cineribus per aquam communem sal extrahendum est, ut ar-

is est, & purum putum factum calcinationibus multis & lotionibus iteratis conuertendum est, & coniungendum liquori suo, cui denuò est adiungendum sal ex ossibus humanis extractum, aut ceruinis, & sal etiam hypericonis ad quantitatem vnciarum trium, aut quatuor si fieri potest, vt conseruari possit illæsus & incorruptus liquor balsamicus carnis humanæ, aut ceruinæ: huic adhuc mixtionis & compositioni addendum est oleum therebentinæ & cere, ad quantitatem medij ponderis totius commixtionis, & sic conflatum hoc balsamum reponendum est, in vasis vitreis perquam optime clausis ad vsus nostros.

Multa alia sunt balsama, apud Chymicos quibus vulnera omnia curari possunt, at hæc supradicta mihi magis arrident & placent, non contemnò tamen alia, quibus omnibus balsamum Antimonij enarratum antepono, & consulo omnibus Chirurgis vt præ manibus habeant; nam si illud debite præparatum possideant, non egent medicamentis aliis, vt curent cutaneos omnes morbos, modò victus præscribarur opportunus & conueniens, vt in vulneratis ab armis igneis, & tormentariis præscribendus est victus humidus & frigidus, ad arcendas phlogoses, tum generales, tum particulares ipsius vulneratæ partis, vinumque prohibendum est, donec septimus saltem dies transierit, aut decimus quattus, in quibus solent exoriri omnia periculosa vulnerum symptomata, & loco illius possunt vti pitifana, cum syrupo limonium & guttulis nonnullis olei vitrioli, vel sulphuris, iuscula vulneratorum alterari debent cucurbitis, cucumere, melone, portulaca, lactuca, &

cichorio, & possunt edere omnes iuvenes carnes, & pisces omnes, & cum hoc victus regimine Deo dante, ad laudatam & breuem vulnerum omnium cicatricem & agglutinationem perueniet Chirurgus prudens doctus & diligens, cui regimini addet vulnerum nitorem, hoc est, vt quotidie vulnera abstergat ab omnibus excrementis, imò membra vulnerata ipsa, & totum corpus, à fuliginibus crassis, & alijs excrementis emunget, vt corpus transpiret, & membrum vulneratum, ne hinc exurgant multa symptomata, quæ non ex vulnere, at ex transpiratione impedita exoriri solent.

De Vulneribus Capitis.

C A P V T X.

APV T cùm in se coërceat omnes animæ facultates, sit domicilium ipsius animæ, & organum sensuum omnium, si vulneretur profundo aliquo vulnere, ità vt cranium ipsius offendatur, symptomata multa patitur peculiaria, quibus aliæ partes vulneratæ non afficiuntur, veluti sunt conuulsiones vniuersales, spasmi, stupores, diminutiones sensuum cum priuatione vocis, quæ omnia symptomata originem habent ex partibus læsis, & offensis, quæ cranio coërcentur, læsæ enim hæ partes vel per se, vel per sympathiam & communicationem, patiuntur alterationem in suo balsamo naturali, fixo vel infixio, quod est causa proxima & immediata animæ facultatum & virtutum &

De vulneribus capite.

potentiarum organicarum. Chirurgo itaque cui erunt eiusmodi vulnerati, competet vulnera ipsa speculari, & videre an profunda valde sint, & qua in parte capitis sint, quæque ossa cranij offendantur & futuræ, ut iudicium firmum & certum de his vulneribus ferre possit. Si pericrainû solum quod est membrana carnosa cranij lædatur, illud vulnus facillimæ est curæ, breuissimoque tempore agglutinationem adipiscitur, methodo communi curandi vulnera simplicia: si verò cranium offendatur, quod læsum est in ipso cranio tollendum est prius ante curationem ipsius vulneris, dilatando imprimis vulnus ut partes omnes ipsius læsi cranij conspiciere valeamus: deinde partes omnes ipsius cranij læsæ, auferendæ sunt instrumentis Chirurgicis, quibus turget Chirurgiæ supellex: cerebri verò substantia cooperienda est linteo aliquo delicato, balsamo humanæ carnis peruncto, quod antea descripsimus, regimen victus optimum & medicum obseruando, & sanguinem mittendo è basilica partis affectæ, eiusdem lateris, viribus ægotantis correspondentem, ad reuulsionem faciendam, ne sanguis concurrat ad partem vulneratam, ibiq; putrescat & causentur varia symptomata vulneribus eiusmodi frequentia, quibus ut occurramus tutissimum est remedium sanguinis missio, quam postquam celebrauerimus methodicè, vulnus ipsum tantum linteis delicatulis, balsamo carnis humanæ supradicto perunctis, & modicè de libutis cooperiendum, cauendo ne magnâ copiam balsami in ipsum vulnus immittamus, eò quòd balsami ipsius substantia ingrederetur substantiam cerebri, & ipsam læderet, quod non so-

lum in balsamo obseruandum est, sed etiam in omnibus aliis medicamentis, vulneribus capitis applicandis; nam substantia ipsa cerebri non patitur ullam aliam substantiam, quin lædatur ab illa, unde non lauanda sunt vulnera capitis, in quibus cranium sublatum est, & ipsa cerebri substantia denudata est, sic sola applicatione balsami carnis humanæ, eiusque perunctione curabuntur Deo dante omnia capitis vulnera, & symptoma omnia grauissima cuitabuntur, perungendo eodem balsamo spinam dorsi, & partes capitis vulnere collaterales.

De Vulneribus Pectoris.

CAPVT XI.

Vulnera pectoris aut profunda *De vulne-*
sunt, aut superficialia, quæ superficialibus pecto-
ria sunt, nullo modo ambigendum *ris.*
est quin simplicia sint vulnera, &
quin curentur eadem ac simili me-
thodo vulnerum simplicium. Quando verò pro-
funda sunt, vulnerantque partes ipsius thoracis
internas, tunc temporis peculiarem exoptulant
curam, & distinguuntur ab alijs simplicibus vul-
neribus. Perpendendumque; Chirurgo prudenti &
docto, qualenam sint vulneratæ partes. An
pulmones, vel mediastinum, an Diaphragma, vel
vena porta, vel cor. Omnes enim hæ partes con-
siderandæ sunt, tamquam vitæ necessariò inter-
uientes, quarum partium vulnera lethalia fere

sunt omnia, & adhuc lethaliora sunt propter dispositiones pravas harum partium, ad morbos fixos & hecicos, in nonnullis subiectis. Qua ratione consulo, omni prudenti Chirurgo ut illico in vulneribus profundis pectoris, in quibus aliqua pars vitalis, aut vitæ inseruiens læditur, recurrat ad prognosticū mortis, ne infametur præsidia quæ multis fuere salutis, neque videatur Chirurgus eum occidisse quem fors ipsa peremit, factō tali prognostico, recurrentum est deinde ad remedia salutaria, nec propterea debet Chirurgus auxiliares vulnerato suo recusare manus, quod sequenti methodo facere poterit.

In primis debet vulnus ipsum spatula sua argentea, vel candela aliqua tenui percontari, ut sciat à quibus partibus tendat & quas vulneret. Deinde vulneri applicandum est emplastrum refrigerans & astringens, descriptum in capite de vulneribus simplicibus, & statim mittendus est sanguis ex basilica opposita parti vulneratæ, ut reuulsio fiat, & vulnerato imperandum est, seu consulendum, ut cubet super vulnus suum, ut sanguis effusus in capacitatem thoracis effluat foras per orificum externum vulneris. Post duodecim horas ab applicatione emplastri astringentis & refrigerantis, renouandum est illud ipsum emplastrum ter aut quater, & singulis vicibus pus & sanies ipsius vulneris extrahenda sunt, & abstersum perquam optimè vulnus perungendum est balsamo sulphuris superius descripto, capite de gangrena Sectionis primæ, & vulneratus debet semper accumbere vulneri suo, ut pus & sanies excant & reliqua omnia quæ sunt vulneri extrahenda,

nea, semper solo balsamo sulphuris perungendum est vulnus missis omnibus alijs remedijs, solo enim illo, & vnico possunt optimè curari omnia thoracis vulnera. Tinctura etiam Aristolochiæ rotundæ oleo violaceo dissoluta confert maximè ad eandem curam: at sulphuris balsamum præstat.

In hisce vulneribus solent superuenire multa grauissima symptomata qualia sunt febres, difficultates respirationis & vrinæ, quibus omnibus possumus subuenire optimo victus regimine, refrigerante putà & humectante, & mediocriter abstergente. Vinum omnino prohibendum est & loco illius vtendum ptisana alterata syrupo de liquiritia, & de russilagine cum guttulis nonnullis olei seu aceti sulphuris per campanam facti. Lac asininum & humanum imperandum vt bibant toto curationis tempore, & iuscula sua alteranda sunt herbis pectoralibus.

Datur & aliud balsamum sulphuris superiori præstantius ad curanda prædicta vulnera, quod præparatur ex floribus sulphuris in spiritu therebentinæ decoctis in vitreo vase obturato, donec rubescat vt sanguis spiritus: hic spiritus tinctus supermiscendus cum optima aqua ardente alcoholizata, & digerendus est, donec tinctura sua spoliatur, & transeat in aquam ardentem, quæ distillanda est leuissimo calore, vt in fundo relinquatur sulphuris tincturam, quæ fortissimo igne compellenda est in nouum recipiens vitreum, & seruanda ad vsus, potest applicari externè, & assumi internè ad quantitatem guttularum, decem aut duodecim cum lacte humano.

Balsamum etiam quod præparatur ex margaritis

G

preciosis, præstantissimum est remedium in curandis pectoris vulneribus : præparatur autem aceto stillatio, in quo dissoluntur margaritæ, digestionibus varijs & iteratis, in eodem aceto renouato & iterato, super sal quod relinquitur ex euaporatione primi aceti dissoluentis illud sal purum factum solutionibus in aqua communi factis, & euaporationibus multoties iteratis, soluitur in spiritu optimo vini, & simul in vase vitro oblongi colli digeruntur : deinde per distillationem separatim spiritus vini, & vltimò in recipienti nouo colligitur spiritus, seu balsamum margaritarum, quod phthisicis curandis, & vulneribus pectoris omnibus alijs remedijs & medicamentis præstat, & antecellit : potest etiam idem spiritus margaritarum decorandæ faciei mirum esse pigmentum.

De Vulneribus superioris & infimi ventris.

CAPVT XII.

De Vulneribus superioris & infimi ventris.

Vulnera superioris & inferioris ventris si profunda non sint, nec vulnerent partes internas in hisce locis contentas, non differunt à vulneribus simplicibus, & debent curari vt simplicia vulnera : quod si profunda sint, & vulnerent partes internas, tunc temporis differunt valdè, & periculosa sunt secundum partes quas vulnerant ; ventriculus enim si vulneretur in sua substantia, & ità profundum sit vulnus, vt vndi-

quaque perforetur conclamatum est de salute ipsius vulnerati; ventriculus enim pars est spermatica, numquam agglutinationem & coagulationem recipit: si verò superficialiter vulneretur, potest curari in optimè temperato, & euchymo viro, à prudenti Chirurgo, & experto, & docto, medicamentis & balsamis adhibitis ex arte, & præscripto optimo viuendi regimine. In eo vulnere subueniunt dolores ingentes & crudeles, quibus succurritur oleo therebentinæ, & balsamo mellis & sacchari; plurimum enim conferunt hæc balsama, in ventriculi vulneribus curandis & agglutinandis: sumuntur ad quantitatem dragmæ semis in lacte humano, & applicantur exterius tepidè immittendo in vulnus ipsum ipsa balsama. Si verò hepar ipsum vulneretur profundè valde, conclamatum omnino est de salute ipsius vulnerati; si verò superficialiter tantum, potest in euchymo corpore curari hoc vulnus, appositis balsamis sanguinis humani & carnis humanæ, & interius assumptis, ad quantitatem dragmæ vnius cum dragma semisse essentia ferri, in iusculo optimo, aut lacte humano vstulato chalybe candenti: balsamum etiam antimonii superius descriptum multum & plurimum confert ad curationem horum vulnerum; sed omnibus præstat tinctura sanguinis humani, & balsamum carnis humanæ, quod est omnibus antefereendum. Interim dum hæc fiunt & vulnus sic tractatur, non est silentio transeundum, quod mittendus est sanguis ex basilica brachii dextri ad quantitatem viribus vulnerati correspondentem, & vulnerato consulendum vt semper & affiduo, vulnere suo accumbat, vt pus & sanies foras ex-

cant, ne pariant copia sua inflammationes internas & phlogoses.

Essentia ferri & essentia coralli multum etiam confert, ad curationem huiusce vulneris & splenis, qui, ut & hepar vulneratum curari debet, observando eandem methodum; non tamen adeo periculosiora sunt splenis vulnera, ac hepatis. Quod si omentum & intestina vulnerentur, sequenti methodo procedendum est ad eius curam: omentum imprimis illico intus suo loco collocandum est, & reponendum; quod si aliqua parte sui refrigeretur, illa pars secanda est, & reliquum omenti strictè ligandum est, & intus reponendum, & pars quæ resecta est, perungenda est, antequàm intus reponatur, balsamo carnis humanæ, ut citius coalescat, imò ligamentum ipsum, quo ligatur omentum delibutum debet esse, & madidum balsamo eodem: deinde comprimendum est vulnus, ne iterum exeat omentum, & balsamis antimonii, carnis humanæ, & tinctura sanguinis humanæ vulnus ipsum perungendum est ter in die, & vulnerato præscribendum est regimen victus humidum & refrigeras: oportet ut cibetur iusculis tantum alteratis lactuca, cichorio, portulaca, & acetosa, & adhuc parcè admodum cibandus est, ne copia ciborum ingestorum tumeant intestina, & sic impediatur eorum (si vulnerata sint) curatio; nam intestina eadem methodo curari debent ac omentum, non tamen villo pacto rescindenda sunt, sed consuenda filo aliquo tenui serico rubeo, balsamis prædictis delibuto, & vulnus externum hisdem balsamis semper perungendum donec coalescat: tinctura sanguinis humani potest

assumi interiùs, & potari in vulneribus intestino-
rum & ventriculi, vt citiùs coalescant & aggluti-
nentur: nec silentio & obliuione inuoluenda est
sanguinis missio, ad quantitatem viribus vulnera-
ti correspondentem: in omnibus vulneribus san-
guinis missio est potentissimum arcanum, vt symp-
tomata mitigentur, & ne noua oriantur, quod cu-
rationem valdè accelerat.

De Vulneribus Articulorum & iuncturarum.

CAPVT XIII.

ARTICVLORVM & iunctura-
rum vulnera differunt omnino ab
alijs omnibus prædictis vulneri-
bus, propter copiam neruorum,
ligamentorum, tendonum, muscu-
lorum, & ossium quæ in his repe-
riuntur, simul compacta & vnita, ad articulatio-
nem complendam & perficiendam; quæ omnia in
vulneribus eiusmodi, alterationem & morbum
patiuntur, ex sympathia, & vicinitate loci vul-
nerati: et si aliquando omnes illæ simul vulneren-
tur partes, propter magnitudinem vulneris, quod
cum ita fit, partes vulneratæ reijciendæ, & tol-
lendæ sunt, vt si ossa fracta sint, reijcienda sunt, si
nerui contusi valdè, & scissi, scindendi omnino
sunt, & à vulnere alia omnia extranea reijcienda
veniunt. Antequàm curationē illius aggrediamur
reiectionis his omnibus, ad sanguinis missionem deueni-
endum est, & ad topica statim remedia recurren-
dum, & vt vulnus compositum est, sic & composita

requirit balsama vt curationem debitam habeat. Sed antequàm imponas balsama agglutinantia, applicandum est vulneri recenti emplastrum astringens & refrigerans, compositum ex croco martis, farina furua, aut farina hordei, aqua plantaginis, albumine oui, omnia permiscenda sunt in forma cataplasmatum, & frigide vulneri recenti applicanda, vt inflammationem arceant, & sanguinem sistant: deinde duodecim transactis horis auferenda sunt, & vulnus aqua frigida lauadum, & abstergendum ab omnibus sordibus, & balsamis prædictis superioribus in capitulis perungendum: vel si Chirurgus non habent hæc balsama potest vti simili balsamo donec alia habeat, quod cito sic præparatur. Sumendæ sunt quatuor, aut quinque libræ carnis arietinæ, aut vituli, aut bouis, & in frustula conscindendæ sunt & vitro indendæ optimè clauso ne respiret, cum sequentibus herbis. ℞. Aristolochiæ rotundæ radicis lb. s. radicis symphyti maioris puluerati lb. s. Florum hypericonis m. j. vini optimi lb. j. hæc omnia cum pulueribus Aristolochiæ & symphyti indenda sunt in phiala vitrea optimè clausa, & imponenda balneo mariæ bullienti, per quatuor horas: his transactis auferendum est vas illud vitreum quod continet materias & dum adhuc calet, per inclinationem auferendus est liquor qui in eo continetur, cui addenda est therebentina Veneta, ad quantitatem vnciarum quatuor, & parum simul in scutella terrea calefacere, vt simul vniantur, & vinum pedentim euaporetur, saltem pars aquosior: dum simul sunt vnita, & incorporata, asseruanda veniunt in balsamum satis præstans in curandis prædictis vul-

CONCLUSIO SECTIONIS
S E C V N D Æ.

De Vulneribus.

CAPVT XIV. & VLT.

 I quid in hoc tractatu silentio
inuolutum sit, nec Asiatica
facundia, & longissimo eloquio
traductum, id de industria
fecimus; non enim omnia quæ perti-
nent ad Chirurgicam artem tradere vo-
luimus: quòd multi sint & ferè infiniti Me-
dici, qui hoc egerunt: nos tantùm in lu-
cem edere tentauimus ea quæ alijs num-
quam tractarunt, nec meminere, nisi
ænigmaticis circumlocutionibus, nulla me-
thodo, nec ordine vllò. Quod fecimus in
gratiam Alchymie, vt eam notam omni-
bus si fieri potest faciamus, & honorem

G 4

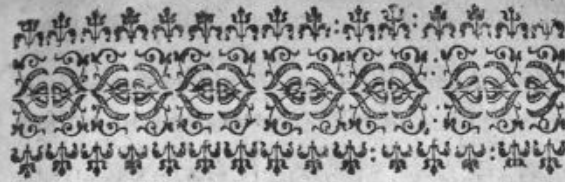
sum, & tandem in tenebris deventam, & incarceratam tandem in lucem educamus, ut videant omnes Alchymiam veram esse scientiam, fundamentis certis, & firmis stabilitam, axiomatibus stipatam infallibilibus, quibus Philosophia & Medicina si decorentur, prestantiores & nobiliores multo sunt scientia, quam dum communibus, & vulgaribus nituntur schola trivialis preceptis. Pratermissi etiam ex industria in hoc tractatu, compositionem & structuram partium vulneratarum, ut hinc perciperentur differetia carnis, membranae, & muscoli, tendonis & nerui, ossis & cartilaginis, quanam ex primis nostris substantijs, sale, sulphure, & Mercurio, predominium habeat, in compositione earum partium, haec omnia omisimus, quod Deo dante (modo ille sufficiens mihi largiatur auxilium) in Physiologia Chymica (quam in lucem breui editurus sum) fuse admodum tractaturus sim. Quae cognitio est valde necessaria Chirurgo, ut administrare queat

balsama homogenea, & similia partibus vul-
 neratis, ad agglutinationem & cicatricem
 laudatam accelerandam: nam partes car-
 nosae vulneratae, exigunt balsama & po-
 stulant medicamenta quibus praedominetur,
 Mercurij substantia & vitæ sulphur, cum
 caro his componatur praedominantibus sub-
 stantijs; membranae verò, vena & arteriae
 vulneratae, expostulant balsama, in quibus
 praedominentur, sulphur & sal: Cartila-
 gines verò, nervi & ossa requirunt
 balsama, quibus praedominetur sal, &
 praecipue in ossibus ruptis agglutinandis,
 quia in eorum compositionibus natura ipsa,
 sal copiosum naturale posuerit: in cartila-
 ginibus verò, & nervis posuit sal copiosum, <sup>Ossa sal co-
 piosum ha-
 bent.</sup>

& Mercurium, & propter Mercurium
 flexibiles sunt, & transparentes nervi &
 cartilagineae. In omnibus balsamis in superio-
 ribus capitulis descriptis, & praescriptis, ad
 curanda vulnera, vniuscuiusque partis,
 hunc ordinem & praedominium substantia-
 rum, salis, sulphuris, & Mercurij obser-

uauis, quod notum erit cuilibet Chymico, sagacius inueniendi. Præscripsi etiam balsama vniuersalia, ad curationem omnium vulnerrum, in quibus equali lance librata sunt substantiæ salis, sulphuris, & Mercurij; ita ut etsi simplicia sint, ut sunt tinctura sanguinis humani, balsamum carnis humanae, balsamum antimonij, hæc tamen generales habent virtutes propter temperatum, & æquale harum substantiarum dominium in eorum compositione.

SECTIO III.

DE VLCERIBVS.

QVVD SIT VLCVS

*secundum Spagyricos
Medicos.*

CAPVT I.

EDICI Galemistæ, vlcus *Vlcus quid.*
definiunt solutionem conti-
nui in parte carnofa cum pu-
re & sanie: Spagyrici Medi-
ci verò vlcus definiunt, al-
terationem balsami naturalis,
in parte carnofa, per solutio-
nem continui, quæ sale natu-
ræ alterato, & corrupto, fit, & producitur: dum
enim sal naturalis balsami, per quamdam altera-
tionem à suo naturali temperamento diffidet, ac-
quirit statim vim corrodingi, & caustici poten-
tialis facultatem, qua carnes, & reliqua cuncta

Pus & sanies in ulceribus quid.

adurit, & separat ab unitate continui: imò & caries ipsius ossis, ab acrimonia & vrendi facultate, ipsius prædicti salis dependet, ità vt caries ipsius ossis nihil aliud sit quàm solutio continui, in ipsa ossis substantia, ab ipso sale acri, & mordaci facta. Galenici Medici in definitione ipsius vlcis, nullam mentionem faciunt de hoc sale, nec de vlla alia substantia huic homogenea simili, aut aliqua ex parte correspondente: nã pus & sanies, quæ in vlcibus admittuntur ab illis, sunt balsamum vitæ corruptum & in pus degeneratum, à sale acri & mordaci, quod corrodit & corrumpit partes, quibus continetur balsamum, ità vt impossibile sit, has partes posse corrumpere, quin & corrumpat balsamum vitæ, his partibus contentum, quo balsamo, & partes ipsæ nutriuntur, conseruantur, fouentur, & fiunt.

De Vlcium causis.

CAPVT II.

Vlcium causa.

EDICI Galenici constituunt causas vlcium omnium, omnes humores in corpore contentos, qui calore naturali possunt acquirere aliquam corrodingi facultatem, quique ad cutem amandati, tamquam ad sentinam & commune totius corporis emunctorium, ibi suam exercent facultatem, partes corrodingo, & caustificando, vnde genus omne vlcium & differentiarum prodeunt, secundum humorum diuersitatem,

ex quibus fiunt. Chymici Medici, humores non curantes, at tamquam vehicula quædam esse existimantes, quibus deportatur causa immediata & proxima omnium vlcerum, ideo nullam mentionem de humoribus faciunt in recensendis vlcerum causis; asserunt tantum vnicam esse causam vlcerum omnium, salem putà balsami naturalis, qui separatus à balsamo naturali, calore sui ipsius, aut alterius alicuius externi agentis, desiccatur & calcinatur, & in illa calcinatione acquirit vim solutionem faciendi, in partibus, in quibus ità dispositus & separatus reperitur; ità vt causa antecedens vlcerum omnium sit sal, quod reperitur in balsamo nostro naturali: causa verò coniuncta sit ipsum sal, qui reperitur in vlceribus ipsis & qui solutionem facit: hæc sunt causæ antecedentes internæ: dantur adhuc externæ antecedentes, quæ salem ipsum, tum vlceris ipsius, tum balsami nostri naturalis disponant ad quamdam desiccationem & calcinationem: has causas Spagyrici Medici ad astra & influentias retulerunt quæ possunt virtute sua ignea & astrali, salem disponere ad calcinationem, seu desiccationem, & coagulationem. Nam astra quæ prædominantur balsamo nostro, aliquando multiplicant salem, aliquando Mercurium, aliquando sulphur, ità vt quæ multiplicant salem, sint ipsa quæ possunt multiplicatione sui ipsius, ipsummet salem coagulare, & desiccare, & ità solutionem continui facere in aliqua parte, in qua reperitur talis multiplicatio, salisque desiccatio: hæc ipsamet astra, quæ in balsamo nostro multiplicant salem, possunt & in parte ipsa aliqua particulari, salem multiplicare,

ibique ipsum calcinare & desiccare, & ita disponere ipsum, ad solutionem continuitatis ipsius partis, & vlcus producere, & esse causa ipsius vlceris externa, coniuncta & proxima, vt videre est sœpissimè in multis anni temporibus, in quibus vlcera prodeunt particularia in multis hominibus, & in vna tantum regione, & non in altera, quod dependere ab astris certissimum est; epidemicum enim omne, à cœlo est, hocque vlceris genus difficile admodum curatu est, quòd vt curetur, coniunctam causam tollere necesse est; astrum autem istud cum sit causa coniuncta, sublato quàm arduum est, & difficile, opus subtilissimi astronomi, & acutissimi & peritissimi physici est: nam vt tollatur hæc causa coniuncta, seu istud astrum, necesse est inuenire aliud astrum terrestre efficacissimum, quod & alterius astri, superiores virtutes & efficacias extinguere queat, aut impedire eius influentes virtutes, partem roborando, & vlcus cicatrizando reducto ad temperamentum debitum & naturale, balsamo ipsius vlceratæ partis: alimenta etiam omnia, quæ sale mordaci, & acri abundant & scatent, vt sunt porri, allia, cœpæ, raphani, & salita omnia, vt carnes, & pisces omnes sale conditi, possunt esse causæ externæ antecedentes vlcerum: hinc fit vt omnes ferè Christiani post quadragesimale tempus, aduentante verno tempore, in quo humores bulliunt, & multiplicantur, scabiosi fiant, quòd toto illo tempore quadragesimali, pisces sale conditos ederint & multa alia salita, quæ salem ipsius balsami naturalis multiplicant, ipse verò multiplicatus & auctus, calore sui ipsius naturali & in-

nato coagulatur & desiccatur, & defertur ad cutem, ibique pruritus excitat corrodingo cutem, & sic producit scabies & aliz cutaneaz descadationes.

Motus etiam violenti corporis nostri, dum ipsum saltu, cursu violento, & continuo agitamus, possunt recenseri inter easdem causas antecedentes externas vlcera: nam ipsi motus possunt balsamum naturale supra modum exalfacere, & dum hoc ita fit, si balsamum abundet sale acri & mordaci, amandatur per facultatem expultricem, in aliquam partem corporis, ibique desiccatur, & in sua desiccatione cutem corrodit, & partem, & producit vlcus, secundum mordacitatem & acrimoniam ipsius salis in partem amandati.

Causae vero coniunctae externae, apud Spagyricos Medicos, sunt omnes res, quae exterius applicatae partibus nostri corporis habent virtutem & efficaciam eas corrodingo, & earum continuitatem soluendi, ut sunt omnes aquae fortes, & caustica potentialia, & herbae quamplurimae, ut Ranunculus, flammula, scrophularia maior, & multae aliae, quibus mendici quamplurimi, nebulones & perditii, tibias & crura sua vlceraunt & dilaniant, imo & caput suum tinea descadant, ut eleemosynae & aliquid argenti & auri, & victus ab avaris hominibus extorquere possint, quae tamen vlcera sola vini lotionem, quam citissime curantur, quia succus plantae vlcerauntis eluitur, & tollitur qui est causa externa coniuncta, unde pars cito suo innato balsamo curatur: Quod ita posset fieri in alijs naturalibus vlcerauntibus, si causae antecedentes omnes, & externae coniunctae possent ita cito

tolli: hoc opus autem difficile admodum est medicamentis vulgaribus, & balsamis Spagyricis: hoc solum relinquitur possibile tincturæ Philosophorum, & balsamo Arabico vniuersali, quod cito temperet omnes humores.

De differentijs Vlcenum.

CAPVT III.

*Vlcenum
differentia.*

DIFFERENTIÆ vlcenum, apud Spagyricos Medicos desumuntur, aut ex causa eorum materiali & efficienti, quæ sal est, vel ex locis & partibus, quas vlcera occupant et infestant. Galenici vero desumunt differentias ex causis & symptomatibus omnibus quæ in vlcenibus superueniunt, quas quidem differentias probant vt et Spagyrici: primas quidem tamquam suas, secundas vero tamquam externas et accidentales: quantum autem ad causas Chymicas attinet, audacter assero, esse adeo cognitu necessarias omni Chirurgo, vt si eas ignoret, non possit mereri nomen et solum perfecti, et peritissimi Chirurghi; non enim vlcera omnia curare poterit, si causas eorum ignoret, quod remedia conuenientia et apta non possint excogitari ad curationem vlcenum, ignoratis eorum causis. Si sal verbi gratia alicuius particularis vlcetis ignoretur, qua ratione poterit Chirurgus inuenire aliud sal, quod sit contrarium alteri salis vlcus causanti, vt ignem illius extinguat, & virtutem

virtutem corrosiuam temperet, in quibus totus curandi cardo versatur: nam sicut in magno mundo sal tartari, salem aquæ fortis extinguit, & ita temperat, ut sine noxa vlla potari queat aqua fortis, modo sal tartari in eam proijciatur; ita in paruo mundo, in homine puta, sal tartari extinguet omnia vlcera, quæ fiunt à sale vitrioli, aut nitri, & sic de reliquis fiet, modo eorum antipathiam sciamus. Id non solum in vlceribus cognoscere prodest; at etiam in calculo & arthritide, & alijs eiusmodi, quæ à sale balsami nostri fiunt: si cognoscas, stupendos prodes effectus: nam calculum & arthritidem certissime curabis, si coagulationes & solutiones salis habeas notas; nam sal coagulatum à soluto disperditur, & solutum, à coagulato curatur: hoc sal reperiri in corpore nostro nullo pacto ambigendum, cum urinx & lachrymæ per se satis ipsum testentur. Itaque nullo pacto etiam ambigendum est differentias omnes vlcerum ab eodem sale dependere: cum autem salis species in macrocosmo sit multiplex, multiplex etiã erit in microcosmo salis species, & proinde etiam erunt multiplices vlcerum differentia. Quod autem attinet ad differentias quas Chymici detumunt ex locis affectis, non curant valde, quia essentielles non sunt differentia, noménque tantum vlceribus dant, & eatenus Chirurgo consilio sunt, ut ea vlcera curet & tractet, secundum temperamentum partis, quam occupat vlcus; nam vlcera capitis debent mitius tractari, vlceribus cruris & tibix, & sic de reliquis quibus semper consideranda est pars affecta, in eaque adhibere medicamenta competentia, & correspondentia

H

temperamento partis, vt eius robur, facultas, & balsamum ipsius partis in suo vigore quantum fieri possit, conseruetur.

De Diagnosticiis & prognosticis signis ulcerum omnium.

CAPVT IV.

QUÆ AD MODVM in macrocosmo, metalla quæ in subterraneis locis generantur, suæ generationis signa diagnostica in superficie terræ ostendunt, & vt arbores, lapides, & plantæ, imò & animalia ipsa signa apparentia præmonstrant suæ generationis, in quocumque loco fiant. Sic & vlcera in microcosmo dum fiunt, & producantur, etsi præter naturam sint, præmonstrant signa certissima suæ productionis, siue interna, aut externa fiat eorum generatio: nam vlcera Renum notantur vrinis turbulentis crassis, cum hypostasi multa, aliquando alba vt lac, & obscuro seu obtuso dolore in ipsa Renum regione; vesicæ verò vlcera indicantur vrinis acris, mordacibus, cruentis, purulentis; surfuraceis atomis scatentibus, & fœtentibus, & dolore & partis pondere. Vlcerata vero intestinorum præmonstrant dolor acutus, & magnus, pus & sanies in excrementis tertie coctionis. Pulmonum verò vlcera ostendunt tussis, excreta sanguinolenta vel purulenta, & fœtida, dolor obtusus in pectore, febricula. Capitis autem vlcera manifestant dolor continuus,

& magnus, capitis pondus, vigiliæ, puris & sanici egressio per aures, aut nares continua & frequens, cum frequenti sternutatione. Ulcera vero externa quæ in partium superficie adnascuntur satis manifesta sunt, adeo ut signa diagnostica non exoptulent ut indicentur; sufficit enim oculus, ut percipiantur. At ut in principio eorum ortus notentur qualia sint, difficile admodum est: non secus, ac in ortu alicuius arboris, aut plantæ arduum est, & difficile cognoscere quales arbores, & plantæ sint. Itaque ut cognoscantur ulcera quæcumque in ipsorum ortu imitandi sunt Medici Botannici, qui frequentissima arborum & plantarum ortus inspectione, tandem dum tantum pullulant plantæ, earum notitiam habent: sic & Chirurghi, pauperum hospitia frequentare debent, eorumque morbifica corpora tractare, ut ulcerum ortum individuum, & particularem notum & apertum habeant.

Prognostica verò signa ulcerum internorum, difficilia admodum sunt, nihilominus si Chirurgus spectet eorum symptomata, an magna sint: si pus copiosum & sanies per emunctoria egrediantur: si ulceratus debilis sit, & in dies debilitetur, & maurescat, si discoloratus, & facie Hippocratica, si cacochymus sit, si febre laboret acuta, & magna, conclamarum erit certissimè, de salute ipsius ægrotantis: si verò contrà, ulcere affectus febre non laboret, & in dies eius vires valeant, & calore viuifico, seu rosaceo eius facies tingatur, & leuissima sint reliqua symptomata, sperandum erit de salute ipsius ulcerati.

Externorum autem ulcerum prognostica signa

desumuntur ex profunditate vlceris , ex colore liuido , ex figura rotunda , ex colore plumbeo ipsius agrotantis , ex febre , ex macie corporis vniuersali , ex causticante , & corrodente humore , qui ex vlcere effluit : hæc omnia signa simul sumpta , restantur vlcera maligna cacoëthea , & curatu difficilia ; imò & aliquando impossibilia in nonnullis , nisi magnâ illâ & numquam satis laudatâ Chymicorum vnica & sola Medicinâ , quam tincturam fixam dicunt , & Elixir. Vlcera vero quæ sunt cum pure albo digesto & cocto , sine fœtore magno , & sine magnis symptomatis , quæque vlcera nullo liuido colore defædant , ea omnia vlcera curatu facilia sunt , & speratæ salutis : de quibus adhuc in Capitulis subsequenti in particulari dicemus.

De Vlceribus internis Capitis.

CAPIT V.

CEREBRVM & caput hominis , cum sit pars suprema partium omnium humani corporis , & sit figuræ rotundæ , suscipit in se omnes vapores , qui sursum feruntur , ex partibus infernis : hi autem vapores sunt tenuissimæ Mercurij vitæ partes aquosæ , & humidæ , quæ dum spiritu salis denudantur omni , numquam cerebrum caputque offendunt : at sine noxa per emunctoria communia foras pelluntur à facultate expultrice : si verò

detineatur, porique maiores & minores impleantur illo aquoso humore, apoplexia tentatur caput, & similibus morbis frigidis & aquosis, si vero humores illi, qui sursum feruntur ad caput, salis spiritu copioso turgeant, adhærent aliquando membranæ seu meningibus ipsius cerebri, & partibus alijs interioribus ipsius capitis, in hisque coagulatur ipse salis spiritus, & desiccatur, & sua innata facultate corrodit partes, & inflammat, & sic ulcera interna producit. Itaque cum aliquem inuenimus, qui conqueritur de dolore fixo, & permanenti alicuius partis capitis, cum pondere & cum purulento muco, aut cum excremento auris purulento & fœtido, & copioso, & sanioso, tunc temporis suspicandum est, de ulcere interno capitis, quod hac methodo curare poteris. Imprimis obseruata ægrotantis ætate, viribus, & temperamento, regione, & tempore, mittes sanguinem ex cephalica lateris dolentis ad sufficientem quantitatem, & deinde purgandus est ægrotus, puluere Catholico antimonii superius descripto, & ter aut quater repetenda est purgatio, interpositis duobus aut tribus diebus, ab vna purgatione ad alteram: purgato corpore, per quindecim dies sumenda est hæc potio vulneræ, summo mane ieiuno ventriculo, superdormiendo si fieri possit.

℞. succi limonum aut malorum aurantiorum recentis ℥. j. Aquæ cinnamomi ℥. ℞. balsami sanguinis humani, aut carnis humanæ, aut Antimonii ℥. j. olei sacchari ℥. ℞. misce fiat potio, detur mane seruato regimine præscripto. Interim donec curetur affectus cibandus ægrotus alimentis euechymis, & facilis digestionis, & vinum aqua tem-

peratum & dilutum potandum est, & parcè admodum cibandum est, ne vapores copiosi ad caput sursum ascendant, somnusque omni arte conciliandus, & quies summa. Aqua stillatitia radicis recentis Aristolochiæ rotundæ plurimum confert, ea ipsa aqua potest vinum dilui: tinctura etiam Aristolochiæ rotundæ naribus & auribus inspirata, & instillata, aut per vapores assumpta confert ad eandem curam: pars etiam quæ dolet maximè, pilis denudanda est, & balsamis prædictis perungenda, ut per poros cranij vaporatim aliquid eius medicamenti subtilissimi ad vlcus penetrare queat.

Quod si post quindecim dies non cesset affectus, permanentibus in vigore suo symptomatis omnibus, deueniendum est ad aperturam ipsius cranij, beneficio trapani: aperiendum autem est cranium in parte ipsius doloris, suturas cuitando: aperto cranio, balsamo antimonii, aut balsamo carnis humanæ, aut sanguinis, aut alijs similibus compositis balsamis superioribus in capitulis descriptis, perungenda sunt linteamina delicata & tenuia, & vulncri seu cranij aperturæ superponenda, & bis quotidie mutanda, obseruato eodem regimine & custodia, antea præscripta, donec curatum si vlcus omni ex parte.

De Ulceribus internis pectoris.

CAPVT VI.

PECTVS & eius partes internæ, cum nutriantur balsamo naturali quod sale conditur, quod quidem cum aliquando, & in nonnullis hominibus sæpissime turgeat, & calcinetur, suomet calore naturali tunc temporis vlcera, vt in reliquis corporis humani partibus excitat, & producit, quorum differentia dependent ex specie salis vlcus efficientis, aut ex eiusdem diuersa calcinatione seu desiccatione: dignoscuntur autem vlcera pectoris, tussi continua & frequenti quæ ægrotos discruciat, cum pure & sanie simul permixtis, ab ulcere promanantibus, cum dolore paruo & pondere totius pectoris, & febre lenta, & continua, quæ dependet ex communicatione inflammationis partium vlceratarum cum proximo corde, quod dum inflammatur, cæteris corporis vniuersi partibus, febrem suam illico communicat. Rubedo maxima in genis apparet, quod ramus venæ azigos, qui toto pectore extenditur, inflammetur per communicationem partis vlceratæ.

Methodus curandi hæc vlcera, est victus regimen humectans & refrigerans radicaliter, vt vitæ Mercurius multiplicetur, qui salis acrimoniam temperabit, & eum dissoluet, & à sua siccitate & calcinatione priuabit, vnde lac humanum, asini-

num & similia lactinia conferunt valde hisce
vulneribus curandis, quod humido polleant & tur-
geant radicali, quo reficitur & restauratur Mer-
curius vitæ, seu humidum radicale deperditum,
tum à calore præter naturam febris ab ulcere pro-
manantis, tum à sale ipso desiccato, & calcinato,
vulneris causa & materia. Balnea etiam aquæ dul-
cis tepidæ, valde profunt, quia sua abundantia hu-
miditate per poros corporis penetrant, & sal ip-
sum dissoluunt, & eius acrimoniam temperant,
Arcanum autem & secretum tutissimum, & cer-
tum curandi hoc vulcus, consistit in potione fre-
quenti, & continua alicuius humidi radicalis, ali-
cuius mineralis, aut metalli, modo purum putum
illud humidum radicale habeas, omni acrimonia
denudatum. Oleum commune vitrioli modo dul-
coretur rectificando ipsum super limaturam cha-
lybis, arcanum est mirum in curatione huius vl-
ceris, & totius morbi, permiscendo ipsum oleum,
ad quantitatem ꝑ.ß. cum ꝑ. vj. lactis humani, per
mensem continuando potionem: balsamum etiam
sulphuris, seu tincturam eius extractam beneficio
spiritus vini, ex spiritu therebentinæ, qui secum
habet flores sulphuris dissolutos, eius inquam
tincturam, in oleum distillatione conuersam, val-
de etiam conferre asserimus: oleum etiam marga-
ritarum: at omnibus præstant medicamentis olea
seu balsama metallorum dulcia, quæ non solum
vulnera hæc ad laudatam cicatricem conducunt, sed
etiam humidum radicale totius corporis deperdi-
tum restaurant, & reponunt, & salem balsami na-
turalis calcinatum & desiccatum dissoluunt, &
temperant, & ad suum naturalem statum, & tem-

peramentum deducunt, in quibus vera consistit cura horum vlcerum, & hecticæ febris, quam ariduram humani corporis dicunt Medici Spagyrici. Hæc medicamenta omnia, in myrothecio descripta sunt, suis peculiaribus Capitalis.

De Vlceribus internis ventris.

CAPVT VII.

ENTRIS vlcera producantur, ab vni- *De vlceri-*
ca & eadem causa, à qua reliqua causan- *bus internis*
tur vlcera; nam sal balsami naturalis, *ventris.*
est causa vlcerum omnium, quæ in cor-
pore humano oriri possunt; & si diuersa sint &
contraria, illa diuersitas dependet, non ex causa:
at ex diuersitate subiecti, & partiû in quibus fiunt
vlcera, quæ partes, cùm diuersæ sint, & contra-
riæ, operationem causæ variant & mutant, cau-
samque materialem diuersificant & variant, cau-
sæque etiam vniuocæ, secundum subiectorum di-
uersitatem, diuersos producant effectus. Nihilo-
minus cura horum vlcerum, quamuis methodum
habeat diuersam habita ratione partium affecta-
rum, vnica & eadem est, scopum enim habet vni-
cum & eundem, putà temperiem salis, & dulce-
dinem.

Intestina ergo, & omnes aliæ partes, quæ in
capacitate ventris coërcentur, possunt calcinatio-
nem & deficcationem salis balsami naturalis pa-
ti, & eatenus vlcerum omnium multiplicés diffe-
rentias, curatu admodum difficiles, quòd venter

fit centrum totius corporis, in quod, veluti in sentinam quamdam, & cloacam, excrementa omnium humorum demandantur, & deferuntur, & præcipuè salis excrementa, quæ vesicca continentur, & ni partes omnes illæ ventris, humidæ admodum essent, vlcera semper fierent à copioso salis excremento, quod in his partibus continetur, at humiditas harum copiosa partium, salem dissolutum continet, & eius acrimoniam coërcet & temperat, ne partes quas tangit vlceret. Ad curanda ergo hæc vlcera, imitanda est natura, quæ cum hæc vlcera, imitanda est natura, quæ cum hæc partes humidæ naturaliter habeat, humidæ etiam conseruandas oportet, tum regimine victus humido, & refrigeranti, tum balneis tepidis aquæ dulcis: deinde præscripto regiminæ, possunt adhiberi medicamenta cicatrizantia, & desiccantia ipsum vlcus, vt sunt crocus martis, eius tinctura, & oleum: sal dulce & volatile, quod varjis distillationibus & putrefactionibus ex aqua communi elicitor, est absolutum & completum remedium horum vlcerum: oleum ceræ etiam mirum est, in curandis omnibus hisce vlceribus, quod ad quantitatem dragmæ vnius, cum iusculis potest permisceri.

Si vero vlcera sint in intestinis, hæc medicamenta omnia possunt per clysteres, & enemata carminatiua, & anodyna in intestina deferri, & deportari veluti hoc enemate quod plurimæ est efficaciz, in curandis deploratis dysenterijs. ℞. Muscilaginis feminis cydoniorum, aquæ rosaceæ aut plantaginis extractæ ℥. j. butyri recentis ℥. vj. olei ceræ ℥. j. croci martis ℥. β. mumiz vitæ ℥. j. misce fiat clyster inijciatur tepidè bis in die, serò & manè. In my-

rothecio habes hæc omnia medicamenta clarissimis
descripta verbis.

De Viceribus ex influxu astrorum.

CAPVT VIII.

VM vlcera reponantur in morborum
numero, secundum omnes Medicos,
nullo pacto ambigendum quin & ab
astris causari & produci possint: bubo-
nes, carbunculi & dysenteriz sapissime

*De Vlceri-
bus ex in-
fluxu astro-
rum.*

ab astris excitantur, in hac miseriarum valle. Quo-
modo verò & qua occulta rerum efficacia, id effi-
ciatur, demonstrandum venit. Certo certius
est, omnes & quascumque mundi partes, esse ipsi
mundo utiles, & nihil in rerum natura inutile
posse reperiri, ità vt partes omnes huiusce mundi,
inter se inuisibili catena vinciantur, & vna egeat
alterius ope, ad sui conseruationem. Vita quæ
omnibus rebus inferioribus communicatur eget
vita superiori, hoc est cœlesti vita, calore putà cœ-
lesti, vt conseruetur: hinc cœli habere eandem ma-
teriam radicalem, & substantialem cum substan-
tia sublunarium rerum certum est: differentem
tamen & diuersam, ab ipsa nostra substantia, ra-
tione accidentium, quæ in cœlo permanentia sunt,
& incorruptibilia, nobis verò caduca, & muta-
tioni obnoxia. Hæc substantia cœlestis permanens,
& incorruptibilis, est luminis plena: hoc verò lu-
men nihil aliud est, quàm vita, & hæc vita, nil nisi

Vita quid.

calor. Sublunaria quæque in centro suo scintillas aliquas huiusce luminis obrinet, quibus viuunt & subsistunt. Nihilominus tamen adeò excrementis, & tenebris multis obruitur, vt nisi indefinente fluxu & refluxu cœlestis luminis, foueatur & conseruetur, illico extinguitur & pereat: descendit autem in hæc inferiora hoc lumen, seu vita cœlestis, per radios cœlestes, qui per totum aëris spatium sparguntur, & illi communicant vitam hanc è cœlo inspirabilem, vnde nos & viuientia cuncta aëre indigemus, sine quo ne momento quidem subsistere possumus. Calor ergo hic cœlestis, lumen seu vita, quæ nobis aëris medio, è cœlo descendens communicatur, est similis & homogenea radicaliter & substantialiter nostræ substantiæ qua viuimus, alioquin esset incommunicabilis, & nullo pacto vitæ nostræ compereret. Si ergo similis sit substantia, necesse est vt componatur tribus primis substantijs, sale, sulphure, & Mercurio, vti & nostra substantia, seu balsamum nostrum, quo viuimus componitur: at in cœlesti lumine seu calore vitali, hæ primæ substantiæ, sal, sulphur & Mercurius, adeò subtiles sunt & spirituales, vt nisi inter descensum elementis miscantur, & aëris corpus induant, nobis permisceri nequeant: ideò Deus & natura elementa constituit, vt hæc substantia puro elementorum aëreo corpori permisceretur, & ita nostro iungeretur balsamo, inspirationis & transpirationis ope, qua vtuntur viuientia cuncta, & reliqua omnia quæ subsistunt: aërea enim illa vitalis substantia, spiritu cœlesti seu lumine plena, cum admodum subtilis sit, & penetrans, omniâque corpora sublu-

*Vita qua
ratione è
cœlo descen-
dat.*

varia porosa sint, quibus transpirant, adeò per
 poros illos se insinuat illa substantia, & iungitur
 substantiæ radicali mixtorum omnium, ad sui con-
 seruationem. Ad dam & ego quod inter has sub-
 stantias insit magnetica quædam virtus, & occultus
 amor, quo inuicem vincuntur, & se trahunt
 vt suis ipsis potiantur amplexibus: hinc sympathia
 & antipathia rerum omnium dependet, vt in Pal-
 ladio nostro docuimus. Hæc refocillatio seu focus
 exterior & interior ope aëris spiritus cœlesti pleni
 factus, gradus, proportiones, & qualitates balsami
 nostri, & temperamentum obseruat, et quamdiu
 æquatur nostro balsamo, tamdiu sanè viuimus;
 cum verò hæc substantia cœlestis inæqualis est
 nostro balsamo, ità vt sulphur, Mercurius, aut sal,
 prædominium habeant, aut aliqua inficiantur ma-
 ligna qualitate, & sic harmoniam non obseruet,
 cum nostro balsamo, necesse vt nos malè habeamus,
 & ægrotet corpus, quod tali balsamo viuif.
 Itaque si sale redundet, planetarum & corporum
 cœlestium aspectu, quæ radijs suis huic substan-
 tiæ vitali, seu lumini (quod Chymici omnes, spi-
 ritum mundi dicunt) infundunt suam peculiarem
 naturam & vim, præpotentem quidem, & magnam
 pondere & mensura, adeò vt pondere isto præter
 naturam, in spiritu mundi constituto, actiones
 eius peruertantur, & vitalibus contrariant, et ad-
 uersentur facultatibus, cum tamen antea dulci
 harmonia et connexionè trium primarum substan-
 tiarum vitæ admodum nostræ competere, necesse
 est vt fiant morbi varij, secundum varias bal-
 sami nostri alterationes, ab spiritu mundi factas et
 causatas. Si spiritus salis cœlestis prædominetur

*Sympathia
 antipathia
 vnde.*

Sanitas vnde.

spiritui mundi, seu humido radicali, quo viuimus & humidum nostrum fouetur et conseruatur : si prædominetur inquam influxu Saturni, et Martis, qui potissimum salem in omnibus rebus multiplicat, hic spiritus sale Saturni & Martis imprægnatus, et turgens, si nostro humido quo viuimus iungatur, et connectatur, salem nostri balsami multiplicabit, & qualitates suas omnes malignas, aut benignas, in ipsum balsamum immittet: turgens vero sal sua siccitate, humidum omne bibet, & sic calcinabitur et corrosionem et acres mordacesque qualitates adipiscetur, & sic vlcera varia, secundum malignas, aut benignas & varias omnes Saturni, et Martis qualitates, in corpore nostro constituet, et producet, sic fiunt vlcera ab astris in nostro corpore. Quod difficile admodum fuisset intellectu, nisi prædicta omnia latissime explicassem: obscurius enim quàm par sit, dictum fuisset, si tantum dixissem: spiritum mundi, ex astris factum & conflatum, eorumque qualitatibus seu influxibus malignis, aut benignis imprægnatum, nostro balsamo iunctum, constituere vlcera omnia quæ in corpore humano solent oriri, ni latius explicassem conformitatem & homogeneitatem substantiæ cælestis, et nostræ, ex descensu spirituosæ substantiæ cælestis quæ ex astris omnibus, tamquam ex perenni fonte dimanat, ut iungatur nostræ substantiæ, eamque foueat & nutriat, & in ista connexionem, fotu, et nutritione, si spiritus mundi, qui è cælo descendit, maligna aliqua qualitate inficiatur, eadem ipsamet qualitate qua ipsa inficitur, inficit etiam & nostrum quo viuimus spiritum, ex qua infectione dependent

morbi omnes, qui fiunt ex astris, quorum curam fieri impossibile est, dum astra quæ inficiunt spiritum mundi vigent & pollent sua inficiendi potestate. Linquenda est aliquamdiu cura, donec influxus malignus transierit, & mutatus fuerit, & interim membro ulcerato succurrendum balsamis externis, vigorantibus et roborantibus internum membri balsamum, ut resistere queat spiritui mundi, astrorum maligno aspectu infecto, ne dum viget & iungitur nostro, valeat nostrum pervertere, et suis qualitatibus inficere, quod præstare valde arduum est, et Medico summo & peritissimo dignum; nam paucissimi sunt, imò nulli, qui hæc omnia cogitent. Cùm ergo in aliquod vlcus incurabile incidet, quod spernit medicamenta balsamica interius sumpta, & exterius applicata curandi capacia, certum tibi sit, & notissimum, constellationem quamdam, quæ huic vlceri prædominatur, curationem illius retardare, & impedire, quod causas eiusdem vlceris materiales & efficientes, foueat et multiplicet. Itaque omnis cura adhibenda est, ut planeta talis seu constellatione nobis nota sit, & postquam cognouerimus ipsam, quærenda est constellatio quædam terrestris, hoc est mixtum quoddam, quod correspondeat cælesti constellationi vlcus causanti, in cuius balsamo, seu interna eius essentia, consistet absoluta vlceris huius cura. Ut verbi gratia detur homo temperamenti melancholici, nigri capillitij, nigræque faciei, taciturni eloquij, & rari, incessusque grauis, qui cancro aliquo maligno afficiatur, in aliqua sui corporis parte. Saturnus absque dubio erit planeta dominans, & infun-

dens suam malignitatem tali ulceri, & eius curam retardabit & impediet, itaque Medicus prudens & doctus, recurret ad plumbum quod est Saturnus terrestris, & correspondet omnino Saturno cœlesti, eiusque malignitatem temperat & fręnat; itaque elicit oleo seu balsamo dulci ex eius substantia, curam certissimę absoluet huius cancri, & maligni saturnini ulceris; vel confugiet tamquam ad sacratissimam anchoram, & tutissimam, ad balsamum auri seu solis, qui correspondet omnino soli cœlesti & habet homogeneas virtutes & efficacias: nam sicut sol cœlestis suo aspectu & conjunctione refręnat, & temperat suo benigno lumine & vitali omnes planetarum malignos aspectus, et influxus; sic & aurum suo benignissimo & vitali nectare, omnes qualescumque sint humorum malignos affectus, astrorum spiritibus impregnatos, moderat & lenit: sic aurum potabile, verum & legitimum, non fucatum nec putabile, curabit omnes internos, et externos affectus.

*Remedium
omnium
morborum
quale.*

Primum, verum, legitimum & potabile aurum, est Elixir Arabicum, seu lapis Philosophorum antiquorum, cuius qui habent notitiam Dij potius haberi merentur quàm homines; hæc enim cognitio Angelos potius decet, et Deum, quàm homines: Paratur autem ex antiquorum omnium Philosophorum qui hunc lapidem viderunt, et fecerunt sententia, ex humido interno radicali metallorum, quod & Mercurius dicitur, cuius essentia seu liquor perennis, terrestrem quamdam substantiam fixam continet, quę eius aurum & sulphur dicitur, quę quidem substantia terrestris in suo humido coctis, putrefacta, et ad puram substantiam redacta,

redacta, verum est aurum potabile antiquorum cuius ope, vita in nostris corporibus inuitis morbis cunctis retineri potest, & multiplicari, & iuentus conseruari in suo vigore, de cuius virtute, & operatione, eiusque compositione totum Palladium nostrum refertum est, & adhuc Deo fauente, Panchymicum in lucem dabimus, quod lucem adhuc maiorem & ampliorem de eius compositione Chymicis omnibus dabit.

Sunt tamen & alia auri essentia, seu tinctura, quae eliciuntur ex auro communi, quae auri potabilis nomen, falso apud vulgus Chymicorum sibi vendicant, quae quidem magni sunt momenti ad curam omnium morborum, non tamen sunt aurum potabile antiquorum; imò quid multò vilius: non tamen ego eas reprobo auri essentias, at magni facio, & praecipue essentias has, quae parantur ex auro communi calcinato, & soluto in spiritu salis communis, à phlegmate suo vindicato, vel auro tonanti soluto, in eodem spiritu salis, vel ex auro communi foliato, cum oleo vitrioli rectificato, & à suo phlegmate depurato, cum illo enim oleo per digestionem satis leuem tinctura rubicundissima ex auro elicitur, quae magni est valoris in vlcere cuiuscumque curatione modo dulcoretur ex infusione limaturae chalybis in ipsum oleum vitrioli, quae limatura eius tincturam multiplicat, & cicatrizandi virtutes.

De Ulceribus Simplicibus.

CAPVT IX.

De Ulceribus simplicibus.

EDICI Spagyrici vlcus dicunt simplex, quod causatur à sale simpliciter corrosiuo, nulla alia maligna qualitate prædito : nec vlcus vlllo alio symptomate circumuolutum. Vlcera hæc simplicia proueniunt ex sale balsami naturalis abundanti, qui copia sua desiccatur & coagulatur suomet naturali calore cumque coagulatus est, & desiccatus, ab harmonia & temperamento reliquarum duarum substantiarum sulphuris putà & Mercurij balsamum naturale constituentium, separatur & disiungitur, & à facultate naturali expultrice amandatur in aliquam corporis partem, ibique magis ac magis desiccatur & calcinatur, & sic corrosionem acquirit & vlcerat partem, in quam amandatur, simplici vlcere, si sal nulla alia maligna qualitate, quam simplici corrosionem afficiatur. In omnibus corporis partibus. Hæc vlcera simplicia possunt oriri, quia in omnibus partibus, tam internis quam externis potest sal superabundare, & calcinari suomet calore : hinc oriuntur omnes herpes, serpigines, scabiosa lues, & cæteræ simplices cutaneæ excoriationes, quando sal naturale balsami nostri abundans, eius subtilissima pars sublimatur ad cutem, ibique desiccatur, pruritus excitando, & pendentim cutem excoriando, cum

aliqua carnis subiacentis parte. Quòd si sal sit fixior, & crassior, profundè magis vlcerat, non tamen facit differentiam vlceris simplicis, modo nullis alijs qualitibus, quàm simplici corrosione partes afficiat, nec proinde methodum curandi mutant, sed ijsdem & similibus omnino balsamis, & medicaminibus curari possunt. In primis obseruandum est in eorum cura, vt alius expurgetur crassioribus excrementis, vt sal & tartarus à natura in locis segregatus & depositus expurgetur: Expurgata aluo, deueniendum est ad phlebotomiam, vt misso sanguine calor naturalis temperetur, & balsamum naturale frigidius multo quàm antea reddatur, & ita sal quòd inibi later, abundans, non desiccetur & coaguletur, vtpote frigidiore facto balsamo, quòd frigiditate sua & humore, salis caliditatem & siccitatem temperabit eiusque acrimoniam vincet: præscripto deinde victus regimine humectante & refrigerante, balsamum adhuc frigidius reddetur, & sic salis acrimoniam fortius vincet, & dissolutum intrà limites sui temperamenti contrinebit; si enim tale permaneat impossibile est, vt vlcera vlla producat & constituat. Vtus lactis, & feri lactis maximè confert ad hanc rem obtinendam, balnea etiam aquæ dulcis tepidæ plurimum conferunt ad acrimoniam salis balsami naturalis contemperandam. Purgationes verò minimo sunt, & debent esse in vsu, quia calfaciunt naturale balsamum & calorem augent præter naturam in corpore humano, beneficio cuius sæpius qui scabiosi sunt, scabiosiores euadunt, quod calor præter naturam auctus, in corpore desiccet & caleinet sal corporis, & amā-

det in superficiem cutis, ibique scabiem producit: confert tamen hac in parte alium habere fluidam, & laxam: at id procurandum est clysteribus emollientibus, & prunis dulcibus in cœna sumptis ante omnes alios cibos. Postquàm hæc omnia facta fuerint, balsamum sulphuris sufficit ad ulcuscula illa cutanea curanda, aut aqua sclopetaria, vel aqua in qua cuprum candens sæpissimè extinctum fuerit, vel viride æris ebullierit, de qua aqua laudandum est sæpè in die vlcus.

De Viceribus complicatis.

CAPVT X.

De Viceribus complicatis.

OMPLICATA vlcera differunt toto cœlo à simplicibus, secundum Medicorum Spagyricorum sententiam, beneficio symptomatum quæ à sale causantur, dum præter simplicem calcinationem, & corrodingi facultatem malignis quibusdam qualitatibus astralibus, aut alijs afficiuntur, quæ inficiunt vlcera, & complicata cõstituunt multis varijsque symptomatis, vt inflammatione maxima, tumore magno, duritie maxima, sanguinis seu balsami naturalis fluxu, fœtor & dolor maximus, & partis vlceratæ torpor, & multa alia symptomata quæ immediatè non dependent, à corrosione ipsius salis vlcus causantis, sed ab intemperie quadam maligna ipsius salis quæ trahit in intemperiem aliam, Mercurium & sulphur, duas alias substantias balsamum naturale consti-

zuentes, quæ quidem dum intemperatæ sunt, aut corruptæ, varia symptomata vnà cum sale, in vlceribus constituunt, & sic complicata oriuntur vlcera: ex eodémque sale simplici possunt etiam oriri vlcera complicata, quia in ipso sale simplici, possunt ab astris, & ab alijs causis procatharticis introduci aliæ qualitates, præter simplicem corrosionem, vt sunt omnia enumerata symptomata.

Itaque vlcerum omnium complicatorum causæ coniunctæ, & materiales sunt sulphur, Mercurius & sal; sal autem est causa principalis & primaria, quia ab hac sola causa, sulphur & Mercurius fiunt aliæ duæ causæ: nam à sale corrumpuntur & alterantur, ita vt vnà cum sale iungantur in perniciem vlceratæ partis, omniaque symptomata supradicta, quæ complicata constituunt vlcera dependent ex his prædictis causis alteratis & corruptis.

Vt verbi gratia, inflammationes quæ sunt in vlceribus complicatis, ex alteratione sulphuris balsami naturalis dependent: inflammatur autem sulphur & excandescit ex nimia corrosione partis quam sulphur nutrit, & fouet in suo esse naturali; non potest enim pati solutionem continui vehementem, & acrem, quin excandescat partis sulphur: Tumor autem magnus & excessiuus in vlceribus complicatis dependet ex abundanti Mercurio, qui affluit parti, tum ad sedandam inflammationem & compescendum ignem, tum ad moderandam salis acrimoniam ne corrodeat partem affectam, ibique in molem accrescit, & aliquando concrefcit ab spiritu salis copioso, in lapideos mo-

dulos, unde duri & callosi fiunt tumores: fluxus verò sanguinis & balsami naturalis fit, ex partis venis (quæ sunt in parte affecta) à sale corrosis, unde etiam & dolor dependet. Torpor verò & fœtor maximus qui aliquando & sæpius reperiuntur in vlceribus, fiunt à sulphure corrupto & alterato, quod dum priuatur spiritu vitali, atram redollet memphytim, & partem sensu priuat, sua narcotica substantia.

Curantur autem hæc omnia symptomata, & eorum causæ tolluntur sequenti methodo. In primis deueniendum est ad regimen victus refrigerans & humectans, vt salis acrimonia temperetur, & mutetur totus corporis habitus: deinde ad phlebotomiam, & balnea aquæ dulcis tepidæ, ad eundem scopum attingendum: Sic enim causæ antecedentes vlcerum complicatorum tollentur. His sublatis causis, ad topica deueniendum remedia, vt pote, ad inflammationem tollendam vtendum est butyro saturni, superius descripto, vel sulphate vitrioli, quod in eius dissolutione colligitur in forma spumæ deauratæ, quæ spatula lignea colligitur, & cum albumine oui cogitur, & vlceribus inflammatis superimponitur, vel ex spiritu narcotico vitrioli, qui ex eodem vitriolo calcinato & spiritu vini simul mixtis, & in vitro clauso, per mensem putrefactis separatur: hic spiritus mirum est arcanum ad inflammationes omnes sedandas, & dolores omnes, non solum vlcerum, sed etiam arthritidis ipsius: aquæ etiam quæ eliciuntur per distillationem ex alumine, & ex oleo vitrioli, quod putret & fœtet maximè, miram habent efficaciam in sedandis doloribus & inflam-

mationibus vlcerum omnium.

Durities vero & callositas curantur spiritu salis communis, permixto cum oleo vitellorum ouorum, vel cum oleo ceræ rectificato, vel cum oleo Philosphorum seu laterino; scætor verò tollitur cum balsamo Aristolochiæ rotundæ, ex lotione eiusdem Aristolochiæ tincturæ, aut ex spiritu salis. Torpor verò curatur, ex lotione vlceris cum oleo tartari, & spiritu vini, simul permixtis: deinde perungenda sunt vlcera oleo roris marini, aut saluiæ, aut petroleo naturali.

Curantur autem hæc omnia symptomata quamuis varia sint & à diuersis causis dependant, vnico balsamo, auro scilicet potabili superius descripto, quod non est, quid putabile & fictitium, vt quidam Medicorum nomine tenus, falsissimè purant, & nimis stultè: nam quod ego ipse vidi & multoties feci, fideliter testari possum, præter rationes naturales, quæ possunt omnibus doctis viris, hanc naturæ potestatem & facultatem ostendere facilem: at multi sunt aded stulti, vt putent impossibile omne, quod ipsi nesciunt: quasi verò omnis naturæ potestas, eorum coërceatur cerebro. Itaque ego iterum assero vlcera omnia posse curari auro potabili supradicto: arcanum etiam sanguinis humani, quod docuimus in myrothecio nostro, vires huius auri potabilis æmulaturum, maximi est momenti in curandis omnibus cutaneis affectibus: hæc sola medicamenta merentur, vt Chirurgi omnes, assiduè in pyxide aurea gestent, & non putrida illa quæ vulgariter solent afferri.

De Ulceribus ex defluxione.

C A P V T X I.

*De Ulceribus ex defluxione.**Fontes unde fiunt in macrocosmo.*

VLCE RA quæ dependent ex defluxu humorum, dicuntur à Chymicis fontanea vlcera, quòd hæc vlcera imitentur fontium scaturigines in macrocosmo: nam cum homo microcosmus dicatur, & compendium totius naturæ, debet aliquid reperiri in homine, quod respondeat fontibus macrocosmi. Fontes autem in macrocosmo dependent ex humiditatibus superfluis quæ in terræ cauitatibus & poris eius magnis & paruis reperiuntur, quæ impetu quodam ad superficiem terræ pelluntur ab spiritu mundi, qui perpetuo ad generationem rerum omnium terræ poros permeat omnes: hæc autem humiditates superflue occludunt poros terræ, & claudunt, adeo vt spiritus huius mundi quotidianus & assiduus impediatur aditus, & commune commercium. Itaque illa occlusionem crescit spiritus, & multiplicatur donec sufficiens sit, vt cum violentia pellat illas humiditates superfluas ad terræ superficiem, ex quibus fiunt fontes varij qui fluxus & refluxus, habent, vt in Palladio nostro clarius ostendimus: sic & in hominẽ fieri solet; nam humiditates superflue seu serositates, vt aiunt Galenistæ, dum à balsamo naturali separantur, & à facultate expultrice foras amandantur, pellente spiritu vitali mi-

crocismi ; tunc temporis si illæ humiditates inueniant in aliqua parte quantitatem salis separati & desiccati, eum dissoluunt & vlcera partem per quam exitum habent : aut illæ humiditates possunt exeundo colligere vndiquaque sal corporis, si abundans sit, & secum deferre, & in exitu corrodere partem, per quam exeunt : sic fiunt vlcera in extremitate penis, & in collo vesicæ, & in alijs partibus corporis, in quibus sal aliquod separatum reperitur, ibique humiditas adueniens, sal illud dissoluit, & cutem aperit, & vlcus facit. In cuius cura duo consideranda sunt, humiditas primo desiccanda, & auferenda, & sal deinde auferendum, aut temperandum : in quibus obtinendis Medicus debet imitari actiones naturæ in macrocosmo, in desiccandis fontibus, fluuijs, & aquis stagnantibus ; sol etenim suo multiplicato calore tempore æstatis, & fontes & fluuios, & aquas stagnantes desiccet, & disperdit ; itaque similiter excitanda est æstas in corporibus vlcera ab vlc-

*Methodus
curandi vlcera
fontanea.*

ribus ex defluxione, vt sol vitalis noster excitet, & multiplicet suum calorem & hæc faciat : hoc autem impetrabimus sequenti methodo : Mittemus sanguinem secundum vires & ætatem ægrotantis ; deinde præscribemus illi victum calidum, & moderate siccum ; Assis vtetur, non elixis : purgabitur frequenter purgatione sequenti ℥. Cremoris tartari ʒ. j. Syrupi rosati laxatiui spagyricè præparati ex succo rosarum depurato ʒ. β. Aquæ stillat. Mercurialis ʒ. j. Misce, fiat potio : iteretur frequentissime, & sumatur manè ieiuno ventriculo, serua- ro regimine & custodia. Deinde vtatur per quindecim dies manè ieiuno ventriculo superfudando

quartum fieri poterit, potionem sequenti ℞. Tincturæ ferri ℥. β. Aquæ cardui benedicti ℥. j. Syrupi de fumaris, ex succo eius depurato præparati ℥. β. Auri tonantis ℥. j. Spiritus vini, tinctura malorum aurantiorum imprægnati ℥. iij. Misce, fiat potio sudorifica, quam sumet summo mane, coopertus in lecto, expectans sudorem quantum fieri poterit. Hæc medicamentis procul dubio, exsiccabuntur ulcera ex defluxione, quia hæc medicamenta excitant & multiplicant calorem nativum nostrum, & aptum reddunt, ut desiccat, & consumat superfluas humiditates in corpore nostro stagnantes; & his desiccatis & consumptis, ulcera se ipsa agglutinant & cicatrificant balsamo naturali partis ulceratæ operante, quod ut citius fiat ego consulo ut ulcus lauetur sæpissime aqua communi, vel aqua sclopetaria, aut tinctura Martis, seu ferri.

De Ulceribus leprosis.

CAPUT XII.

De Ulceribus leprosis.

IN his ulceribus leprosis sal quod est eorum causa efficiens, & materialis, habet præter simplicem corrodingi facultatem, quam ex sui ipsius calcinatione & desiccatione obtinet, corruptionem & alterationem peculiarem suæmetipsius substantiæ; qua corruptione & alteratione priuatur spiritu vitæ, tartareamque acquirit substantiam omnino

terream, & fœculentam : beneficio cuius inficiuntur & reliquæ duæ substantiæ balsami naturalis, Mercurius scilicet & sulphur : nam cum sal balsami naturalis sit causa conseruationis ipsius, & partium omnium : si corrumpatur, corrumpi & necesse est reliqua cuncta, quæ à solo sale conseruabantur. Itaque in leprosis corrumpitur omnino substantia tota humidi radicalis, & proinde mirum non est si aded deformes sint, cum toto corpore tuberosi & vlcerati sint propter salis vniuersalis balsami naturalis absolutam corruptionem. Quod sal ita corruptum & alteratum terreni & fœculenti tartari naturam imitatur, reliquæque substantias, Mercurium putà & sulphur conuertit in tartaream & fœculentam substantiam, & sic balsamum omne, tum proximum, tum futurum, tartareum quid est & fœculentum, aded vt non permittat liberale commercium spirituum animalium & non detur copiosus aditus spirituum animalium, in partes omnes corporis leprosi: vnde sensu sunt obtuso, & hebeti prorsus, & adhuc magis ac magis corruptione inficiuntur nectareo illo volatili balsamo priuatæ partes : quamobrem cura eorum valde est difficilis, imò impossibilis, dum lepra est omnino confirmata, hoc est, dum substantiæ omnes balsami naturalis, à sale naturæ corrupto, & alterato corrumpuntur, & alterantur, tunc temporis eorum cura æquè difficilis est ac resurrectio mortui in vitam, cum oporteat reficere, & reparare partes substantiales vitales deperditas omnino, & corruptas, vnde talis reparatio est potius recreatio, quàm curatio & soli Deo conuenit: & propterea solus in hac miseriarum valle curauit

hos morbos miraculo, vt ostenderet, quod creator esset rerum omnium, & verus Deus potens reparare, & reficere solo suo verbo ea omnia, quæ corruptio mundi infecerat & vastauerat, in his omnibus quæ ipse creauerat.

At dum balsamum naturale non ità centraliter corrumpitur, at aliquo modo alteratur, in suo sale, tunc temporis potest reparari illa alteratio, & refici omni ex parte, medicamentis quamplurimis, ità vt ni curaretur in lepram absolutam, & confirmatam incideret, qui tali salis sui corruptione afficeretur. Itaque ad curationem ergo ipsius corruptionis sic procedendum. Præscripto victu humido & refrigeranti euchymo, seu boni succi, mittendus est sanguis è basilica brachij dextri, in parua quantitate viribus & ætati ægotantis correspondente. Et iteranda est phlebotomia ista singulis mensibus in plenilunio: deinde statim singulis etiam mensibus in plenilunio post phlebotomiam, purgandum est corpus antimonio, aut ex Mercurio sublimato, super antimonium quod est sublimatum albissimum, & potentissimum arcanum ad lepram, & veneream luem quamcumque expurgandam: hic autem sublimatus Mercurius præparatur per cohobationes multoties facta, Mercurij crudi super antimonium crudum, donec vnà cum floribus antimonij ascendat Mercurius, in crystallos pellucidas: dosis huius sublimati est dragma vna, in conserua rosarum: purgat lentissimè per inferiora tantum, sed renouat maximè totum sanguinem. Idem etiam præstat tinctura antimonij extracta beneficio aceti ex oleo antimonij extracti, vt declaratum est superius. Præ-

star autem omnibus hisce remedijs aurum potabile nostrum, supradictum: quintam etiam sanguinis essentiam valde probamus, & reliqua cuncta quæ ex sanguine humano eliciuntur Spagyrica arte, & omnia extracta, tincturæ & essentiæ, quæ ex serpentibus, & præcipuè ex vipera eliciuntur, mirum enim faciunt in renouandis corporibus leprosis: aurum etiam tonans & fulminans maxime etiam confert, dosis eius est ℞. j. in aqua cardui benedicti, aut vlmariæ.

De Ulceribus venereis.

C A P U T XIII.

ULCERA venerea nullo pacto differunt ab alijs, vlceribus secundum causam efficientem, & materialem essentialiter, hoc est, ex essentia, & substantia ipsius causæ; sed secundum quædam accidentia, quæ huic peculiariter causæ adueniunt, vt corruptio insignis balsami naturalis futuri, hoc est sanguinis & cambij, & corruptio naturalium spirituum, beneficio quorum hic morbus fit contagiosus: nam spiritus seminales qui naturales sunt constant ex tenuissima sulphuris Mercurij & præcipuè salis substantia; turgēt enim spiritus salis in hoc spiritu seminali, vnde est illa ingens titillatio & voluptas toti corpori communicata. Spiritus inquam, hi cum egrediuntur è corpore per vias communes & generationi destinatas, dum homo

De Ulceribus venereis.

Vndenam morbus venereus.

suo simili iungitur, non ad sui similis productionem & generationem, sed ad voluptatem & delicias in quibus ob fragilitatē carnis, volutatur: ideo repetit actus illos ut voluptate sua inebrietur; quibus tandem tamdiu repetitis ob humiditatem partium generationi dicatarum & calorem sepe naturalem corrumpitur semen in sua substantia, & spiritus inficiuntur, & infecti regrediuntur ad fontem, nempe ad hepar, ibique sanguinem & spiritus naturales reliquos inficiunt, & ab hoc fonte, totum corpus inficitur: homo autem sic infectus, aut mulier, si cum altero rem habeat veneream, inficit eum simili infectione, per contactum seminis & spirituum naturalium infectorum, qui suos similes illico aggrediuntur, & inficiunt: calor deinde naturalis per facultatem expultricem excitatur ad expurgationem illius infectionis unde desiccatur & calcinat salem balsami naturalis, desiccatumque ad cutem pellit, ibique vlcuscula rotunda rubea crustacea excitat. Tunc aliquando si materia corrupta maximo abundet sale, & pellatur ad superficiem cutis, decidunt pili, quia sal corrodit & causticat radices pilorum, unde fit eorum casus. Si vero hæc eadem materia quæ ad cutem amandatur, non tota ad cutem, sed ad centrum corporis, hoc est ad imum musculorum, nervorum & tendinum & periostiorum amādetur, tunc fiunt dolores ingentes & crudeliores arthritide, ex corrosione illarum partium ab ipso sale; hoc autem fit, dum tota materia luis venereæ non ad cutem & superficiem corporis cogitur, propter crassitiam suam & tartaream eius naturam, quæ non potest à calore naturali corporis sublimari ad partem

res superiores. Itaque crassior redditur, & fixior, & proinde acrior & mordacior fit coquitur enim à calore semper sal, vnde dolores illi crudeles, & atroces. Hæc deinde materia pederentim coalescit in tophos & nodulos, qui curationem difficiliorem multò reddunt, imò incurabilem medicamentis vulgaribus. Ab hisce causis internis dependent vlcera venerea. Causæ verò externæ à quibus etiam dependere possunt, sunt vel contactus externi infectorum hominum cum non infectis, solo enim contactu vt accubitu, potione in eodem vitro non loto, vel vase aliquo alio potest contrahi hic morbus, quia spiritus naturales per poros corporis dimanant semper ab illis corporibus infectis, & iunguntur alijs spiritibus, vnde non infectus (aut per inspirationem, aut per insensibilem transpirationem: nam spiritus hitorum permeant corpus) contrahet hunc morbum.

Sunt & aliæ causæ externæ huius morbi, præter contactum contagiosum alicuius infecti; hæc autem sunt astrales, & influxus cœlestes, beneficio spiritus mundi, qui recipit in se primò, & immediatè malignos, & peruersos planetarum radios, & influxus, & sic spiritus ità infectus, aëre mediante corpus nostrum ingreditur, & nostro spiritui, quo vivimus iungitur, & ità inficit illum infectione, quam ab astris recepit: quod naturaliter contingit, apud Indos, vbi Gaiaci quantitas crescit, theoriam hanc testari potest, ibi enim hic morbus epidemicus est, & regionalis, inficit natales omnes, tamquam quædam pestis: ideò benigna natura, vbi malum natale, ibi posuit patrium

remedium. Quod & in nostris regionibus, & per totam Europam solet etiam euenire in morbillis, & variolis, quæ vlcuscula sunt ab astris descendia, & pueros omnes, vnà vice saltem in vita inficientia; Spiritus enim mundi, tali peculiari influxu astrali infectus, inficit balsamum naturale puerorum, & infectum balsamum tali lue ebullit, vt eam expellat ad cutem, in qua fiunt illa vlcuscula, vniuersam puerorum cutem defœdantia. Sic & in Indicis regionibus, spiritus mundi afficitur peculiari astrorum influxu producendæ lue venereæ idoneo & capaci. Itaque ab spiritu deinde mundi afficitur, & contaminatur balsamum naturale Indorum, & hinc oritur lues illa venerea, quæ tamdiu fuit à Medicis ferè omnibus incognita, & curatu impossibilis, quam lepræ & elephantiasis speciem esse assero, propter corruptionem vniuersalem, & insignem, quam inducit in totum corporis humani balsamum & suauissimum vitæ nectar: quid enim lepra est, quàm corruptio insignis, humidi radicalis vitæ nostræ? Quid vero lues illa venerea, quàm id ipsum? Vnde etiam medicamenta quæ lepram eurant, luem etiam veneream mundant, vt videre est inferius in curatione istius morbi.

Medici Galenici non probabunt vllatenus huius morbi theoriam; in eo potissimum quod asseram spiritus humidi radicalis nostri corruptioni esse obnoxios, imo etiam spiritum mundi, quem omnes Philosophi incorruptibilem, & inalterabilem dixerunt, ex ætherea substantia & cælesti, quæ fiunt & componuntur, quæ quidem substantia inalterabilis est, ex copia sui ignis innati, quo er-
get.

get. Respondemus spiritum mundi, & spiritus nostros quibus viuimus, spiritusque aliorum mixtorum esse quidem in simplici sua substantia ætherea & cœlesti incorruptibiles; at quatenus permiscentur elementis, vt vitæ nostræ profint, eatenus corruptibiles sunt, quia corpora sunt elementaria, vt corpori nostro elementari iungantur, & cæteris profint mixtis: itaque nullatenus mirandum est si cum Medicis Spagyricis admittā corruptionem, & alterationem spirituum nostrorum, quibus viuimus, & cætera elementorum mixta conseruantur & fiunt, quod hi spiritus antequam fiant idonei conseruandæ vitæ nostræ, oportet vt iungantur elementis, & fiant quid corporeum elementare; id autem corruptibile est, non ratione primæ suæ substantiæ cœlestis & ætheræ, sed ratione secundæ, & elementaris: illæ autem substantiæ simul sumptæ & vnitæ, fiunt vnum quid corruptibile, & alterabile, vt possit mutari in nostram substantiam. Obiectione prædicta soluta, possumus iam ad curam absolutam huius morbi peruenire. Si sit ergo corruptio vniuersalis trium substantiarum balsami naturalis, salis sulphuris, & Mercurij, cum corruptione & alteratione spirituum vitalium, & calcinatione & deficcatione salis balsami naturalis, ita vt lepram imitetur: si non absoluta, & integra sit corruptio, & alteratio trium substantiarum possumus sequenti methodo tanto succurrere malo.

In primis nutriendus & alendus est ægrotus alimentis boni succi, vt caponibus, palumbis, columbis, alaudis, coturnicibus, perdicibus, & alijs eiusmodi, quibus omnibus parcè admodum vtentur.

K

dum est, ne stomachus cruditatibus impleatur, quibus potissimum vigente morbo abundat: itaque commodum erit singulis hebdomadis has scrofitates, & stomachi cruditates medicamento vomituo euacuare, vt sale vitrioli, vel antimonio optimè præparato, deinde aqua theriacali singulis matutinis horis sumpta roborandus est ventriculus. Præscripto hoc vitæ regimine, mittendus est sanguis è basilica brachij dextri, ad quantitatem viribus ægrotantis, regioni, & ætati illius correspondentem; copiosa debet autem esse hæc phlebotomia, ne tamen ægrotus debilitetur, per vires iteranda est, vt sanguis omnino corruptus extrahatur, & tandem renouetur, medicamentis alijs sequentibus: Præscribetur per mensem integrum, si pertinax sit morbus, sequens potio ℞. Aquæ cinnamomi sudorificæ, distillatæ (ex partibus æqualibus vini optimi, cinnamomi, & ligni Gaiaci) ℥. iij. Antimonij sudorifici, seu pulueris bezoartici mineralis ℥. Lapidis bezoartici naturalis grana quatuor, misce fiat potio, vtatur per mensem, manè sumendo, ieiuno ventriculo, supersudando, quantum fieri poterit, in lecto optimè coopertus. Post sudores purgandum est corpus, ab humoribus crassis & tartareis quibus abundant hi ægrotantes; erit autem eorum purgatio ex Mercurio præcipitato cum oleo vitrioli, aut oleo sulphuris, quòd si amalgaueris Mercurium cum auro, & illud amalgama fixaueris, aut saltem coagulaueris cum oleo sulphuris, per coobationes ter aut quater iteratas in alembico, aut in retorta, habebis Mercurium præcipitatum purgatiuum optimum, qui eluendus est ab acritudine olei sulphuris lotioni-

bus quamplurimis, aqua dulci factis donec dulcescat: dosis eius erit grana duodecim ad quindecim in conferua rosarum.

Datur & alia Mercurij præparatio quæ radicitus tollit malum hoc, seu lepram hanc veneream: fit autem sequenti methodo. Capiatur Mercurius sublimatus vulgi, & coniungatur cum æquali quantitate salis communis depurati & dealbati deinde sublimetur Mercurius & septies iteretur hæc sublimatio, renouato & mutato singulis vicibus sale communi: deinde super illum Mercurium ita præparatum ponatur ad eminentiam quatuor digitorum, spiritus salis communis, & digerantur simul in matraccio oprime clauso in cineribus tepidis per quindecim dies. His transactis auferatur spiritus salis per inclinationem, & reponatur nouus, donec tota Mercurij substantia soluat: hæc soluta distilletur per retortam in cineribus; deinde in balneo mariæ separetur spiritus salis qui primo egreditur: deinde in cineribus pelletur Mercurij substantia, quæ potest rectificari ad maiorem penetrationem. Aliquando ascendit in puluerem albissimum, & tenuissimum, at statim soluitur in aquam: hæc aqua rectificata donec nullas emittat feces, potest, estque capax curandi hunc morbum. Cui adhuc si addas aliquid auri tonantis soluetur statim, & præstantius fiet remedium, aut si addas aurum foliatum, extrahet tincturam ad eundem effectum præstantissimam, & huic soli medicamento debetur cura huius lepræ venereæ absoluta, & radicalis: Ideo prudens & doctus Medicus debet omni cura adhibita, habere hoc præstantissimum medicamentum, quo glo-

riam & laudem sibi comparare poterit, modò obseruet cætera prædicta, in hoc prædicto capitulo; regimen puræ victus præscriptum, & phlebotomiam, & diætâ, & reliqua cuncta: deinde præscribat hoc medicamentum ad curam absolvendam.

De strumis, seu scrofulis.

C A P V T X I V.

De strumis.

LCERA quæ strumæ seu scrofulæ dicuntur vulgariter, à Chymicis dicuntur vlcera vitrea, quod à nitro præter naturam corporis humani fiant; sunt enim quamplurimæ species salis in corpore humano, nitrum verbò copiosum est, & in communi suo emunctorio, quod est renes, & vesica, foras expellatur, hæc vlcera parit. Nam fertur vndiquaque per totum corpus per medias serositates Mercuriales, quibus omne corpus turgit, & potissimum cerebrum, in cuius emunctorio, natura ipsa constituit glandulas quasdam tamquam spongiâs ad attrahendas illas serositates, & digerendas, & foras per insensibilem transpirationem detrudendas. Quod si calor illarum glandularum, & facultas innata imbellis sit, serositas crescit, magna in copia, & coagulatur, beneficio salis nitri quo turgit in globulos & nodulos; non secus ac nitrum in magno mundo: deinde sal istud coagulatum pederentim calore suo, & partis in qua coagulatum est, acrimoniâ

acquirat, & adurendi potentiam, qua cutem rodit, & causticat, unde fiunt hæc ulcera.

Causæ externæ horum ulcerum sunt alimenta *Causæ strumæ* omnia, quæ turgent & abundant sale, quibus si *morum.* nutriamur sal nitrum corporis multiplicatur & crescit; unde videmus animalia omnia quæ utuntur alimentis putridis, tartareis, & feculentis hæc sola esse obnoxia prædictis ulceribus, ut sunt porci & homines, quod utantur omni genere alimentorum, & quod copiosè edant; sic enim eorum tartarea excrementa multiplicantur, ac proinde sal præter naturam balsami naturalis, ex quo hæc ulcera fiunt: unde possunt definiri hæc ulcera, sequentibus verbis. Strumæ seu scrofulæ sunt, ni- *Scrofularum defini-* trum præter naturam balsami naturalis, separatum *tio.* & amandatum, in emunctoria communia partium nobilium, aut in alias aliquando partes, ubi coagulatur in topfos & nodulos lapideos quasi, qui successu temporis ab acrimonia salis fiunt ulcera cancrofa & phagedenica.

Curatio horum ulcerum dependet ab ablatione, *Curatio* aut diminutione salis illius nitrosi, præter natu- *strumarum.* ram quod in balsamo naturali residet, & crescit, ut causa antecedens tollatur: Tollitur autem sal istud, aut diminuitur, victus regimine euchymo, & purgatione ex Mercurio superius præparato, singulis mensibus in plenilunio iterata: potest etiam ante purgationem, aut post celebrari phlebotomia, ætati, & viribus ægrotantis correspondens. Oleum etiam Mercurij seu eius essentia, superiori capite descripta & præparata, præstat omnibus remedijs, ut humorum omnium saburram è corpore horum ægrotantium sine noxa expellamus suffi-

cit etiam istud oleum vt ad cicatricem laudatam
 vlcera hæc omnia perducamus, modo admiscea-
 tur oleo vitellorum oui, & sic vlceribus superim-
 ponatur repidè: debent tamen prius hæc vlcera la-
 uari & abluï, bis aut ter in die, spiritu nitri aut spi-
 ritu falis communis, & his solis medicamentis Deo
 dante exterius applicatis, & interius assumptis
 possunt certissimè curari hæc vlcera.

De Tinea.

CAPVT XV.

De Tinea.

TINEA est vlcus peculiare capitis cru-
 stas ficas & aridas, & squamosas pro-
 ducens, coloris albi, & aliquando
 subcrocei. Hæc vlcera dependent à
 sale vitriolato præter naturam balsami
 nostri; vitriolum enim in magno mundo, dum
 fortissimè calcinatur igne, modò ab excrementis
 suis terreis & argillosis sit desecatù coagulatur in
 squamosam massam albam & subflauam Sic & in
 paruo mundo, vitriolum dum separatur à balsa-
 mo corporis nostri, tendit ad cutem, ibique coa-
 gulatur in squamosam substantiam vnà eum cute,
 quam vlcerat & corrodit, & si id fiat vniuersali-
 ter per totum corpus, fit vera lepra: nam Tinea,
 est vera lepra peculiaris capitis; à sale enim illo
 corrumpitur omnimodo balsamum naturale pe-
 ricranij. Itaque potest definiri Tinea, vlcus pecu-
 liare capitis phagedenicum & cancròsum à sale vi-

trioli corporis humani dependens, cuius ope pericranium corroditur in squammas albas & subflauas.

Hoc vlcus malignum admodum est & curatu valde difficile cui si segniter succurratur, & negligatur eius cura, conuertitur certissime in veram lepram, & pedetentim serpit per totum corpus & inficit vniuersum totius corporis habitum, balsamo naturali corrupto; quamobrem citissime mederi debemus huic malo, sequenti methodo. In primis præscribendum est victus regimen euchymum refrigerans & humectans, vt temperemus calorem naturalem, ne viuacitate sua & robore deficcat & coagulet sal illud, & amandet ad superficiem capitis, at coërceatur in centro balsami naturalis dissolutum. Post præscriptum victus regimen, deueniendum ad sanguinis missionem, ex cephalica ad quantitatem viribus ægrotantis, & ætati correspondentem. Quæ sanguinis missio iteranda est, ter aut quater in anno in plenilunio. Deinde balneanda sunt corpora prædicto vlcere affecta balneo aquæ dulcis tepidæ hecticorum more, prohibendo ne in balneo, nec extra balnea supersudent, id autem fit, vt acrimonia salis illius vitriolati moderetur, aductis corporis humani humiditatibus quibus & salis istius acrimonia temperatur, & caloris natiui robur & viuacitas moderatur, ne coagulet & deficcat sal istud, & amandet ad cutem: interim inter balneandum laxanda est aluus clysteribus emollientibus & refrigerantibus, aut potionibus benignis catharticis, vt ex senna decocta cum prunis dulcibus, aut alijs eiusmodi, potionibus, vel ex cremore tartari cum syrupo rosa-

to laxatiuo. His celebratis medicamentis, deueniendum est ad topica remedia quibus sal istud corrumpitur, & mutatur in aliam substantiam, ita vt eius corrosiua facultas pereat & annihiletur: quod vt facilius obtineas sequentem obseruabis methodum.

Truncandi & radendi imprimis sunt capilli, aut euellendi vnà cum crustis si fieri possit, aut post capillorum tonsionem humectandæ sunt crustæ decocto serpentariæ maioris, & eas crustas sic humectatas perungere oportet oleo vitellorum ouorum, vt omnes decidant; deinde vlcus ipsum seu totum caput perungendum est balsamo Mercurij superius descripto, Capite de lue venerea: aut oleo antimonij rubeo descripto in secunda sectione huius libri, capite nono, vulnerum. Quæ duo balsama possunt applicari sola ipsis vlceribus, aut permixta cum oleo vitellorum ouorum, capite tamen cooperto emplastro de Diapalma, cui malaxandum est, seu permiscendum calcinatum magnum Paracelsi, qui est Mercurius præcipitatus cum aqua forti.

Balsamum tartari fit ex tartaro arsenico & saleperra simul permixta & calcinatis, vide lib 3. myrobecij capite de tartaro. Vel si hæc balsama prædicta non sunt præmanibus, nec haberi queant, applicandum est oleum sulphuris, vel vitrioli, temperatum cum modica aqua plantaginis, vel rosacea: deinde postquã vlcus erit lotum & nitidum ab omnibus crustis, lauandum est balsamo tartari bis in die, cum balsamo sulphuris per quatuor, aut quinque dies: quibus transactis cicatrizandum est vlcus cum oleo vitellorum oui, & croco martis simul permixtis & malaxatis, vnguenti & linimenti instar. Ad capillorum autem subitam regenerationem lauandum

est caput iam ad cicatricem laudatam perductum, aqua mellis permixta cum oleo tartari, vel cum aqua vitæ, quibus obtinebis, Deo dante, omne quod in votis erit circa curationem huius maligni vlcis.

De Fistulis.

CAPVT XVI.

FISTULÆ sunt vlcera apud Medicos *De Fistulis.*
vulgares & Galenistas concaua, & ca-
uernosa sic appellata, quòd fistulas mu-
ficas imitentur sua concauitate. Medi-
ci verò Spagyrici, totius naturæ veri
anatomii hæc vlcera dicunt, vlcera salispetræ, quòd
fiant à salepetra præter naturam balsami nostri: sal
enim istud dum separatur à balsamo naturali, &
amandatur in aliquam partem ibi coagulatur in fi-
stulas seu canales longos & fistulosos, qui pede-
tentim corrosione sua vlcérant cutem & carnes
cuti suppositas, secundum suam formam quam à
natura obtinent, quæ cum sit fistulosa, fistulosa
fiunt vlcera: at causa eorum materialis secundum
Chymicos est salpetra, vt iam dictum est. Hæc vl-
cera sunt sine dolore propter sal istud à quo fiunt
quòd sit frigidum manifestè, & narcoticum se-
cundum humiditatem quam secum habet innatam
& naturalem, cuius ope, ignem & calorem maxi-
mum quo turgēt in suo centro, retineri & extingui
certum est, ne aliquas habeat facultates & ope-
rationes dum viget illa humiditas, cuius ope vlce-

ra hæc indolentia sunt. Itaque possumus definire hæc vlcera fistulosa, vlcera cauernosa, longa, pyramidum & fistularum instar à salepetra corporis humani, qui separatur à sale naturali balsami nostri, ad superficiem corporis ibique coagulatur in figuras pyramidales & fistulas, quæ pedetentim cutem & carnes vlcerant secundum eam figuram.

Cura fistularum.

Cura horum vlcerum dependet ex regimine optimo & euehymo, & tenui, ne copia ciborum multiplicetur sal istud petræ: nam in humano corpore in quo salpetra scatet & turget, sal omne quaecumque sit quod ex alimentis prouenit facili negotio conuertitur in salepetræ: non secus ac in macrocosmo in cauernis vbi salpetræ crescit, quicquid salis aduenit in eo loco, conuertitur in salepetræ, vnde & salpetrarij inueniunt omne genus salis in ipso salepetræ conficiendo, & separant illud suis filtrationibus & coagulationibus; vnde parcè admodum cibandum est, ne copia alimenti sal istud crescat, & multiplicetur. Post regimen victus præscriptum, phlebotomandum est ex parte opposita parti vlceratæ, & mittendus est sanguis secundum vires & ætatem ægrotantis, habita ratione temporis & regionis, & reliquarum omnium rerum quas expostulat phlebotomia, quæ iteranda est singulis mensibus, modò vires & ætas permittant: deinde purgandum est corpus pillulis sequentibus ℞. Micæ panis optimi ℥j. β. Mercurij sublimati super alium mercurium crudum & super salem communem decrepitatum ℥j. Balsami mercurij dulcis superius descripti capite de lucaærea, ℥ iij. Balsami antimonij superius etiam

descripti, ʒ. ij. Mosci & ambari grisei an: grana vj. Olei cinnamomi gutt. viij. misce fiat massa pillularum, de qua capiet singulis mensibus in plenilunio dragmam semis manè ieiuno ventriculo, seruato & regimine & custodia: & interim laxanda est aluus cremore tartari & syrupo rosato solutiuo, singulis hebdomadis.

His præscriptis medicamentis deueniendum erit ad topica remedia, vt fistulosa hæc vlcera ad cicatricem laudatam perducere valeamus. Oleum autem Mercurij dulcis superius citati, & oleum rubrum antimonij sufficient ad curationem absolute absoluendam, ad quam vt citius peruenias, imprimis spiritu salispetræ fistulas tuas siphone aliquo lauabis, magno impetu iniiciendo spiritum hunc in centrum fistulæ vt vndiquaque penetret, & tangat omnes partes ulceratas & corrosas, & dissoluat omnes callositates & durties, quæ communiter solent concomitari hæc vlcera: spiritus autem hic omnia hæc emollit & discutit: deinde balsama prædicta Mercurij & Antimonij ad cicatricem laudatam conducunt vlcus: quam accelerant tulpia ex spiritu salispetræ & succo limonum, & syrupo eorundem composita & singulis matutinis horis ieiuno ventriculo sumpta, vt sanguinis massam expurgent ab omnibus tartareis excrementis quæ subito mutantur in falem.

Balsama etiam seu olea, quæ possunt elici ex metallis omnibus beneficio olei Mercurii confectum multum ad fistulas curandas, cuiuscumque sint generis, vt Argentum solutum & in oleum conuersum ab oleo Mercurii curat omnes capitis seu petricranij fistulas & talpas.

Cuprum in oleum redactum ab ipsomet oleo Mercurij curat omnia vlcera, quæ possunt naturaliter contingere in partibus generationi dicatis, & sic de alijs metallis asserendum est: Mercurius enim cum sit humidum radicale cuiuscumque metalli, si iungatur alijs metallis habet & obseruat eosdem proprietates, & energias ac metallum cum quo connectitur; non secus ac Mercurius cœlestis, qui dum soli iungitur est sol, dum lunæ est luna: si iungatur veneri est venus, si saturno est saturnus. Itaque si habueris essentiam seu humidum radicale Mercurij vulgaris, cum eo habere poteris omnia alia humida radicalia metallorum cum quibus miraculosè operaberis.

De Cancro.

CAPVT XVII.

De Cancro.

CANCRI apud Medicos vulgares & Galenitas originem habent ex sanguine crasso, fœculento, melancholico & terrestri, adusto calore præter naturam qui in hisce tumoribus inuenitur. Medici verò Spagyfici horum vlcerum originem, & scaturiginem ducunt ex sale tartarico excrementoso, qui separatur ex sale dulci balsami naturalis nostri tamquam quid contrarium vitæ, adedò mordax & causticum cum peculiari quadam maligna qualitate, vt habeat potentiam vrendi & causticandi; non secus ac caustica potentialia, cuius salis caustici ratione & opera, vlcera hæc dolo-

rosa omnino sunt difformia, & varijs coloribus variegata, putrida omnino & infecta, supra modum vlcerum omnium: quamobrem Medici Spagyrici vnà cum Paracelso, cancrofa vlcera in homine dependere putarunt ex iisdem causis, quibus dependet caries & putredo terrarum & lapidum in subterraneis locis, in quibus generatur Arsenicum, auripigmentum & Realgar, quæ omnia sunt species salis mineralis tartarei, & excrementosi, in quibus laret mira vrendi & causticandi potestas; vnde terræ & mineræ in quibus generantur, steriles manent & mortuæ nihil aliud generant, præter illud ipsum mortiferum quo turgent, & circumcirca vitales omnes actiones, & producendi facultates extinguunt. Pari ratione in homine, hoc sal vitæ per totum corpus sparsum separat facultate sua expultrice, & in cutem amandat aliud sal excrementitium tartarosum, arsenicale & Realgarinum: quod si in aliqua parte coaguletur vlcera cancrofa constituit, sic à Medicis appellata vulgaribus, quòd figura, aliqua ratione cancos marinos imitentur. Medici verò Spagyrici, hæc vlcera definiunt salia, Arcenicalia & Realgarina, quæ dum separantur à balsamo naturali, dum non possunt resolui per poros cutis condensantur, & coagulantur in tumores, vbi corrodunt partes, & maligna sua qualitate spiritus vitales offendunt, & tandem extinguunt & perdunt, ità vt partes cancro affectæ sphacelo capiantur. Itaque ex doctrina Chymicorum vlcera hæc videntur mineræ arsenici, Realgaris, auripigmenti, & aliorum similium mineralium quæ virtute caustica & adurente polent: Hoc videtur autem stupendum apud Medicos

Galenistas tales in corpore dari mineras, & tamen non mirantur in eodem homine lapides multi generis generari, & animalcula, quidni ergo & mineralia?

CHIR. CAS-
TROPHUM.

Ad curam ergo horum vlcerum ex doctrina Chymicorum imprimis obseruandum est: Vitæ balsamum immutandum esse, & renouandum vitæ regimine, & purgationibus benignis sæpius iteratis. Victus autem erit euchymus, fugiendo & euitando omnia tartarea alimenta salita, & crassa, quæ sanguinem crassum & sæculentam generant: sanguis missus in plenilunio copiose si vires ferant est magnum arcanum ad sanguinem innouandum. Sudores etiam ab antimonio sudorifico elicitè maximè prosunt post purgationem ab eodem antimonio: antimonium autem sudorificum habes in hoc opere multis in locis descriptum sequenti autem methodo optimum habebis ℞. Reguli antimonij optimi & albissimi quantum volueris, reduc in puluerem, & misce cum pari quantitate salis petræ, & calcina ambo in tigillo forti, per tres horas in mediocri igne: Deinde iterum reduc in puluerem & iterum permisce nouæ quantitati salis petræ, & calcina iterum, & hoc itera donec regulus antimonij in puluerem albissimum conuertatur quem ablue aqua dulci tepida, donec tota salis substantia pereat, & habeas puluerem albissimum quem igne deficcabis, & ad vsus miros conseruabis. Dosis eius erit dragma vnica, aut semis eum aqua cardui benedicti, aut vlmariæ.

Ad topica deinde deueniendum est, vt causas coniunctas horum vlcerum auferamus. Sunt qui ferro candenti conantur auferre has causas: hoc

quidem probo, modò radicitus tota minera ar-
cenici auferatur in illa amputatione; alioquin ni-
hil prodest, quia quod reliquum est, citò crescit
& multiplicatur attrahendo quidquid arcenici na-
tura expellit per poros cutis. Medici autem Spa-
gyrici, quamplurima excogitarunt ad mineras ar-
cenicales sinè vllò ferè dolore auferendas, & era-
dicandas virtute Mercurij metallici alicuius in pri-
mum chaos reducti, & ad dulcedinem cocti: nam
alioquin venenum summum est, & causticum po-
tentiale efficacissimum: hic Mercurius sic Spagy-
ricè præparatus, qui est substantia viscosa & tenax
ex qua mineralia & metalla omnia fiunt, est verum,
vnicum, & legitimum remedium horum vlcera-
rum, quod quidem & potest ad quantitatem guttula-
rum decem, aut viginti interius assumi ad renoua-
tionem sanguinis, modò coctum sit & dulce, &
exteriori applicari ad causas coniunctas tollendas
sinè dolore. Docui salis apertè harum substantia-
rum Mercurialium extractiones ex metallis &
mineralibus in libro tertio myrothecij Spagyri-
ci, & virtutes earum declaravi passim in Palla-
dio meo. Et adhuc particulari eloquio & facilio-
ri docui in Capite de vlceribus venereis, & in ca-
pite de fistulis huius tertiæ sectionis.

De Vlceribus ex combustione.

CAPVT XVIII.

*De combu-
stis.*

COMBUSTA sunt vlcera quæ dependen-
 dent à causis externis comburentibus &
 causticantibus, quæ ex calore præter na-
 turam quem habent adurunt & causti-
 cant partes quibus infliguntur: veluti ferrum can-
 dens, pruna, carbones igniti, cineres excalfacti,
 aqua, oleum, buryrum, vinumque ebulliens & reli-
 qua cuncta quæ possunt igniri. Ea ipsa ignita si
 possint partibus corporis nostri applicari, vlcera
 partes & comburunt magno cum dolore quòd
 in ignitione suarum substantiarum, hæ sub-
 stantia acquirant acrimoniam & corrodendi
 potentiam ab excessiuo calore, & præcipuè sal
 quòd est substantia præcipua quæ suscipit igneam
 illam facultatem & vim corrodendi; Aliæ enim
 substantia non tam cito suscipiunt illam. Hæc er-
 go substantia, substantia partium quibus applica-
 tur iungitur & communicat suam corrodendi vir-
 tutem, & sic fiunt vlcera à combustione, caustica
 potentialia, artificialia, aut naturalia quæcumque
 sint, vt cantharides, flammula, Ranunculus, calx,
 arsenicum, auripigmentum, viride æris, sublima-
 tum, aqua fortis, sal tartari, & sal fermentorum, &
 reliqua cuncta quæ corrodendi facultatem habent,
 nobis satis clarè commonstrant huius rei veritatem;
 nam calor præter naturam qui inest ipsis substan-
 tijs, acres, & mordaces, & corrodentes efficit, ita vt
 spirituose

spirituose & subtiliter penetrent partes quibus applicantur, easque ulcerent & causticent summo cum dolore, sic est de reliquis quæ ignitionem ab eisdem causis externis pati possunt, ut sunt aquæ bullientis liquores, & metalla ignita, quæ possunt ab ignitione sua & inflammatione partes quibus applicantur inflammare & ignire. Quibus malis ut succurrit Medicus Spagyricus, calorem illum præter naturam imprimis extinguere debet, remedio aliquo humido & frigido, ut puta aqua communi, vel aqua rosacea, plantaginis, nenupharis, vel earum plantarum succis: potest etiam ad maiorem efficaciam & virtutem haberi præ manibus aqua glaciei & niuis; hæ enim aquæ refrigerandi & humectandi maiorem præ reliquis habent efficaciam, quod sint absque vllis igneis spiritibus & æthereis; frigus enim eos ipsos spiritus fugauit, vnde & Mercurius rerum omnium aquosus & excrementitius qui nullis vitæ spiritibus turget, est arcanum combustorum: extinguit enim citissime omnes inflammationes & partium ardores; habetur autem hic Mercurius post extractionem spirituosæ substantiæ ex succis omnibus, post extractionem enim illius spirituosæ substantiæ sequitur phlegma quoddam aquosum & insipidum, quod est verus Mercurius excrementitius & aquosus rerum omnium, quodque Medici communes Serum dicunt, aut phlegma. Post extinctionem caloris præter naturam possumus uti ad vlcus curandum oleo plumbi, vel in eius penuria, butyro saturni, quod fit ex calce plumbi, in aceto stillaritio dissoluta, & ex hac dissolutione clara & filtrata modo permisceatur cum oleo violaceo, aut nenupharino, agitando simul

L

conuertetur ambo in substantiam butyro similem; vel possumus vti oleo vitellorum ouorum cum camphora in eo dissoluta. Terra etiam ex calce vera priuata multis lotionibus ab omni sale est etiam valde efficax remedium, si cum oleo violaceo permisceatur. At hæc omnia remedia, oleo plumbi, & oleo Mercurij dulci inferiora sunt, vt antea diximus, capite de vlcere venereis.

Sunt qui combusta curant remedijs adurentibus & veluti causticis, vt sunt oleo tartari, salibus omnibus in aceto dissolutis, semine sinapi cum musto malaxato, aqua vitæ, quia hisce remedijs adurentibus & calidis inflammatur de nouo pars affecta, & humor copiosus attrahitur, vndiquaque quo extinguitur & remedij & partis combustæ calor: sed hæc cura, quâuis aliquando in euchymis corporibus succedat satis feliciter, nihilominus tamen in cacochymis adauget malum & vlcera cacoëthea efficit, attractis vndiquaque humoribus malignis & peruersis qui vlcus malignum & prauum constituunt. Vnde & dolores fiunt ingentes & vehementes, qui ærotum valde discruciant & affligunt, quare non consulo vt his vtamur; at Galenicis relinquamus, quibus sic placet corpus humanum dilaniare & distorquere. Nos verò naturæ benigniores serui sumus, mala omnia sua, quo possumus ingenio & industria demulcemus, prouerbij communis sequaces (omne violentum naturæ inimicum) hinc curam iucundam & sine dolore cæteris præstantiorem esse asserimus. Curauius nos combustam vndiquaque faciem à puluere bellico, quatuor diebus absque vlllo dolore & summo cum solatio ærotantis, nulla remanente cicatrice, cum

tamen omnes putarent virum hunc honestum & fatis clarum utroque lumine orbatum, & pulchritudine sua omnino precedenti qua vigeat denudatum: viuit tamen adhuc, ac si numquam combustus fuisset, & sola plumbi essentia curatus est.

CONCLUSIO HVIVS
SECTIONIS TERTIÆ.

HABES Amice Lector quid quid Spagyricè potest dici de vlceribus, in hac tertia sectione complectum: Si nihil de herpete, de serpigine, alijsque vlcusculis qua cutem humanam deturpant non visum fuit hac vlcuscula peculiari capite tractare, quòd leuissima sint, & minimi momenti, & multa sint apud Spagyricos Chirurgo & alios vulgares descripta medicamenta qua hac curant, sola simplici lotionè olei tartari, aut aqua salis & aceri: quamobrem sectionem quartam de luxationibus Spagyricè tractandam aggredimur.

L 3

SECTIO IV.

DE LVXATIONIBVS.

LVXATIO QVIV SIT.

CAPVT I.

MEDICI communes luxationem definiunt, mutationem præter naturam ossium ex locis suis naturalib⁹. Medici verò Spagyrici addunt huic definitioni aliquos terminos quibus explicantur & causæ omnes luxationum: Itaque clarior multo est definitio Spagyrica præcedenti definitione. Est autem definitio Spagyrica hisce terminis: Luxatio est mutatio præter naturam ossium ex causis præter naturam, quæ temperamentum balsami naturalis nostri peruertunt, vnde articulatio, & eius vsus, & functiones omnes læduntur. In hac mutatione præter naturam ossium ex suis locis naturalibus, accidit tumor, inflammatio, & dolor: Tumor acci-

dit ex accursu humorum, qui naturaliter partibus
 lxis accurrunt in auxilium, vt dolorem & inflam-
 mationem aliquatenus mitigent: dependet etiam
 aliquando ex osse ipso luxato: inflammatio de-
 pendet ex liquore balsamico qui in suis naturali-
 bus substantijs, sale, sulphure & Mercurio, tem-
 peramentum naturale non obseruat, & tendit ad
 acquisitionem alterius temperamenti, ni subito
 succurratur: dolor vero dependet ex solutione
 continui quæ in luxationibus omnibus reperitur,
 & ex acrimonia salis balsami naturalis, quæ ex in-
 temperamento ipsius pedetentim acquiritur.

De causis Luxationum.

CAPVT II.

CAUSÆ Luxationum vel esse possunt *Luxatio-*
 externæ vel internæ: externæ sunt om- *num causa.*
 nes motus violenti, casus, saltus, exten-
 siones membrorum supra naturam, &
 alia multa similia quæ possunt ossa ex loco suo na-
 turali dimouere: constellationes etiam & astrorum
 maligni influxus & aspectus qui catarrhos & de-
 fluxiones excitant sunt etiam sæpissimè causæ ex-
 ternæ luxationum. Causæ verò internæ sunt om-
 nes catarrhi & defluxiones humorum, qui sursum
 & deorsum totum corpus permeant, per poros, ca-
 nales, & tubos insensiles humani corporis, quos
 humores humanus archæus, hoc est calor naturalis
 gubernat, vel ad exclusionem tamquam excremen-
 ta, vel ad alimentum humani corporis, qui si in ar-

articulationes & symphyfes decidant copiosi, emolliunt præter modum articulationes, aut substantiam tartaream & duram in ipsa articulatione producant, ita vt impediatur articulatio, aut ossa è suo loco dimoueantur, aut si nimis emolliantur ea que articulationem naturalem custodiunt, ea postmodum simplici motu deprauatur ossibus demotis è suo loco naturali. Vt manifestum est in his omnibus qui diurnam arthritidem passi sunt; liquor enim copiosus qui defluit in articulationes membrorum aliquando emolitione nimia sua luxat ossa, vel productione alicuius humoris tartarei ipsa etiam ossa è suo loco naturali pellit, quorum luxationum cura dependet in dissoluendis tartareis, siue nodosis illis substantijs, & in fluxione, vel congestione impedienda, antequàm cogitemus ossa luxata ad suum locum naturalem collocanda, vt in capitulo curationis copiosiori eloquio legetur.

De Signis Luxationum.

CAPVT III.

Signa Luxationum.

HUMANVM corpus ita artificiose compactum ex diuersis & varijs partibus fuit à summo rerum opifice, vt si omnes hæ partes locum naturalem & situm, figuram, quantitatem, proportionem, & modum obseruent tanta est in humano corpore pulchritudo, & formosa effigies, vt facili negotio omnia à Deo creata, animalia, vegetantia & mineralia pulchritudine vincat, verulque sit totius mun-

di coryphæus; nullum enim metallum, nec aurum nec argentum, nec lapis vllus pretiosus, adamas, nec carbunculus, radios & lumen æquant oculi perfecti, & omnibus partibus absoluti: quod etiam fructuum & florum genus formosum colorem vincit: qui foliorum & quæ herbarum tenuitatem capillorum & pulchritudinem superat, imò æquat. Quid verò animalium est quod æquare queat, humanorum membrorum formosas figuras, & teneras cutis humanæ mollities. Hæc autem externa membrorum humanorum formosa structura & compago, signum est manifestum & euidentis, harmoniam, vnionem & coniunctionem partium diuersarum quibus componitur, esse ex ordine & lege creatoris, quam dum inuiolatam obseruant, hæc etiam obseruatur externa species. Quod si ex accidenti pereat, perit & id quod superius mirum supra omnia fecimus. Itaque si in articulationibus, tumor aliquis præter naturam videatur in vna parte, in alia verò depressum videatur membrum, & dolor maximus perferentur, motus deprauetur & figura & forma naturalis, tunc temporis ossa luxata dicere possumus. Ecce quod in genere dicere possumus de luxationibus: nam in particulari de omnibus luxationibus dicere nimis fastidiosum esset & superfluum, cum & multi Galenicorum Medicorum de his dixerint, quod si nostris codicibus iungatur, perfecta erit hac in parte de luxationibus doctrina.

De Cura Luxationum.

CAPVT IV.

Cura luxationis.

AD curationem omnium luxationum, oportet imprimis ossa luxata, ad suum locum naturalem manu reponere: quòd si manus, & robur humanum imbelles sit, recurrendum est ad instrumenta, quæ huic rei faciendæ ab arte excogitata sunt; instrumenta autem sunt depicta quæ huic rei inseruiunt apud Orisbasium libro suo de machinamentis. Postquam ossa remissa sunt, & in suis locis naturalibus collocata, membrum in quo accidit luxatio, ligandum est conuenienti ligatura, ut os in suo loco naturali contineatur, & membrum deinde ita ligatum quieti est dandum, ne iterum luxetur, aut accurrant humores ibique putrescât & phlegmone fiat, quod ut præcaueatur statim ac remissum est os, cataplasma refrigerans & astringens apponendum est membro, quod sequitur ℞. Croci martis ℥. j. Lapidis hematitis calcinati ℥. β. Colchotar vitrioli loti & à sale suo depurati ℥. j. Succij iusquiami ℥. iij. albuminis oui in spumam agitatione conuersi quantum satis ad incorporandum, & fiat cum stupa aceto madida cataplasma frigidè applicandum membro luxato: deinde statim mittendus est sanguis ex basilica partis membro luxato oppositæ, ad quantitatem viribus & ætati ægrotantis correspondentem, ut fiat reuulsio sanguinis affluentis membro luxato, ne phlegmonem pariat, aliaque multa in-

commoda. Hoc autem cataplasma superius descriptum virtute innata sua fluxiones impedit, & humores affluxi ne corrumpantur agit: Itaque necesse est, ut per octo dies, aut decem, maneat membrum ligatum, donec omnino ægrotus persentiat se absolutè valere. Quod si interim calor & pruritus persentiat, aceto frigido est huic rei succurrendum, cataplasma madefaciendo donec frigiditas aceti persentiat: interim motu lento est agitandum membrum ter aut quater in die, ut humores pedetentim euanescent qui in remissione ossis luxati in articulatione affluxi sunt, ne faciant Anchilosis de qua peculiari sequenti capite agemus, est enim symptoma prægrande, quod est curatu valde difficile.

De Anchilosi Articulationis luxatæ.

CAPUT V.

IN luxatione aliquando contingit Anchilosis quæ est ossium connexio humore aliquo agglutinante, qui impedit eorum motus: hæc autem Anchilosis fit in curatione luxationis, dum numquam mouetur membrum luxatum, ut motu illo leui rumpatur gluten Mercurij qui affluxit luxatæ parti: dum enim aliqua pars luxationem patitur, maximus in ea parte causatur dolor, & à dolore inflammatio, & calor

*Anchilosis
quæ est
eius
ura.*

præter naturam, qui ut extinguatur, natura maximam Mercurij vitalis quantitatem ad eam partem compellit; hic autem Mercurius calore partis magis ac magis condensatur, & glutinescit, donec motus omnino impediatur, & synarthrosis, ex diarthrosi fiat, quam Medici Græci Anchilosis dixere, curatu omnino difficilem: si tamen naturalibus remedijs possumus eam curare, consulo ut fontes Chymicorum adeamus, ut hinc hauriamus aliquid Anchilosis utile. Oleum ergo tartari & spiritus tartari rectificatus, & à suo phlegmate depuratus, possunt (si quid est in rerum natura) Anchilosis curare: nam hic spiritus dissolvit certissimè omnes tartareos humores, & dissipat glutinosas & viscosas, quæ generantur in articulatione substantias absque vlla noxa.

SECTIO V.
DE FRACTIONIBVS.

QV ID SIT FRACTIO.

CAPVT I.

FRACTIO est solutio continui *Fractio* in osse facta; seu, præcisio ossis *quid.* ab aliqua causa externa violenter facta, cum intemperie balsaminaturalis, partis in qua accidit ossis fractio; non enim os vquam vidimus ruptum ab aliqua causa externa violenta, quia pars in qua rumpitur os illico intemperiem quàm maximam suscipiat: omnia enim symptomata quæ in luxationibus superuenire solent, in fractionibus etiam communia sunt, præcipuè dolor, inflammatio, & humorum accursus; illa autem symptomata non possunt alicui parti superuenire quin balsamum naturale illius partis intemperiem quàm maximam recipiat; quæ intemperies maxime est impedienda, lenitis, aut omnino sublatis alijs symptomatibus; hoc autem demonstrabimus peculiari capite, vbi de curatione agemus.

De Differentijs & speciebus fractionis.

CAPVT II.

De differentijs fractionis.

Ex sunt species seu differentia fractionis, à Medicis Galenistis excogitata & inuenta; non tamen cognita necessaria ad curationem, vt ipsemet Hippocrates satis indicauit lib. de fracturis, & lib. de vulneribus capitis, in quibus nullam mentionem fecit harum specierum & differentiarum: transuersalis verb & secundum longitudinem sunt notatu digna, quod indicent aliquid quod curationi confert, nempe, vt os fractum reponatur in suo situ naturali, si reponi possit. Medici etiam Spagyrici has contemnunt ossis fracti differentias, habent tantum naturae intentum, hoc est reponere ossa in suo loco naturali, & parti mederi, non curant qualicumque modo ruptum sit os, modo reponant suis balsamis & medicamentis.

Diuidunt autem moderni Medici has fractionis species, in Raphanidon, schidacidon, cauledon, Eifonycham, Alphytidon, & Apothoraufin.

Raphanidon dicunt fractionem transuersalem ossis, sub qua comprehendunt cauledon, quod scissuras habeat in sua fractione transuersali. Schidacidon dicunt fractionem ossis secundum longitudinem, sub qua comprehendunt Eifonycham quod in longitudine sua in semilunam terminetur. Alphytidon dicunt fracturam ossis in multas & varias partes in suo loco naturali aliquando manentes. Apothoraufin verb appellant praecisionem alicuius partis ossis in superficie eius, manente illa par-

re à toto separata. Hæ omnes fractionis species possunt cognosci Chirurgicis instrumentis quibus Chirurghi vulnera percontantur, quibus cognitis facilis est earum remissio, & curatio, vt sequenti capitulo Deo dante videbitur.

De curatione fractionum.

CAPVT III.

CURA omnis fractionis consistit in re-
 vniione ossis fractio & in coagulatione *Cura fra-*
 illius: reynio partium ossis fracti fit *ctionum.*
 industria Chirurghi peritissimi, dum ma-
 nu sua ossium fractorū partes ad suum
 locum naturalem & situm reponit; in quo loco na-
 turali tamdiu sunt conseruanda ossa, quamdiu est
 opus ad ea vnienda & agglutinanda: communiter
 intrā quadraginta dies fit: in nonnullis autem be-
 ne valentibus & adolefcentibus breuiori fit tem-
 pore; in senibus autem tardiori: quapropter liga-
 menta conuenientia eligenda sunt, qua de re le-
 gendus est Oribasius de fascijs & ligamentis.

Repositis ergo ossibus, quod cognoscitur figura
 naturali membrorum in quibus est fractio, deue-
 niendum erit ad agglutinationem & coagulatio-
 nem partium ossium fractarū, quod fiet, tum natu-
 rali interiori balsamo vitæ, quo nutriuntur partes,
 & quo conseruantur; eo enim solo balsamo vtitur
 naturali, ad agglutinationem partium separata-
 rum: balsama enim exteriora quæ adhibentur ad-
 iuant tantum & fouent balsamum illud internum

& impediunt ne corrumpatur, aut in alienam transeat naturam, quo solo iuuamine natura habet opus ad opera sua perficienda; balsama autem iuuantia naturam quamplurima sunt, vt est oleum sanguinis humani, oleum carnis humanæ, & oleum ossium humanorum, & alia multa quamplurima balsama passim in hoc opere enarrata, & præsertim in sectione de vulneribus quibus omnibus vti poterit Chirurgus cum prudentia debito tempore, ad agglutinationem ossium fractorum: vt autem melius ad scopum suum collimare possit, sequenti methodo curabit fractiones. In primis mittet sanguinem ex brachio opposito parti læsæ, ad quantitatem viribus ægrotantis correspondentem postquam ossa fracta ad suum locum naturale remiserit: vt si sint omnino fracta & à periostio separata, auferenda sunt omnino & à parte reijcienda. Postquam autem hæc omnia ex arte facta fuerint sanguinem mittet vt diximus: deinde cataplasma astringens & refrigerans superius in capite de curaluxationum præscriptum, membro læso applicabit: transactis decem aut octo diebus auferet, & partem perunget extracto Symphyti maioris & balsamis superius dictis, regimine vitæ obseruato euchymo, & pauco, quiete partis læsæ obseruata, præsertim donec coalescant omnia, & pars summo pruritu titilletus.

CONCLUSIO TOTIVS
OPERIS.

COMPLETAM habes amice
Lector, & absolutam Chirur-
giam, Spagyrica metho-
do per-
tractatam: si quid est quod Gra-
ecis authoribus Medicina, ut aiunt,
coryphaei repugnet, id non indu-
stria factum putes, ut me ipsis cla-
riorem, & in arte nostra subtilio-
rem putem, aut videri cupiam; at tantum quod libratim undi-
quaque ex omnibus harum sectarum authorum rationi-
bus, veritatis & rationis plus in Spagyricorum libris
inueniam, & curam citiorem & iucundioram, imo &
tatiorem reperiam, quam in alijs Galenicorum sectis,
quas tamen non reprobam, at in multis laudo. Quod si ali-
quando in ipsam acrior, & mordacior, quam postulet
professio, qua fungor videar, id tantum est in particulares
quosdam Medicos Galenicos, qui ignorata prorsus Chy-
mia, ipsam veluti vulpes Aesopica maturos racemos vili-
pendunt. Itaque beneuole Lector si quid inter legendum,
nimium durum & acre tibi occurrat, ne me picrocolam
in Galenicos existimes; at tantum artis Spagyrica acer-
rimum defensorem: nam vim vi repellere licet. Sunt
equidem Galenicorum nonnulli, in propugnandis suis, in
Spagyricos iniurijs & calumnijs nimis pertinaces: ita-
que in posterum si inducias quarant, linguam compe-
scant, & amico loquantur eloquio, sic etiam tandem
nosmet illis ridebis Apollo, arcanaque nostra habebunt

patrefacta, & fideliter comunicata. Certissimum equidem est Paracelsū numquā ita intricatē, & anigmaticē scripturum fecisse, si Medici sui temporis, iniurijs & calumnijs primi ipsum non affecissent: iniquum enim erat sua manifestare secreta his ipsis, qui passim suam sectam, & curandi methodum calumnijs dilaniabant: non ita tamen ego feci; ac clarē admodum scripsi, & lumen, faciemque tenebris induxi, ut Chymia nitior percipiatur. Hilari fronte suscipe quaeso, lucubrationis mea laborē, & talentum à Deo mihi communicatum, quod ni me vinceret proximorum promerendi cupiditas, abditis verborum anigmatibus adhuc occultarem: his interim utere Lector, ad laudem & gloriam summi, optimique Dei, & ad solatium Christi affectarum.

FINIS.

TABVLA ALPHABETICA
Chirurgia Spagyrica.

A.

ACHILLOSIS quid
& eius cura. pa. 169
Antimonij Balsamū.
89
omnium præstantius.
91

Antimonij purgatiuum quo modo
fiat. 140. lin. 24.
Antimonij vomitiui præparatio &
dosis 54. lin. 26
Antimonium sudorificum quo mo-
do fiat. 158
Antrax quid sit. 37
Auri potabilis veritas asseritur. 135
Aurum portabile. 60. 128. 129

B.

Balsamum naturale quid sit. 14
Bex quibus componatur. ibid.
Balsamum sanguinis humani. 69
Balsami vitæ corruptio vnde de-
pendeat. 70
Balsamum ad vulnera neruorum.
76
Balsamum Antimonij omnium præ-
stantius. 89. 91.
Balsamum carnis humanæ. 91

Balsamum sulfuris. 97
Balsamum margaritarum. ibid.
Balsamum tartari. ibid.
Bezoard minerale 59. lin. & eius
compositio. 158. lin. 18. alia com-
positio & vsus. 54. lin. 36
Bilis quid sit apud Chymicos. 19
Bubo quid. 40. eius cura. 43

C.

Cancer & eius cura. 156. 157
Canceri occulti curatio contra
Hippocratis aphorismum. 38. 60
Capitis vlcera interna. 116
Carbunculus quid. 36. 37. eius cu-
ra. 39
Chirurgiæ antiquitas. 2
Chirurgiæ chymicæ in eligendis
medicamentis qualis sit scopus.
29
Chymica & Galenica scientia non
dissentiat. 22. imo conferuntur.
2
Combustio & eius cura. 160. 161
Contusio quid sit. 70

D.

Diarthæ & fluxus ventris cura.
74

M.

INDEX.

Dysenteria deplorata curatio. 128
 E.
 Erysipelas quid sit. 48
 Causa & cura eius. 49. 50
 F.

Flegmon quid sit. 32
 Eius diffusio & curatio. 33
 Fistula & earum curatio. 153. 154
 Fractio quid sit. 171
 Eius differentia & species. 172
 Eius cura. 173

G
 Angraena quid sit. 44
 Eius cura. 47

L
 Apis philosophorum. 118
 Leptra & lues venerea. preparata
 to mercurio curatur & auro. portabili.
 Luxationes & earum causa. 154
 Earum signa & curatio. 166. 168

M
 Margaritarum balsamum. 97
 Medicamenti compositio ad omnes morbos. 54
 Medicamentum sudorificum ibidem.
 Mercurij humidum radicale siue

essentia. 156
 Mercurius, sulphur & sal generaliter dicuntur. 18
 Mercurius vitæ in quibus reperitur humoribus. 17
 Mercurij definitiones. 16. & ex quibus Substantiis componatur. 37

N.

Nep Erus ex quibus substantiis componatur. 75
 Nervorum vulneris Balsamum. 76

N.

O
 Edema quid sit. 58
 Eius species. ibidem
 Cura.

P
 Pectoris interna viscera. 119
 Eorum cura. ibidem
 Pigmentum faciei mirum. 98
 Pituita quid sit apud Chymicos. 19

R.

R
 Falgar quid sit. 36
 Remedium omnium morborum quale. 128
 Rerum omnium compositio ex quibus fiat. 17

S.

S
 Anguis quid sit apud Chymicos
 Sanitas unde fiat. 125

INDEX.

Seyrthus quid sit.	56	ria.	72
Seyrthus crysipelatodes.	57	Cura eorum.	73
Sphacelus quid sit. & eius cura.	47	Vulnus cum solutione nerui.	75
Strumæ & serofulæ quid sint.	148	Eius Balsamum.	76
Earum causæ definitio & curatio.	149	Vulnus cum solutione ossis & eius cura.	77
Sulfuris Balsamum.	97	Vulnus venenatû & eius cura.	78.
T		80	
T artarus an sit humor vitalis.	21.	Vulnus sclopetorum aliorumque	
Eius balsamum.	152	in igneo, & igneo, & igneo,	85
Tartarus quid sit apud Chymicos.	56	Quaratione differant ab aliis.	86
Tinea & eius curatio valde difficilis.	150. 151	Eorum cura.	87
Tumores contra naturam.		Vulnus capitis.	93
Tumor quid sit apud Chymicos.		Pectoris & eorum balsama.	95. 97
ibidem		Veneris superioris & infimi.	99
Tumorum differentiz. 20; causæ efficientes.	21	Eius cura.	100
Tumorum tempora.	24	Vulnus articulorum & iuncturarum.	101
Tumorum principio quid agendum.	27.	Eius cura.	102
quid in eis impediatur corruptionem.	28.	De vulneribus.	103
qualia in principio medicamenta sint applicanda.	29.	Vleus quid sit.	106
qualia in eius augmento.	30.	Vulnere pus & sanies quid sit.	108
Tumoribus frigidis quid agendum.	30	Vulnere causæ.	108
V		Differentiz.	112
V ulnus quid sit.	62	Eorum diagnostica & prognostica signa.	114
Causæ & differentiz.	63	Vlcera interna capitis,	116
Vulnere periculum vnde dependat.	64	Pectoris.	119
Vulnus simplex quid sit.	67	eorum cura.	ibidem
Differentia & cura.	68	Vlcera interna ventris,	121
Vulnere ex solutione venæ arteriz.		eorum cura.	122
		Vlcera ex influxu astrorum.	123
		Vita quid sit.	ibidem
		Quaratione à cælo descendat.	124
		Eius sympathia & antipathia.	125
		Vlcera simplicia.	130
		Complicata.	132
		Eorum cura.	134. 135

INDEX

Vlcera ex defluxione & vnde fiat	147	morbis.	147
fontes in macrocosmo.	136	Eorum cura.	148
Eorum cura.	137	Vlcera ex combustione.	160.161
Vlcera leprosa.	138	Vulnerum sanguis quibus reme-	
Eorum cura difficilis & impossibi-		diis compefcendus.	74.
lis.	139	lin. 11. 75. lin. 2.	
Vlcera venerea & vnde nam talis			

AD HVIVS AVCTO-
RIS ET CHIRVrgIÆ
suæ verè chymicæ laudatissi-
mam experientiam.

Amica duo Epigrammata

Qvis metuat posthac, lethali occumbere morbo?
Curat eum, vera, Chymicus, arte FABER.
Hoc tamen, vt fons est, intellige, Zoile, Corpus
Si, sine sit morbis, non sine morte fore:

Phaleucia.

Hinc Cancri, scrofulæ, lues, venena,
Leprosa tineæ, tetri tumores,
Exeste, & celeres procul migrate:
Aut noster Philochymicus FABER vos
Flammis mercurij sui vorabit.

Hæc posuit in tanti sui Medici, perpetuam, &
numquam intermorituram amicitiam: P. de
PASCHERIE Consiliarius Regius.

Extrait du Privilege du Roy.

PAR Grace & privilege du Roy du vint-quatriesme
Januier 1624 sellé du grand seau en Cire Jaune signé
par le Conseil Defontaines. Il est permis à Pierre Bose
marchant Libraire Juré en Tolose d'imprimer ou faire
Imprimer vendre & distribuer par tout le Royaume vn
liure intitulé *Chirurgia Spagyrica Authore Petro Ioanne
Fabro Doctore Medico Mospeliensi*. Sans que autre que le
dit Bose ou ayans droit de luy le puissent Imprimer ou
faire imprimer vendre ou distribuer iusques au terme
de dix ans à compter du iour & date de l'impression du
dit liure finiee & ce sur peine de confiscation des exem-
plaires qui seront treuvez auoir esté contrefaits sur
l'impression dudit Bose, & d'amande arbitraire.

Par le Conseil DEFONTAINES

H

H

H

H

H

H

H

H

H

ERRATA AMICE SIQ
corrige.

Pagina 14 linea 21 lege tantam. 15. pa. lin. 31. lege Dec. 16 pa. lin.
17. lege vt loco & 20 pa. lin. 15. lege desumere & lin. 17. erythelata
21 pa. in margine lege vitalis 32 pa. lege flegmon in 1. lin. & margine 33
pa. lin. 15. lege sal. 35 pag. lin. 2. lege Calcinati 36 pag. lin. 1. lege An-
trax 37 pag. lin. 15 lege Antraces 38 pag. lin. 2. lege Antrax cad. pa. lin.
7 lege rubini & lin. 20 affectam 39 pa. lin. 4 lege Antrax & lin. 6. febris
& lin. 23 acidum 41 pa. lin. 24 lege emunctoria 42 pa. lin. 18 lege ineu-
tabilis & lin. 25 contaminatur 43 pa. lin. 29 lege eis loco ibi & lin. 30
scarificata 44 pa. lin. 5 lege speciei 47 pa. lin. 4 lege ignem & lin. 13
lege campanam 48 pa. lin. 22 lege corrosione 53 pa. lin. 1. lege repe-
riuntur 56 pa. lin. 11 lege comprimant 65 pa. lin. 1. lege cum loco non
69 pa. lin. 16 lege vini & lin. 21 eitissime 70 pa. lin. 18. lege coloribus &
in margiae lege vitæ vnde & penult. lin. lege aduentitij 73 pa. lin. 1.
lege spiritus 74 pa. lin. 23 lege distillato 75 pa. lin. 22 lege vniuersa &
ultima linea conuulsiones 76 pa. lin. 9 lege carnosa 78 pa. lin. 18 lege
energias 80. pa. in margine lege voncnati ead. pa. lin. 31 lege
virus 88 pa. lin. 25 lege primum 95 pa. lin. 9 lege symptomata 115
pa. lin. 30 lege colore 116 pa. lin. 21 lege internis 132 pa. lege in margi-
ne complicatis. 133 pa. lin. 31 lege corrodant 156. pa. lin. 7 lege eadem
158 pa. lin. 11 lege fœculentum 159 pa. lin. 19 lege satis 164 pa. lin. 7 lege
omissæ 167 pa. lin. 6 lege atque loco & quæ 172 pa. lin. 8 lege transfuerfa-
les 173 pa. lin. 7 lege fracti & lin. 25 natura 176 pa. lin. 3 lege fecisse.

